

223 zprávy '83

KRAJSKÉHO
VLASTIVĚDNÉHO MUZEA
V OLOMOUCI

ILLVSTRIS. DOMINA DN^a. MARIA STVART COMITISSA
PORTLANDIÆ NEYLANDIÆ.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ 20. STOLETÍ OLOMOUCKÉHO REGIONU

Jaromír Lakosil

Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci za 30 let svého působení shromáždila rozsáhlý sbírkový fond, jímž se řadí na přední místo mezi našimi regionálními galeriemi.

Tento sbírkový fond se podle oborů člení na sbírku malířskou v počtu asi 2000 obrazů starého i soudobého malířství, sbírku sochařskou v počtu asi 1000 plastik starého i soudobého sochařství, která je po sochařské sbírce Národní galerie v Praze největší sbírkou toho druhu, k níž se řadí sbírka medailí a plaket v počtu asi 1000 kusů. I ta patří k největším našim sbírkám. Dále sbírka kreseb (starého i soudobého umění), čítající asi 6000 kusů, v ní má zvláštní oddíl sochařská kresba, rozsáhlou sbírku grafiky (staré i nové), čítající na 12 000 kusů a rozsáhlou sbírku drobné užitě grafiky našich i evropských autorů, která je největší sbírkou v našich zemích a čítá přes 40 000 kusů. Z uvedených faktů je patrné, že umělecké sbírky olomoucké galerie jsou značně rozsáhlé a mají mimořádnou kulturní i materiální hodnotu.

Zvláštní pozornost věnuje olomoucká galerie výtvarnému umění regionálnímu. Při příležitosti stého výročí založení českého muzea v Olomouci připravuje v prostorách západního křídla budovy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci na náměstí Republiky 5. expozici regionálního výtvarného umění 20. století. Tato specificky zaměřená expozice bude jednou z prvních v našich zemích a bude organicky navazovat na ostatní expozice olomouckého muzea. Návštěvníci, zvláště školní mládež, budou mít možnost se blíže seznámit na vybraných exponátech s jednotlivými generačními skupinami předních umělců našeho regionu od počátku tohoto století až po současnost.

Pro informaci podáváme souhrnný přehled a charakteristiky jednotlivých skupin a umělců, s jejichž díly se v této expozici setkáme. Poslouží jako orientace návštěvníkům, zvláště pak naší mládeži.

K nestorům a zakladatelům české výtvarné kultury v našem regionu patří nevelká skupina umělců, kteří se zasloužili o její úspěšný rozvoj na počátku tohoto století. Patří k nim jako vůdčí osobnost profesor tehdejší olomoucké reálky malíř a grafik Karel Wellner (1875—1926), který přišel do Olomouce jako absolvent Uměleckoprůmyslové školy v Praze hned na počátku tohoto století a který patřil k nejaktivnějším a umělecky vyspělým členům této skupiny. Vynikl zvláště v oboru grafiky a kresby a zanechal po sobě rozsáhlé dílo, dokumentující historickou Olomouc i mnohá jiná moravská města, ale i rázovité hanácké vesnice a krajinu v podhůří Jeseníků. Převážná část jeho pozůstalosti je nyní uložena ve sbírkách olomoucké galerie. Jiným významným umělcem, který posléze přerostl rámec regionu a jehož dílo dnes řadíme do kontextu celonárodní výtvarné kultury, patří malíř krajin a lovné zvěře Stanislav Lolek (1873—1936), rodák z Palonína u Zábřeha na Moravě. Původně vystudoval střední lesnickou školu v Písku, pak Akademii výtvarných umění v Praze u profesora Julia Mařáka. Vytvořil i známý cyklus ilustrací k Těsnohlídkově Lišce Bystroušce, kterou pak hudebně zpracoval Leoš Janáček.

Dalším významným malířem a grafikem byl bludovský rodák Adolf Kašpar (1877—1934), rovněž absolvent pražské Akademie výtvarných umění ve škole profesora Hanuše Schwaigra. Proslul jako vynikající kreslíř a ilustrátor a jako grafik. Svými ilustracemi doprovodil řadu knih našich významných spisovatelů, např. Babičku Boženy Němcové, Mistra Kampana od Zikmunda Wintera, Jiráskovy spisy F. L. Věk, Filozofská historie, Temno, U nás, Raisovy Zapadlé vlastence, básně Jana Nerudy, L. Čelakovského a dalších. Vytvořil též mnoho vynikajících

grafických listů technikou leptů a litografie s figurálními i krajinnými náměty. Jindřich Lenhart (1878—1955), malíř-krajinář, přišel do Olomouce z rodné ho Nymburka rovněž na samém počátku tohoto století. Neměl sice akademické vzdělání (byl vyučen malířem a natěračem), vypracoval se postupně jako samouk v profesionálního umělce mimořádně dobré úrovně. Úzce spolupracoval s profesorem Wellnerem a dalšími olomouckými umělci při organizování české výtvarné kultury. Ve svém obsáhlém krajinářském díle se zabýval tématy staré Olomouce, volné krajiny blízkého okolí (Lošov, Slavonín, Radíkov a Nízký Jeseník). Maloval též motivy z periferie Prahy a Ostravy.

K této skupině patřil i malíř Edmund Žižka (1880—konec 50. let) olomoucký rodák, absolvent vídeňské Akademie, posléze působící jako profesor výtvarné výchovy na reálce v Olomouci. Zabýval se tématy krajinářskými i figurálními, v nichž zachytil život a práci venkovského lidu na Hané.

Z dalších umělců si připomeneme malíře Františka Reka (1883—konec 50. let), rodáka z Lipníka nad Bečvou, který byl žákem Akademie výtvarných umění v Praze. Náměty svých obrazů čerpal rovněž ze staré Olomouce a blízkého okolí.

František Smolka (1885—1970), malíř krajin, dlouholetý profesor na reálce v Olomouci. Vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u prof. Dítěte, Maška a Preislera. Maloval krajinu z okolí Olomouce a zvláště zákoutí staré Olomouce.

Neméně významné postavení měla malířka krajin a květinových zátiší Marta Rožánková-Drábková (1882—1958). Byla žačkou Uměleckoprůmyslové školy v Praze, soukromě studovala v krajinářské škole malíře Aloise Kalvody. Byla interpretkou oravské krajiny, kam každoročně na delší dobu zajížděla.

František Hoplíček (1890—1946), malíř figurálních námětů a krajinář, rodák ze Zvole u Zábřeha na Moravě, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze. Ve svém bohatém figurálním a krajinářském díle zobrazil život selského lidu Hané při práci na poli i slavnostních příležitostech. Patřil k zakladatelům Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. Založil vlastní malířskou školu, z níž vyšlo několik slibných umělců.

Jindřich Havlíček (1882—1972), malíř-krajinář, působil jako profesor kreslení na gymnáziu v Olomouci, byl absolventem Akademie výtvarných umění v Praze u profesora Maxe Pirnera. Námětem jeho krajin byly často motivy z Olomouce a okolí. Často zajížděl na studijní pobyty do Středomoří (Dalmácie).

Oskar Heller (kol. 1880—1936). Absolvent berlínské Akademie výtvarných umění, do Olomouce přišel brzy po roce 1900. Byl členem spolku Metznerbund. Působil jako malíř portrétů a zátiší.

Augustin Mervart (1889—1968), malíř-krajinář, působící v Přerově. Převážnou část svého bohatého díla věnoval rodnému Valašsku, zvláště oblasti Horní a Dolní Bečvy i motivům starého Přerova. Mnohé jeho krajinářské práce jsou výrazným dokumentem hanácké vesnice 20. a 30. let. Často zajížděl za romantikou krajiny Dalmácie, Bosny a Hercegoviny a do Itálie na ostrov Capri. Patřil k zakladatelům Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně.

Hilar Václavěk (1884—1951) malíř-krajinář, usadil se v Prostějově, žák krajinářské školy Aloise Kalvody. Maloval krajinu z okolí Dražanské vysočiny a motivy starého Prostějova.

Antonín Kameník (1886—1959), malíř grafik a profesor na gymnáziu v Prostějově, žák Akademie výtvarných umění v Praze u profesora Bukovace a Františka Ženíška. Specializoval se zvláště na drobnou užitou grafiku, vedle toho se věnoval malbě krajin a figurálních kompozic.

Nestorem českých sochařů v Olomouci, který se významným způsobem podílel na formování českého kulturního života na Moravě, byl zasloužilý umělec, sochař Julius Pelikán (1887—1969), žák proslulého profesora Josefa Václava Myslbeka na pražské Akademii výtvarných umění. Vytvořil ve svém rozsáhlém díle řadu oduševnělých portrétů, poněkud více v mramoru, figurálních alegorií, jež byly užity ve spolupráci s architekty jako výzdoba a součást veřejných budov v Olomouci,

ale i v mnoha městech na Moravě. Vytvořil řadu monumentálních pomníků, náhrobních pomníků i představitelů české i světové kultury (Mistra Jana Husa v Hranicích, J. A. Komenského ve Fulneku). Byl též vynikajícím medailérem, vytvořil několik desítek medailí, patřil rovněž k zakladatelům Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně.

Josef Hladík (1874—50. léta), studoval na UMPRUM v Praze, sochař, medailér a umělecký štukatér. Věnoval se hlavně portrétní formě a medailérství. Pracoval též jako restaurátor, především v kostelích. V Olomouci vedl sochařsko-štukatérský závod.

Ke generaci, která vstoupila do kulturního dění po 1. světové válce a jejíž hlavní působnost se projevila v našem regionu od počátku let třicátých, patří další umělecké generace těchto umělců:

Národní umělec Karel Svolinský (1896), malíř, grafik a ilustrátor, rodák z Kopečka u Olomouce, patří k našim nejvýznamnějším současným umělcům. I když od doby školní na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde byl žákem profesora Františka Kysely a Bohumila Kafky, žije trvale v Praze, udržuje stálý úzký kontakt s našim regionem. Značná část jeho inspiračních zdrojů pramení právě v této oblasti (studie k olomouckému orloji, náměty k Českému roku, náměty k národním pohádkám apod.). Působil tři desetiletí jako profesor na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze a vychoval našemu výtvarnému umění řadu významných grafiků a ilustrátorů. Vynikl též jako tvůrce poštovních známek, monumentálních barevných oken a vitráží (barevná okna v katedrále sv. Víta v Praze, v kostele sv. Prokopa v Letovicích na Moravě, vitráže na čs. velvyslanectví v Moskvě a čs. pavilónu na Světové výstavě v Bruselu, v ZDŠ Dolní Němčí na Moravě, v muzejní expozici v Olomouci, mozaiky pro olomoucký orloj, ZDŠ v Gottwaldově, gobelíny pro reprezentační místnosti apod.). Jeho celoživotní umělecké dílo přerostlo nejenom rámec našeho státu, ale je zařazováno do kontextu současného evropského umění.

Dalším významným umělcem, který sice nebyl rodákem našeho regionu (pocházel ze slezského Paskova), ale který od roku 1939 trvale působil na Kopečku u Olomouce, byl národní umělec, malíř-krajinář Bohumír Dvorský (1902 až 1976). Význačnou měrou se podílel na rozvoji výtvarné kultury po druhé světové válce, a to nejenom v našem kraji, ale i v měřítku celostátním. Je znám jako malíř jara a léta. Kvetoucí sady na stránkách Kopečka, českého Středohoří, jihomoravských vinohradů, žirné lány Hané jsou typickými náměty, jež se objevují v jeho krajinářském díle. Byl činný jako dlouholetý předseda Svazu československých výtvarných umělců, na jehož organizaci se aktivně podílel. Za tuto svou dlouholetou činnost byl poctěn mnoha státními vyznamenáními.

Zasloužilý umělec Vladimír Pukl (1896—1970). Malíř a grafik, rodák z Dobromilic u Prostějova. Byl žákem grafické speciálky profesora T. F. Šimona na pražské Akademii, kde pak po druhé světové válce působil jako profesor. Byl vynikajícím grafikem, ovládajícím všechny grafické techniky. Ještě za 2. světové války se trvale usadil na Vsetínsku v Hošťálkově, kde působil do konce svého života. Jeho rozsáhlé malířské a hlavně grafické dílo řadíme dnes k významným uměleckým hodnotám naší soudobé kultury. Vychoval našemu umění řadu vynikajících mladých umělců.

Zasloužilý umělec Karel Hofman (1906), malíř-krajinář a portrétista, absolvent krajinářské školy profesora Nejedlého a figurální školy profesora Obrovského na Akademii výtvarných umění v Praze, stipendista Akademie krásných umění v Římě. Maluje krajinu rodného Valašska a život valašských horalů. Je výborným portrétistou. Dlouhou dobu působil jako profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Gottwaldově a v Uherském Hradišti.

Rudolf Michalík (1901), malíř a grafik, absolvent Akademie výtvarných umění ve Vratislavi a v Praze. Malíř figurálních námětů se zaměřením na náboženskou a mystickou tematiku. V grafice se věnoval leptu a dřevorytu. Pěstoval

i drobné užité umění. Ve čtyřicátých letech působil jako restaurátor v Městském muzeu v Olomouci.

Marcel Krasický (1898—1968), malíř, krajinář i figurálních námětů. Soukromé studium absolvoval u malíře Františka Hlavici v Brně. Své náměty čerpal z okolí Přerova a Kroměříže. Maloval též portréty a zátiší.

Karel Homola (1897—1972), malíř krajin a zátiší, dlouhou dobu působil jako středoškolský profesor v Litovli a v Olomouci. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole, pak na Akademii výtvar. umění v Praze u prof. M. Švabinského. Náměty pro své krajinářské obrazy nacházel převážně v hanácké a jesenické krajině. Věnoval se též volné a drobné grafice a sice v technice linorytu a dřevorytu, v níž dosáhl pozoruhodných výsledků.

Aljo Beran (1907) patří k umělcům, kteří svou celoživotní tvorbu grafickou i malířskou zaměřil na náš region a město Olomouc. Po vzoru svého učitele profesora Karla Wellnera se stal dokumentátorem staré i nové Olomouce. Studoval na UMPRUM v Praze u prof. J. Bendy. Patří k zakladatelům SOV. Vyznačuje se jako osobitý grafik a malíř, zaměřený na figurální i krajinářskou tematiku. Graficky vyzdobil a upravil desítky knih různých moravských spisovatelů. Vytvořil mnoho desítek osobitých exlibris a drobných příležitostných tisků. Po druhé světové válce působil tři desetiletí jako docent na katedře výtvarné výchovy FF UP v Olomouci, kde vychoval řadu kvalitních pedagogů i nadějných umělců.

Jeho druh malíř, krajinář Alois Kučera (1905—1962) působil rovněž po druhé světové válce jako docent na katedře výtvarné výchovy FF UP. Studoval na UMPRUM v Praze u prof. V. H. Brunnera. Svou krajinářskou tvorbu zaměřil především na témata z podhůří Jeseníků a okolí Olomouce a Litovle.

Scénický výtvarník a malíř komorních fig. námětů a zátiší Josef Gabriel (1902—1970). Studoval na ukrajinské akademii v Praze od pol. 30. let a ve 40. letech působil jako šéf scénické výpravy v Českém divadle v Olomouci, po druhé světové válce pak v Divadle na Vinohradech v Praze. Patřil k zakladatelům Skupiny olomouckých výtvarníků.

František J. Kraus (1904—1976), malíř a grafik, středoškolský profesor kreslení v Kroměříži a v Olomouci. Olomoucký rodák. Studoval na Vysokém učení technickém v Praze u prof. O. J. Bažička, pak na Akademii výtvarných umění v Praze ve speciálce prof. T. F. Šimona. Maloval volnou krajinu, ale zvláště se zaměřil na krajinu městskou s historickou architekturou a interiéry chrámů (Olomouc, Praha, historická architektura v Itálii a v Maroku), figurální komorní náměty a v posledním dvacetiletí v jeho tvorbě přibyla témata budovatelského úsilí socialismu v našem kraji. Soustavně se zabýval vo nou a drobnou užitou grafikou.

Ladislav Vlodek (1907) studoval na Academy of fine Arts v Chicagu (USA) a na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u prof. J. Mařatky a K. Štipla. Zpočátku se věnoval sochařství, především portrétu a drobné figurální tvorbě, později přešel výlučně na malířství a grafiku, zvláště drobnou užitou grafiku, exlibris. Působí v Hranicích.

František Hřivna (1905) malíř, krajinář, autodidakt. Ve 40. letech působil jako správce zbraslavské galerie. Později jako osvětový důstojník ČSLA.

Ludmila Horáková-Helclová (1908—1952), malířka krajin, figurálních kompozic a zátiší. Vystudovala Uměleckoprůmyslovou školu v Praze u profesora Kysely. Malovala snové figurální kompozice a zátiší, působila jako profesorka gymnázia v Olomouci.

Krajináři Richard Uherek (1900—1973), Stanislav Krátký (1914) a Vlastimil Kozák (1914) jsou vesměs odchovanci ze školy profesora Nejedlého a Vratislava Nechleby. Stanislav Krátký jako Nechlebův žák dělí svou tvorbu na krajinářskou a figurální. Pole působnosti těchto umělců je v oblasti střední Moravy a blízkého okolí Přerova.

Malíř-krajinář František Šnajdr (1914), působí v Toveři u Olomouce, maluje krajinu pod Kopečkem v různých ročních proměnách. I když nemá odborné školení, vypracoval se jako samouk k velmi dobré profesionální úrovni.

Malíř Jan Smital (1896—1955) — krajinář i portrétista. Byl absolventem figurální školy profesora Nechleby na pražské Akademii. Své náměty čerpal z okolí Olomouce a krajiny Hluku na jižní Moravě.

Výraznou a osobitou postavou mezi olomouckými malíři v letech 40. až 60. byl Stanislav Menšík (1912—1970), jemuž se dostalo soukromého studia u významného a proslulého malíře, představitele české a evropské secese Alfonse Muchy. Věnoval se jak figurální, tak i krajinářské tvorbě. Své náměty čerpal z výjevů biblických, řecké a římské mytologie, z krajin v okolí Kopečka a oblastí Jeseníků. Byl činný i jako grafik a ilustrátor.

K této skupině umělců řadíme malíře krajin a figuralistu Viléma Zlamala (1915), působícího ve Šternberku. Byl žákem profesora Willy Nowaka na Akademii výtvarných umění v Praze, své studium doplnil ve čtyřicátých letech na Akademii výtvarných umění v Mnichově. Zabývá se jak portrétní a figurální malbou, tak také malbou krajiny. Věnuje se též barevné litografii. Vytvořil monumentální sgrafito v hale olomouckého nádraží.

Vilém Kraus (1915) malíř krajin, květinových zátiší, středoškolský profesor v Prostějově. Absolvoval České vysoké učení technické v Praze u prof. O. J. Blažíčka a C. Boudy. Maluje krajinu převážně z okolí Prostějova a Dražanské vysočiny.

Ze sochařů této generační skupiny si připomeňme několik významných postav, jež se podílely na rozvoji regionální kultury spoju s malíři v období od let třicátých a kteří ve spolupráci s architekty vytvořili řadu sochařských děl, zdobících veřejné budovy a prostranství.

Nejvýznamnějším z nich je zasloužilý umělec, sochař Vladimír Navrátil (1907—1975), rodák olomoucký, absolvent známé sochařsko-kamenické školy v Hořicích a Akademie výtvarných umění v Praze ve škole profesora Bohumila Kafky, u něhož pak po abso'utoriu působil několik let jako asistent. Kvalitou svého celoživotního díla přerostl rámec regionu a proto jej řadíme do kontextu naší celostátní současné tvorby. Po tři desetiletí působil jako profesor modelování na katedře výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. Zde vychoval řadu pedagogů a nadějných sochařů. Vedle své bohaté tvorby komorní, zaměřené na portrétní a figurální témata, vytvořil řadu monumentálních plastik, které zdobí veřejná prostranství v Olomouci, v Praze, v Ostravě a jiných městech.

Sochaři Vojtěch Hořínek (1906) a Karel Lenhart (1904—1978), kteří mají rovněž značný podíl na rozvoji našeho regionu a města Olomouce, jsou odchovanci hořické sochařsko-kamenické školy, Uměleckoprůmyslové školy v Praze u prof. Mařatky a Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Bohumila Kafky. Vedle portrétní a komorní figurální tvorby zaměřili své úsilí na témata a realizace monumentálních plastik, zdobících veřejné budovy a prostranství a to jak v Olomouci, tak na mnoha místech po celé Moravě. Oba se zaměřili i na tvorbu medailérskou.

Sochaři a medailéři Josef Baják (1906—1980), působící v Přerově a Jan Tříška (1904—1976) v Prostějově, oba absolventi speciální medailérské školy prof. Španiela na pražské Akademii. Ve svém díle se zaměřili zvláště na tvorbu medailérskou, v níž dosáhli velmi dobré úrovně i v měřítku celostátním. Mimo to vytvořili i řadu portrétů významných osobností i prostých lidí. Dále řadu komorních figurálních plastik. Jsou autory i několika monumentálních sousoší k významným historickým událostem (Javoříčská tragédie, Osvobození, dělnické hnutí apod.).

K nim řadíme i dalšího sochaře Josefa Havlíčka (1909—1967). Vystudoval Státní sochařsko-kamenickou školu v Hořicích, Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Španiela. Působil převážně v Olomouci a vedle portrétní a komorní figurální tvorby zaměřil svou tvorbu na dekorativní keramickou plastiku.

Marie Bartoňková-Drábková, (1908), žákyně Uměleckoprůmyslové školy v Praze u prof. Mařatky a Karla Dvořáka, věnovala se ponejvíce komorní fi-

gurální plastice a portrétům. Zúčastňovala se i některých soutěží na oficiální pomníkovou tvorbu.

Sochař Jaromír Šolc (1911), olomoucký rodák, absolvent Uměleckoprůmyslové školy v Praze u profesora Karla Dvořáka, po druhé světové válce (1946—47) stipendista na l'Ecole des Beaux arts v Paříži. Člen různých moravských výtvar. skupin. Jeho moderní projev jej řadil vždy mezi avantgardní sochaře. Věnuje se jak komorní, tak monumentální plastice. K jeho nejvýznamnějším monumentálním plastikám patří reliéfní výzdoba olomoucké nádražní haly.

Ing. arch. Jiří Procházka (1913) — nositel vyznamenání Za vynikající práci, architekt a divadelní výtvarník. Absolvent Vysokého učení technického v Praze. Nejprve působil jako šéf scénické výpravy v divadle na Kladně, pak v Divadle F. X. Šaldy v Liberci, od počátku 60. let jako šéf scénické výpravy ve Státním divadle Oldřicha Stibora v Olomouci. Vedle divadelní scénické tvorby se věnuje i interiérové architektuře.

Nejmladším z této generace je zasloužilý umělec, sochař Rudolf Doležal (1916), absolvent Uměleckoprůmyslové školy v Praze u prof. K. Štípa. Olomoucký rodák, působí v tomto městě a průběžně se věnuje komorní i monumentální tvorbě i tvorbě medailérské. Je činný též jako dlouholetý funkcionář krajské organizace SČVU. Svými monumentálními sochařskými díly vyzdobil řadu veřejných budov a prostranství jak v Olomouci, tak také v různých městech Severomoravského kraje. Od něho pochází sousoší V. I. Lenina a J. Stalina a pomník Klementa Gottwalda v Olomouci, monumentální sousoší Frýva'dovská stávka v Dolní Lipové.

Ze střední umělecké generace, která do výtvarného života našeho regionu vstoupila brzy po druhé světové válce, připomeňme si několik jmen, tvořících jádro této skupiny. Patří k nim zasloužilý umělec Oldřich Šimáček (1919) scénický výtvarník, absolvent UMPRUM v Praze u prof. Z. Kratochvíla a J. Bendy. Po druhé světové válce působil patnáct let jako šéf výpravy Státního divadla Oldřicha Stibora v Olomouci, od počátku šedesátých let ve vinohradském později v Národním divadle v Praze. Patří k našim předním scénickým výtvarníkům. Jeho dílo bylo mnohokrát oceněno u nás i v zahraničí.

Zasloužilý umělec malíř Jan Sedláček (1925), olomoucký rodák, absolvent zlínské školy umění u prof. Vlad. Hrocha a Karla Hofmana. Svou tvorbu zaměřil především na hanáckou a jihomoravskou krajinu a také květinová zátěší. Navázal na dílo svého učitele V. Hrocha a Bohumíra Dvorského, jejichž se stal pokračovatelem. Ve svém rozsáhlém krajinářském díle zachycuje přerod hanácké a jihomoravské krajiny v době budování našeho zemědělství. Úzce spolupracuje též s olomouckými architekty při výzdobě veřejných budov.

Další olomoucký malíř, zabývající se krajinomalbou byl Miloš Jemelka (1925—1960), absolvent Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Vlastimila Rady. Předčasná smrt mu zabránila v dalším uměleckém rozletu. Přesto po sobě zanechal dílo výrazné a osobité kvality, prozrazující mimořádný talent. Svá oblíbená témata čerpal z historické Olomouce a předměstí Hodolan.

Zvláštní postavení v této skupině zaujímá malíř Slavoj Kovařík (1923), olomoucký rodák, žák zlínské školy umění, posléze Uměleckoprůmyslové školy v Praze u prof. Emila Filly. Tvůrčím způsobem navázal na dílo svého učitele, šel si však svou vlastní cestou, nejprve v duchu expresivního realismu, později v 60. letech strukturální a konstruktivní malby. Pracuje jako scénický výtvarník v Divadle Oldřicha Stibora v Olomouci.

Názorově blízcí jsou si dva generačně stejně staří malíři Ivo Příleský (1928) a předčasně zemřelý Miroslav Ketman (1925—1964). Zatímco první je absolventem katedry výtvarné výchovy Univerzity Karlovy v Praze, druhý získal odborné školení na zlínské škole umění u prof. V. Hrocha a K. Hofmana. U obou tvoří podstatu jejich tvorby malba krajin a figurálních kompozic. Z výchozího poimpresionistického názoru dospěli posléze k osobité expresivní symbolistní tvorbě.

Jejich generační druhové Anna Grmelová (1926) a Jeroným Grmela (1926) společně absolvovali zlínskou školu umění prof. Hrocha a Hofmana. Oba

se věnují především volné a užité grafice a působí v Olomouci. Anna Grmelová se zabývá i ilustrační tvorbou a vyzdobila řadu knih pro mládež. Oba spolupracují s architekty na veřejných zakázkách.

Eva Šiblíková-Chmelařová (1927) uměleckoprůmyslová výtvarnice v Přerově, absolventka Uměleckoprůmyslové školy v Praze u prof. Fišárka. Pracuje v oboru užité grafiky, dekorativní keramiky a na společenských zakázkách ve spolupráci s architekty.

Na pedagogické fakultě, katedře výtvarné výchovy UP v Olomouci působí několik umělců-pedagogů, kteří se převážně věnují grafické tvorbě, ať již volné nebo užité. Jsou to Jana Jemelková (1928), Dušan Janoušek (1928) a Ladislav Rusek (1927). Jana Jemelková je absolventkou katedry výtvarné výchovy Univerzity Karlovy u profesorů Cyrila Boudy, Martina Salcmana a Jana Smetany. Dušan Janoušek je absolventem Vysoké školy pedagogické v Bratislavě. L. Rusek absolventem katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u profesorů Berana, J. Zrzavého a V. Navrátila. Přesto, že jsou vázáni výukou výtvarné výchovy, věnují se soustavně výtvarnému umění, v němž dosáhli pozoruhodných výsledků, zvláště v oboru drobné užité grafiky, exlibris, příležitostných tisků a diplomů. Jana Jemelková se věnuje tvorbě malířské, volné i užité grafice.

Pavel Kotas (1938) a Věra Kotasová (1939), oba absolventi katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u profesorů A. Berana, V. Navrátila, V. Zykunda, kde také řadu let působili jako odborní asistenti. Věnují se jak grafice volné a užité, tak také malbě krajin a zátiší. Oba převážně působí v Přerově. V jejich umění se projevuje básnivá lyrická stránka.

František Bělohlávek (1924) a Marie Bělohlávková (1924), oba absolventi katedry výtvarné výchovy Univerzity Karlovy v Praze u prof. Cyrila Boudy, M. Salcmana, J. Sejpy a J. Smetany. Oba pak řadu let působili jako odborní asistenti na katedře výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. František Bělohlávek se věnuje výlučně užité grafice a ilustraci, často spolupracuje s architekty na realizaci veřejných zakázek. Patří k našim předním současným umělcům v tomto oboru a byl za to několikrát vyznamenán celostátní i krajskou cenou. Marie Bělohlávková se věnuje především malbě květinových zátiší a tvorbě tapiserie art protis.

Malíř Radko Mašata (1933), absolvent katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci působil řadu let jako pedagog na LŠU v Olomouci. Věnuje se malbě zátiší i krajin, vytváří tapiserie art protis. Spolupracuje s architekty na veřejných zakázkách.

Malíř Ladislav Jalůvka (1932), absolvent katedry výtvarné výchovy Karlovy univerzity v Praze u prof. M. Salcmana, C. Boudy a J. Smetany. Řadu let působil také jako pedagog na katedře výtvarné výchovy ped. fak. UP v Olomouci. Celou svou tvorbu zaměřuje především na krajinomalbu a květinová zátiší. Expresivně realistickou tvorbou zachycuje tvář současné krajiny střední i východní Moravy, soustředěnou pozornost věnuje i budování nových sídlišť města Olomouce. Příležitostně vytváří i bibliofilské ilustrace k básním (technikou linorytu).

Grafická Zora Chadrabová-Pořícká (1921) je absolventkou Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze u prof. Františka Muzíky. Řadu let působila jako odborná asistentka na katedře výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. Celou svou tvorbu zaměřila především na užitou grafiku, grafickou úpravu knih, plakátů a příležitostných tiskovin, na grafické dekorativní realizace ve spolupráci s architekty.

Oldřich Peč (1922—1964) vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze ve speciálce prof. Otakara Španiela. Vytvořil řadu oduševnělých portrétů a figurálních plastik. Jeho tvorba vycházela z klasického výtvarného názoru. Úzce spolupracoval s mladými olomouckými architekty na řadě soutěží a veřejných zakázek. Od něho pochází památník vítězství nad fašismem v Konici, výzdoba vysokoškolských kolejí v Olomouci, v olomouckém krytém bazénu a v kině Pohraniční stráž.

Sochař Rudolf Ch o r ý (1929) nejlpe studoval na zlínské škole umění u prof. Vincence Makovského, pak na Akademii výtvarných umění v Praze ve škole prof. Jana Laudy. Vedle komorní plastiky se především zaměřuje na monumentální plastiku ve spolupráci s architekty. Vytvořil řadu monumentálních plastik pro olomoucká sídliště a veřejné budovy i v různých místech na Moravě. Jeho tvorba má progresivní charakter.

Sochař Oldřich H r a d í l í k (1932) žák zlínské školy umění u prof. Makovského a Akademie výtvarných umění v Praze u profesorů Laudy a Makovského. Věnuje se portrétní tvorbě i komorním figurálním kompozicím, spolupracuje s architekty na veřejných zakázkách. Působí v Šišmě u Přerova.

Sochař Jaroslav P ř i n d i š (1927), absolvent Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Laudy, věnuje se jak portrétní tvorbě, figurální komorní plastice, tak také spolupráci s architekty na veřejných zakázkách. Svými díly vyzdobil některá sídliště v Olomouci a v Přerově.

Sochař, medailér a pedagog Zdeněk P ř i k r y l (1928), absolvent katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci, působí jako docent modelování na PF UP v Olomouci. Své umělecké zaměření dělí mezi tvorbu medailérskou, v níž dosáhl pozoruhodných výsledků a na volnou komorní plastiku a portrét.

Sochař Bohumil T e p l ý (1932), absolvent hořické sochařsko-kamenické školy a katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u prof. Navrátila. Na této fakultě působil jako odborný asistent. Svou tvorbu zaměřil na reliéf v kamení a ve dřevě a na výtvarné realizace ve spolupráci s architekty. Pracuje též v oboru medaile.

Sochař Jiří J í l e k (1925—1981), absolvent Akademie výtvarného umění v Praze u prof. Laudy. Od skončení svých studií až do konce života působil v Sobotíně na Šumpersku. Byl umělcem výjimečného nadání, zaměřil se na komorní tvorbu, inspirován díly lidových řezbářů. Jeho dřevěné plastiky a reliéfy s nádechem lyrické poezie jsou v našem současném umění zcela výjimečným a vyhraněným jevem. Přes těžkou a vleklou chorobu vytvořil řadu plastik a náročných realizací ve spolupráci s architekty (přírodovědecká fakulta UP v Olomouci, Dům důchodců v Rožnově pod. Radh., Dům kultury v Šumperku, hala muzea v Šumperku aj.).

Keramik Stanislav V y m ě t a l (1929), absolvent katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u prof. Berana, Navrátila a Kučery, své studium doplnil v keramických dílnách v Modré a Tupesích. Působí jako docent na katedře výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. Vedle svého hlavního zaměření na užitkovou a dekorativní keramiku se věnuje i užité grafice a ilustraci.

Jaromír H a n z e l k a (1928), uměleckoprůmyslový výtvarník, pracující v oboru klasické tapiserie, absolvent Vysoké školy uměleckoprůmyslové u prof. Kybály. Řadu let pracoval jako vedoucí výtvarník známé valašskomeziříčské gobelíny. Nyní působí v Olomouci, vytváří klasické tapiserie k výzdobě interiérů bytů i veřejných budov.

Z generace mladých současných umělců, působících v našem regionu, si všimneme některých autorů, kteří prokázali závažnost své tvůrčí práce a kteří prezentovali svou tvorbu na vlastních nebo skupinových výstavách.

Malíř Lubomír B a r t o š (1937), absolvent střední uměleckoprůmyslové školy v Uherském Hradišti, Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Františka Jiroudka. Působil delší dobu jako profesor na LŠU v Šumperku, kde dosud žije a tvoří. Zabývá se převážně malbou krajín, tematicky zaměřenou na krajinu jeseňnickou a také na malbu květinových zátiší.

Malíř Petr Z l a m a l (1949), absolvent Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Paderlíka, působí ve Šternberku. Je to vyhraněný typ umělce, zaměřený na stylizaci volné i průmyslové krajiny. Věnuje se i volné a užité grafice.

Malíř Jan J e m e l k a (1953), absolvent pražské Akademie výtvarných umění u prof. Jana Smetany. Působí v Olomouci, zabývá se především volnou krajinou i figurální tvorbou. Věnuje se volné grafice, dále technice dřevořezu a linorytu v osobitém expresivním podání.

Malíř Jan S t r a t í l (1953), absolvent střední uměleckoprůmyslové školy

v Uh. Hradišti a Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Karla Součka. Zabývá se výlučně portrétní tvorbou a figurální kompozicí.

Poněkud zvláštní místo v této skupině mladých zaujímá Miroslav Šnajdr (1938) profesionální hudebník, člen Moravské filharmonie v Olomouci, jemuž se dostalo soukromého školení u svého otce — malíře Františka Snajdra. Věnuje se jak kresbě tak malbě s imaginárními náměty krajín a figurálních kompozic.

Petr Kutra (1949), malíř působící v Olomouci, absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Brně. Hlavní jeho záměr spočívá ve figurální námětové oblasti vedle malby kytic a zátiší.

Anežka Kovalová (1949) a Miroslav Koval (1949) malíři a grafici, působící v Sobotně u Sumperka. Oba jsou absolventy pražské Akademie výtvarných umění u prof. Součka a Jiroudka. Ve výtvarném názoru jsou si velmi blízcí. Zatímco M. Koval se soustřeďuje na zobrazení prožitku reality volné přírody (při použití minimálních barevných prostředků), A. Kovalová je zaměřena více na zátiší a detaily krajiny.

Petr Kryštof (1942), grafik, absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Uherském Hradišti a katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. Věnuje se převážně volné grafice s filozofickým podtextem, či náměty, těžícími z motivů staré Olomouce. Věnuje se též dekorativní plastice pro výzdobu interiérů veřejných budov a prostranství.

Jan Kratochvíl (1941), malíř a grafik, absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Jablonci nad Nisou a katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci. Svou uměleckou činnost dělí mezi malířskou tvorbu a oblast užitého umění se speciálním zaměřením na světelné objekty jako volná díla.

K němu se druží charakterem své práce Miroslav Střelec (1943), působí v oboru užité grafiky, absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Uherském Hradišti u profesorů Hofmana, Jašky a Kořínka. Působí v Olomouci a věnuje se především užité grafice, výstavnictví a ve spolupráci s architekty realizacím trojrozměrných objektů.

Petr Markulček (1945), malíř, působící v Přerově, absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Uh. Hradišti, náměty pro své obrazy čerpá z každodenního života.

Jan F. Kovář (1948), absolvent umělecko-průmyslové školy v Uh. Hradišti u prof. Fr. Nikla. Malíř figurálních námětů s poetickým viděním skutečnosti. Působí v Rožnově pod Radhoštěm.

Jiří Stejskal (1948), malíř působící v Olomouci, vystudoval střední umělecko-průmyslovou školu v Uh. Hradišti u prof. Nikla. Věnuje se převážně figurální tvorbě a malbě portrétů.

Milada Salabová (1950), absolventka Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Fr. Jiroudka. Své figurální obrazy zaměřuje na témata z prostředí divadla a baletu.

Malíř-krajinář Jiří Krtička (1954), absolvent Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Jiroudka. Inspirační objekty pro svou tvorbu nachází v oblasti krajiny Jeseníků.

Pavel Hogel (1950), absolvent katedry výtvarné výchovy PF UP v Olomouci, svou tvorbu zaměřuje převážně na krajinu z oblasti Hané.

Sochařskou tvorbu této skupiny reprezentují umělci:

Karel Hořínek (1936), absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Uh. Hradišti u prof. J. Habarty, dalšího školení se mu dostalo u svého otce Vojtěcha Hoříňka. Své výtvarné představy realizuje v přírodních materiálech, především v kameni a ve dřevě. Spolupracuje často s architekty na veřejných zakázkách pro výzdobu architektur a veřejných prostranství.

Lubomír Macháň (1952), absolvent střední umělecko-průmyslové školy v Uh. Hradišti u prof. J. Habarty a Akademie výtvarných umění v Praze u prof. Karla Lidického a Miloše Axmana. Věnuje se převážně tvorbě portrétní a komorní

figurálním kompozicím. Spolupracuje též s architekty na realizacích veřejných zakázek.

Jiří Žlebek (1946), absolvent katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u prof. Navrátila. Svou tvorbu zaměřuje na stylizovanou dekorativní plastiku ve dřevě, často spolupracuje s architekty na veřejných zakázkách.

Pavel Herynek (1943), absolvent střední uměleckoprůmyslové školy v Brně a katedry výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u prof. Navrátila. Svě tvůrčí úsilí zaměřuje především do oblastí šperkařské v různých klasických materiálech (dřevo, stříbro, email, slonovina apod.). Vedle toho se věnuje i volné tvorbě a grafice.

Jiří Beránek (1945), sochař, působící v Sobotíně u Šumperka. Vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze u prof. V. Makovského a K. Lidického. Námety ke svým plastikám hledá v přírodních tvarech, které pak ztvárňuje v duchu české poetizující plastiky 30. let.

Tvorbu v oblasti volné grafiky reprezentují technicky a výtvarně vyhranění umělci Jiří Lindovský (1948), Jiří Hastík (1945), Ondřej Michálek (1947) a Jana Krejčová (1946). Jiří Lindovský je absolventem střední uměleckoprůmyslové školy v Brně a Akademie výtvarných umění v Praze u doc. Čepeláka. Věnuje se převážně volné grafice a hlavně kresbě. Jeho častým tématem je parafráze konstrukčních strojů a přístrojů. Jiří Hastík vystudoval katedru výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u doc. M. Štolfy a Berana a prof. V. Navrátila. Ve svých kresbách a grafice užívá figurativní nadsázky a svá témata čerpá z každodenního života soudobé společnosti. Ondřej Michálek absolvoval katedru výtvarné výchovy FF UP v Olomouci u doc. Berana a prof. Navrátila. Věnuje se volné a užité grafice a také užité výtvarné tvorbě ve spolupráci s architekty. Jana Krejčová je samouk. Věnuje se volné a drobné užité grafice, zejména v oblasti ex libris, v níž vyjadřuje pohádkové a poetické náměty naivizujícím způsobem.

I když tento souhrnný přehled není zcela úplný, přesto se domníváme, že poslouží návštěvníku svou informací k bližšímu poznání jednotlivých umělců a jejich tvorby. Od počátku našeho století až po současnost.

LEPTY VÁCLAVA HOLLARA VE SBÍRCE GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OLOMOUCI

Yvonna Boháčová

O grafickém díle Václava Hollara bylo napsáno několik desítek knih a článků, které podrobně seznamují se životem a dílem tohoto umělce, jenž zanechal dílo patřící dnes pro své technické i obsahové kvality k nejobdivovanějším celkům vytvořeným v oblasti barokní grafiky. Téměř v celé šíři bylo už v roce 1853 popsáno v Partheyově popísném seznamu¹, doplněném pak roku 1898 českým znalcem Hollarova díla Fr. A. Borovským². Oba tyto soupisy spolu se základními monografiemi o Václavu Hollarovi vydanými ve dvacátých a třicátých letech tohoto století³ a s novými zjištěními posledních let v knižních nebo časopiseckých publikacích⁴, jsou základními prameny pro další bádání o Hollarovi.

Úkolem tohoto článku je seznámit širší veřejnost s výtvarnými díly Václava Hollara zastoupenými v grafické sbírce Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci a stručně je charakterizovat. Přesto považují za nutné alespoň ve stručnosti připomenout některé důležité údaje z Hollarova života.

Václav Hollar se narodil 13. července 1607 v Praze na Novém Městě v Souke-

V. Hollar: Hans von Zürich, 1647, lept podle Holbeina, 184 X 128 mm, P 1411, OGVU Olomouc č. DG 1762, snímek GVV Gottwaldov

nické ulici jako syn Jana Hollara, úředníka zemských desek a Markéty Hollarové rozené Löwové z Löwengrünü a Bareytu. Z různých pramenů vyplývá, že Václav Hollar byl zřejmě žákem evangelických škol, se značnou pravděpodobností týnské školy, kde se mu dostalo důkladného humanistického vzdělání. Rokem 1627 se datuje Hollarův odchod do německého Stuttgartu, což nepochybně souvisí s vydáním Obnoveného zřízení zemského mandátu Ferdinanda II. z 31. července 1627, kterým se přikazovalo české šlechtě aby během šesti měsíců opustila zemi. Po pětiměsíčním působení ve Stuttgartu, kde se na dvoře vévody Johanna Friedricha setkal s Karlem Škrétou⁵, odešel do protestantského Štrasburku. Zde již začal pracovat jako samostatný umělec a grafik. Pro nakladatele Jacoba van der Heydena zhotovoval jak práce podle předloh Holanďana Jana van de Velde, tak i krajinářské grafické cykly podle vlastních studií. Již v roce 1631 pracoval ve Frankfurtu nad Mohanem v dílně slavné nakladatelské firmy Matthea Meriana. Zde si obchátil své znalosti v grafických technikách, hlouběji poznal kartografickou a topografickou práci, naučil se axonometrii a ke svým znalostem vedut připojil další poznatky o kompozici panoramatických pohledů na města. Spolu s ostatními zaměstnanci se podílel jako anonymní rytec na velkolepých topografických cyklech a knížkách s mapami a prospektech evropských měst. Jako umělecká individualita se brzy osamostatnil a začlenil se mezi uznávané autory. Navštívil více německých měst a nakonec se usadil na delší dobu v Kolíně nad Rýnem, odkud podnikl krátkou cestu do Nizozemí. V Kolíně nad Rýnem byl v květnu 1636 doporučen jako pohotový kreslíř a grafik anglickému lordovi Thomasu Howardovi hraběti z Arundelu, vyslanci anglického krále do střední Evropy. Howard této cesty současně využil k osobnímu poznání krajiny a k literárnímu a grafickému dokumentování. K tomuto účelu vzal do služby i Václava Hollara, který s ním cestoval jako kreslíř Německem po Rýně a Dunaji do Vídně, přes Moravu do Čech a zde se v červenci téhož roku zdrželi týden v Praze. Z Prahy pokračovali do Rezna, kde během tříměsíčního pobytu vyhověl císař Hollarově žádosti a udělil mu erb a predikát jeho matky. Z těchto cest pochází řada kreseb krajín a krojových studií (oboje bylo vydáno později v obrazových sériích⁶). Ve službách hraběte z Arundelu Hollar zůstal i po ukončení diplomatické mise a odešel s ním na konci roku 1636 do Londýna, aby kopíroval jeho umělecké a přírodovědné sbírky, umístěné v renesančním paláci na „Strandu“ u Temže. Mimo to vytvářel pohledy na Greenwich, Richmond, portréty Arundelovy rodiny, aj. Převod malířských předloh nutil Hollara k hledání metody, vhodné k vystižení bohatství barevných tónů. V Anglii do té doby neexistovala velká rytecká tradice, a právě Hollar přispěl svým uměním ke zvýšení úrovně umělecké produkce u anglického dvora. Při svém prvním působení v Anglii dosáhl toho, že za přispění svého mecenáše, se stal učitelem kreslení prince waleského, pozdějšího krále Karla II. V červenci roku 1641 se oženil s miss Tracy, komornou a společnicí lady Arundelové, která mu pomáhala při některých ryteckých pracích. Hrabě Arundel neomezoval Hollara při výběru námětů a poskytoval mu tím možnost věnovat se oblíbeným krajinářským námětům. Také při reprodukování děl velkých mistrů nezůstával Hollar pouhým kopistou, ale dokázal grafickými technikami nahradit pestrost malířského projevu, a tím zůstávala zachována jeho tvůrčí osobnost. Když se hrabě Arundel v předvečer občanské války odstěhoval v roce 1642 i s rodinou a částí sbírek do Antverp, vstoupil Hollar na krátkou dobu do služeb vévody z Yorku (pozdějšího krále Jakuba II.). Bylo to období zvýšené umělecké činnosti, kdy ryl a leptal portréty, mapy, krojové studie, pohledy z cest a pohledy na londýnské budovy. V roce 1644 odešel Hollar z bojující Anglie za hrabětem z Arundelu do klidnějších Antverp k delšímu pobytu až do roku 1652. Tam pokračoval v reprodukci děl z Arundelovy sbírky. Tvořil série listů s motýly a hmyzem, s mušlemi a psy, aj. Leptal podle nizozemských malířů a po smrti Arundelové v roce 1646 pracoval pro různé nakladatele (H. van Borchta, J. Meyssense, F. de Witta, Corna, Galleho, aj.). Bylo to období, během něhož si Hollar vytříbil svou techniku. Jeho práci předcházela důkladná příprava od prvních skic, k propracovaným kresbám, přímým předlo-

V. Hollar: *Žena a muž na pokraji lesa*, 1649, lept podle J. van Artois, 149 X 210 mm, P 1207, OGVU Olomouc č. D 508, snímek GVVU Gottwaldov

hám, které přímo přenášel na měděnou desku. Mezitím se v Anglii uklidnily poměry a Hollar se opět vrátil do Londýna, kde pracoval pro různé nakladatele. Ilustroval díla různých autorů (např. Johna Ogilbyho, spisovatele a překladatele Vergilia, Homéra, Ezopa, aj.). Novým typem ilustrací byly však lepty pro historické práce Williama Dugdala a Rogera Dobswortha. Václav Hollar tak vytvořil specifický druh ilustrace, která po všech stránkách odpovídá i požadavkům dnešní doby. Čistota, objektivita, přesnost i vztah ke skutečnosti jsou pro tento účel nejvhodnějšími výrazovými prvky. V závěru svého života se Hollar věnoval převážně ilustrační tvorbě a to hlavně z existenčních důvodů. V závěrečném Hollarově tvůrčím období má svůj původ i řada vedut, marín a pohledů na jednotlivé architektury. Přestože byl Wenceslaus Hollar Pragensis Bohemus, jak se často podepisoval, zakladatelskou osobností anglické novodobé grafiky a ve své době vysoce ceněným autorem, zemřel v chudobě 25. března 1677, aniž zanechal žáky, kteří by pokračovali v jeho díle.

Hollarovy práce byly sbírány již brzy po jeho smrti. Nejúplněji je dnes jeho dílo zastoupeno v Britském muzeu v Londýně a v královské knihovně ve Windsoru. Největší sbírkou u nás je pražské Hollareum, které je národním majetkem od roku 1863, kdy byla rozhodnutím sněmu království Českého zakoupena sbírka Hollarových leptů od vdovy po jednom z nejvzdělanějších německých obchodníků s rytinami 1. pol. 19. století Heřmanu Weberovi z Bonnu za 5000 tolarů⁷. Weber zakoupil v roce 1851 sbírku Verstorckovu v Amsterdamu a z vlastních fondů ji pak doplnil na 2800 listů. Takto vzniklé Hollareum se stalo součástí obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách a sdílelo její osudy. Ve 20. letech bylo předáno do správy Národního muzea a odtud po druhé světové válce do

Národní galerie, kde se stalo základem grafické sbírky. Během doby bylo rozšiřováno nákupy i četnými odkazy.

Jinou významnou sbírkou v naší republice je sbírkový celek 459 grafických listů Václava Hollara v muzeu v Zábřehu na Moravě (dnes součást Okresního vlastivědného muzea v Šumperku) věnovanou sem po druhé světové válce Karlem Lukášem z Brníčka⁸.

S těmito obrovskými sbírkami se samozřejmě drobná sbírka grafických listů Václava Hollara v olomoucké galerii nemůže srovnávat. Obsahuje 64 leptů⁹. Přesto pokládám za důležité na ni upozornit, neboť tvoří jednu z nejkvalitnějších částí zdejší sbírky staré grafiky. Jak již bylo dříve uvedeno¹⁰, podobně jako sbírka staré grafiky, netvoří ani sbírka Hol'arova organičtější celek. Vznikla z náhodných nákupů od soukromníků (3,2 %), z nabídek obchodu se starožitnostmi (10,9 %) a deponátů (85,9 %). Obsahuje sice lepty ze všech čtyř Hollarových pobytů — německého, anglického, antverpského i druhého anglického — je však zajímavá tím, že soustřeďuje převážně díla s figurální tematikou, což jak je známo, není nejcharakterističtější poloha Hollarovy tvorby. Kromě několika volných listů kolísající kvality tisku je Hol'ar zastoupen ve sbírce několika listy z větších cyklů převážně ilustrativního zaměření a pouze dva cykly jsou ucelené — Počasí podle van de Velde (kolem roku 1630) v soupise uvedených leptů pod čísly 19 až 22, a ilustrace Ptáků podle Barlowa (z roku 1671) — viz poznámka číslo 9.

Lepty Václava Hollara¹¹

1. Šalamoun a královna ze Sáby, 1642, podle Holbeina, P 74, 1. vydání¹², 237×180, papír s filigránem, DG 1771. Značeno L dole: Cum Privilegio Regis, REGINA SABA, P dole: HHolbein inu. WHhollar fecit Londini ex Collectione Arundellia 1642, pod obr. text: MVLTVDO ... stabilimentum.
List obštířen.
Lept pochází z konce prvního anglického pobytu.
2. Vyléčení chromého Petrem a Janem, asi 1650, podle Elsheimera, P 114, II. stav, 215×160, papír, DG 1772. Značeno L dole: AElsheimer inu., S dole: F. van den Wyngarde exc., P dole: W. Hollar fecit.
List obštířen.
3. Svatá rodina, 1642, podle Pierino del Vaga, P 134, 197×159, papír s částí filigránu, G 11 551. Značeno L nahoře: Pierino del Vago inu., Wenceslaus Hollar Bohem. fecit Londini 1642, Ex Collectione Arundelliana, Cum Privilegio Regis, dole pod obr. text: VIRO ... ergo D. D. D., Wenceslaus Hollar Bohemus, etc., P dole pod obr.: H. Van der Borch excudit.
List obštířen a slabě pošpiněn.
Originální kresba P. del Vaga, podle které Hollarův lept vznikl, byla až do roku 1830 součástí olomoucké sbírky staré kresby. V současné době je kresba nevěstná¹³.
4. Poslední soud, P 201, 93×103, papír s částí filigránu, DG 1770. Neznačeno.
List obštířen.
5. Obchodníci, 22. list z cyklu Tanec smrti, podle Holbeina, P 254, 1. vydání, 74×54, papír, DG 1776. Značeno S dole: AB.i., P dole: WH, pod obr. text: Qui ... Mortis a číslo 21 špatně čitelné.
List obštířen.
Cyklus Tanec smrti je řada třiceti listů, která vyšla původně bez orámování. Později v Antverpách již Hollar použil ornamentálního rámu, nakresleného známým rytcem Abrahamem van Diepenbecke a zasadil do něho jednotlivé listy Tance smrti. Jen deset listů je vyryto podle Holbeinových originálních dřevorytů, k ostatním dvaceti leptům použil Hollar jako předlohy staré kopie podle Holbeinových dřevorytů. Řada není datovaná, ale podle stylu se dá soudit, že vznikla v době prvního anglického pobytu (1636—44). Hollarovy lepty

V. Hollar: William Butts, 1649, lept podle Holbeina, 126 X 91 mm, P 1554, OGVU Olomouc č. D 502, snímek GVVU Gottwaldov

- podle Holbeinova Tance smrti jsou jednoduché práce, které pokud možno reprodukuje předlohy provedené v technice dřevorytu.
6. Juno, 1646, podle Elsheimera, P 269, 83×167, papír, DG 4313. Značeno L dole: AElsheimer pinxit, S dole: IUNO, P dole: W. Hollar fecit secundum Originale ex Collectione Arundelliana 1646.
List obstřížen, faseta zachovaná.
Předloha pro tuto rytinu je dnes nezvěstná.
 7. Sedící nymfa, 1647, podle Avonta, P 276, 205×154, papír, DG 1739. Značeno L dole: P. Pontius et W. Hollar faciebant, P dole v obr.: P. van Avont inu.
List obstřížen, slabě pošpiněn a poškozen několikerým přeložením.
Na této rytině spolupracoval Hollar s vynikajícím rytcem té doby Pavlem Pontiem, který vyryl postavu nymfy.
 8. Zahradnictví, 1652—54, 7. list z cyklu ilustrací k Virgiliovi, podle Franze Cleyna, P 296, 350×192, papír s filigránem, DG 1742. Značeno P dole: F. Cleyn inu. W. Hollar fec., dole pod obr. text: Aut rursum ... poma.
List obstřížen.
V letech 1652—54 spolupracoval Hollar s překladatelem a vydavatelem Johnem Ogilbym. V té době vyšel Vergilius s grafikami Václava Hollara podle předloh ilustrátora Franze Cleyna. Bylo to celkem 43 listů a patří spíše k slabším Hollarovým pracem.
 9. Kohout a drahokam, 2. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 334, 225×165, papír s filigránem, DG 1769. Neznačeno. P dole: číslo 1.
List obstřížen, faseta zachovaná.
V roce 1665 ilustroval Hollar Ogilbyho Ezopovy bajky ve verších 58. listy, které byly ve druhém vydání doplněny o dalších osmnáct. Je zřejmé, že i tyto listy leptal podle cílích předloh. Svým provedením se nijak neodchyluje od leptů jimiž ilustroval dřívější Ogilbyho vydání, např. Vergilia.
 10. Hora ku porodu pracujících¹⁴ (Rodící hora), 7. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 339, 224×165, papír s filigránem, DG 1768. Neznačeno.
List obstřížen.
 11. Pilník a zmije, 22. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 354, 167×224, papír s filigránem, DG 1765. Značeno P dole: W Hollar f.
List obstřížen.
 12. Vlk a liška, 26. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 358, 222×170, papír s filigránem, DG 1767. Značeno P dole: W. Hollar fecit., P dole pod obr.: číslo 32.
List obstřížen.
 13. Moucha a mravenci, 1665, 27. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 359, 165×244, papír s filigránem, DG 1766. Značeno S dole: WHhollar fecit 1665.
List obstřížen.
 14. Břicho a údy, 36. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 368, 218×164, papír, DG 1764. Značeno S dole: WHhollar fec., P dole pod obr.: číslo 47.
List obstřížen, faseta zachovaná.
 15. Orel a vrána, 57. list z cyklu ilustrací k Ezopovým bajkám, P 389, 253×165, papír s filigránem, DG 1741. Značeno L dole: W. Hollar fecit, P dole pod obr.: číslo 80.
Zachovalý list, slabě pošpiněn.
 16. 8. list z cyklu ilustrací k Efezským matkám, 1666, P 416, 165×245, papír s filigránem, DG 1738. Značeno L dole: WH, P dole pod obr.: Ma. Sect. 6.
Zachovalý list slabě pošpiněn.
Efezské matky je řada deseti leptů (P 409 — P 418), ilustrujících knihu Johna Ogilbyho, vydanou v Londýně 1666. Po stránce slohové i technické souvisí s předcházejícími ilustracemi.¹⁵
 17. Alegorie na smrt hraběte z Arundelu, podle Cornelise Schuta, P 466, 430×312, papír s částí filigránu, D 509. Značeno L dole: Cornelius Schut Inventor, S do-

le: Wenceslaus Hollar fecit, pod obr. text: ILLVSTRISSIMAE ... L. H. D. D. Henricus vander Borcht junior.

List obstřížen.

Jedná se o pozdější stav, neboť obsahuje dedikaci Alethee Talbot, hraběnce Arundelové od Hendrika van der Borchta ml. Hrabě Arundel zemřel roku 1647.¹⁶

18. Kristus, Jan a tři andělé, 4. list z cyklu Dětské hry, podle Pietra van Avonta, P 495, 120×200, papír, DG 1774. Značeno P dole: W. Hollar sculp.

Zachovalý list.

Cyklius obsahuje celkem 30 listů znázorňujících hry andílků (putti). Hollar reprodukoval v těchto listech (P 492 — P 521)¹⁷ většinou Avontem kreslené kompozice. Jsou nesporné umělecké kvality, ale celkově je možné říci, že patří k dobrým pracem antverpského období (vydáno kol. roku 1650).

19. Jaro z cyklu Počasí, podle Jana van de Velde¹⁸, II. stav, P 618, 102×152, papír, G 11 548. Značeno S dole: I. v. Heyde, L dole: WH, dole pod obr. text: Rustica ... choreas.

List je obstřížen.

Počasí je řada čtyř leptů podle předloh Jana van de Velde kolem roku 1630.

20. Léto z cyklu Počasí, podle Jana van de Velde, II. stav, P 619, 102×153, papír, G 11 552. Značeno L dole: WHollar, dole pod obr. text: Cum ... cibusque.

List obstřížen.

21. Podzim z cyklu Počasí, podle Jana van de Velde, II. stav, P 620, 102×153, papír s částí filigránu, G 11 553. Značeno L dole: WHollar, dole pod obr. text: Vinifer ... pingues.

List obstřížen.

22. Zima z cyklu Počasí, podle Jana van de Velde, II. stav, P 621 103×154, papír s částí filigránu, G 11 554. Neznačeno. Dole pod obr. text: Indomiti ... calente.

List obstřížen.

23. Žena a muž na pokraji lesa, 1649, 3. list z cyklu Osm krajin podle Jana van Artois, P 1207, 149×210, papír s částí filigránu, D 508. Značeno L dole: I. van Artois pinxit, S dole: W. Hollar fecit., C. Galle exc.

List obstřížen, slabě pošpiněn, faseta zachovaná.

Je to řada osmi listů (P 1205 — P 1212), které jsou provedeny podle obrazů Jana van Artoise v letech 1644—52. První vydání je s adresou P. v. Avont, pozdější C. Galle.¹⁹

24. Aretino, 1647, podle Tiziana, P 1346, 189×133, papír, G 11 549. Značeno P nahoře: WHollar fecit 1647, L nahoře: Tizianus pinxit, dole pod obr. text: questo é PIETRO ARETINO ... conosco.

List obstřížen, faseta zachovaná.

Je to velmi dobrá práce pro antverpského nakladatele Wyngaerta, při níž se Hollar zřekl možnosti reprodukovat malířské hodnoty díla.

25. Buffalmacco — Todescho di Casa Fuchera, 1650, podle Giorgione, pozdější tisk, P 1367, 218×176, papír, D 551. Značeno L dole: Georgione da Castel Franco pinxit, S dole: W. Hollar fecit, Ex Collectione Ioannis et Iacobi van Verie Antupiae, P dole: F. van den Wyngarde exc., pod obr. text: RITRATTO ... FUCHERA.

List obstřížen.

Jedná se o reprodukci obrazu — portrét florentského malíře XIV. stol. Bonamico Buffalmaca, který zhotovil Hollar pro nakladatele Wyngaerta. Platí pro něj poznámka jako v předchozím textu.

26. Jacques Francart II., 1648, podle Bruynse, P 1406, 124×95, papír s filigránem, G 11 550. Značeno L dole: W. Hollar fecit aqua forti A^o 1648, P dole: Antverpiae, pod obr. text: D. IACOBVS ... Anno 1622.

List zachovalý, špatný otisk.

27. Hans von Zürich, 1647, podle Holbeina, P 1411, 184×128, papír s filigránem,

- DG 1763. Značeno dole: WHollar fecit 1647, S dole: ex Collectione Arundeliana, L nahoře: HANS VON ZÜRCH GOLTSHMIDT, P nahoře: Hans Holbein 1532, pod obr. text: D. MATTHEO MERIANO ... dedicat, Henricus van der Borcht iunior.
List obstřížen, faseta zachovaná.
- Zrcadlově obrácený lept podle kresby, která je dnes v majetku Národní galerie v Praze. Podobizna zlatníka vyjadřuje v grafické technice portrétní malbu Hanse Holbeina, která byla součástí Arundelovy sbírky a později beze stopy zmizela.²⁰
28. Hraběnka z Portlandu, 1650, podle van Dycka, P 1484, 232×183, papír s filigránem, D 499. Značeno L dole: Ant. Van Dycke pinxit, S dole: W. Hollar fecit, A^o 1650, P dole: Ioannes Meysens excudit, Antverpiae, pod obr. text: ILLVSTRIS ... NEYLANDIAE que etc.
List obstřížen.
Lept odpovídá podobizně 28leté Arundelovy sestry z rodu Stuart-Lenoxova. A. van Dyck ji maloval v roce 1639. Hollar jí dal chybné jméno Maria Stuart Comtesa Portlandial místo Frances²¹. Tento lept patří k vrcholným Hollarovým pracem.
29. Rubens, podle vlastního portrétu Petra Pavla Rubense, P 1498, 220×180, papír s částí filigránu, G 501. Značeno L dole: WHollar fecit, P dole: F. van den Wyngarde ex., pod obr. text: Excellentis ... misit.
List obstřížen.
Podle Rubense leptal Hollar pouze tři listy.
30. Tizianova dcera, 1650, podle Tiziana, P 1511, 217×181, papír s filigránem, D 597. Značeno P nahoře: Titianus pinxit, W. Hollar fecit 1650, L dole: Franciscus van den Wyngarde excudit, P dole: Ex Collectione Ioannis et Iacobi van Verle, pod obr. text: Iohannina Vesella ... da Titiano.
List obstřížen.
Platí pro něj poznámka jako pro titul č. 24.
31. Bratři de Wael, 1646, podle van Dycka, P 1517, 266×224, papír s filigránem, D 500. Značeno L dole: Ant. van Dyck Eqves, S dole: W. Hollar fecit 1646, P dole: I. Meysens exc., pod obr. text: LVCAS ... REPRESENTATOR.
List obstřížen, faseta zachovaná.
Lept patří k Hollarovým nejlepším pracem.
32. Mladá žena s kloboukem lemovaným perlami, 1647, podle Holbeina, P 1550, 122×88, DG 1777. Značeno L dole: HHolbein inu., S dole: WHollar fec., P dole: A. A. Bierling excud., 1647.
List obstřížen, slabě pošpiněn, faseta zachovaná.
Lept pochází v antverpské doby (1644–52), kdy vytvořil Hollar velké množství reprodukcí Holbeinových obrazů, které se těšily velké oblibě.
33. Lady Butts, 1649, podle Holbeina, P 1553, 124×91, papír s filigránem, D 510. Značeno L dole: HHolbein inu., WHollar fecit 1649, S dole: A. Alexius Bierling exc.
List obstřížen, faseta zachovaná.
34. William Butts, 1649, podle Holbeina, P 1554, 126×91, papír s filigránem, D 502. Značeno L dole: HHolbein inu., S dole: WHollar fecit 1649, P dole: Adam Alexius Bierling exc.
List obstřížen, faseta zčásti zachovaná.
Lékař Jindřicha VIII. Manžel Lady Butts. Pro oba lepty (P 1553, P 1554) platí poznámka jako pro titul č. 32.
35. Starý muž s kudrnatými vlasy, podle Leonarda da Vinci, P 1587, 105×70, papír, DG 1773. Značeno P dole: Leonárdo da Vinci inu., WHollar fecit.
List zachovalý.
Hollar často reprodukoval kresby Leonarda da Vinci a je prokázáno, že v Arundelově sbírce byla po určitou dobu řada Leonardových kreseb, které Hollar kopíroval v celých sériích.

36. Dáma se širokým límcem, 1636, 5. list z cyklu Reissbuchlein, P 1652, 67×54, papír, DG 1762. Značeno L nahoře WH 1636, P nahoře: číslo 5.
List obštížen, faseta zachovaná.
Jedná se o cyklus 22 listů podobizen, soustředěných v cestovní knížce Reissbuchlein (P 1646 — P 1669). Knížka vyšla celkem třikrát s různými titulními listy provedenými Hollarem. Poprvé pod názvem „Reissbuchlein von allerleyn Gesichter...“ u A. Hogenbergera v Kolíně n. R. roku 1636, podruhé jako „Diversae probae...“ v Antverpách 1645 a potřetí jako „Varie figurae...“ v Antverpách 1646.
37. Dáma s kolovým límcem, 7. list z cyklu Reissbuchlein, P 1654, 67×54, papír, DG 1762. Neznačeno Hollarovým jménem, P nahoře: číslo 7.
List obštížen, faseta zachovaná.
38. Dáma s opaskem, 1936, 8. list z cyklu Reissbuchlein, P 1655, 67×54, papír, DG 1760. Značeno L nahoře skoro nečitelně: WHollar 1636, P nahoře: číslo 8.
List obštížen, silně pošpiněn, faseta zachovaná.
39. Česká šlechtice, 1649, 1. list z cyklu Aula Veneris, P 1806, 89×58, papír s částí filigránu, G 2576. Značeno P nahoře: Ein Böhmische vom Adell 1636, L dole: WHollar fecit 1649, pod obr. text: Nobilis Mulier Bohemica.
List nalepený na hnědém papíře, obštížený, dva dolní rohy utržené, faseta zachovaná.
Jedná se o cyklus 100 listů ženských dobových kostýmů, vydaných poprvé roku 1643 v Londýně pod názvem: Theatrum mulierum... (P 1804 — P 1907). Prvé vydání obsahovalo jen 36 listů, teprve pozdější vydání s titulem Aula veneris... bylo rozšířeno na 100 listů a latinské názvy doplněny německým a nebo anglickým pojmenováním. Tyto série, na rozdíl od jiné (Ornatus muliebris²²), se neomezují jen na Anglii, ale kromě evropských krojů, zahrnují i kroje z Tuniska, Alžiru, Persie, Ameriky. Aula veneris vznikla v letech 1642—1650. Hollarovy předlohy české a rakouské kroje jsou datované rokem 1636.²³
40. Česká venkovanka, 1643, 2. list z cyklu Aula veneris, P 1807, 88×32, papír, G 2575. Značeno L nahoře: Ein Böhmische Bawrin, a skoro nečitelně: 1636, L dole: W. Hollar fec. 1643, pod obr. text: Rustica Bohemica.
Zachovalý list, nalepený na hnědém papíře.
41. Titulní list ke zvířatům a rostlinám, 1663, P 2064 I., 167×272, papír s filigránem, DG 1740. Značeno L dole: W. Hollar sculp. 1663, v obr. nahoře text: ANIMALIVM... New-gate, London A^o 1663.
List obštížen.
Je to titulní list k sérii 12 listů se zvířaty a rostlinami (P 2064 — P 2075). Pozdější vydání mají adresu Johna Overtona a letopočet 1674. Od Hollara jsou jen čtyři listy a ostatní od Johna Dunstalla a jiných rytců.
42. Tři náhrobky — John Acton, P 2236, 267×179, papír, DG 1743. Značeno S dole: W. Hollar fec., S nahoře text: In australi... chori.
List obštížen, pošpiněn.
43. Náhrobky. — Newcourt, P 2320, 261×175, papír, DG 1744. Značeno S dole: W. Hollar fecit., L nahoře text: In australi... chori.
List obštížen.

Poznámky

1 Parthey, Gustav; Wenzel Hollar, Beschreibendes Verzeichniss seiner Kupferstiche, Berlin 1853 (Nachträge, Berlin 1858).

2 Borovský, F. A.: Wenzel Hollar. Ergänzungen zu G. Parthey's beschreibendem Verzeichniss seiner Kupferstiche, Prag 1896.

3 Hind Artur M.: Wenceslaus Hollar and his views of London and Windsor in the seventeenth century, London 1922.

Mádl Karel B.: Hollarovy krajiny, „Hollar“ I, Praha 1922 — 1924.

Dostál Eugen: Václav Hollar, Praha 1924.

- Urzidil Johannes, Wenceslaus Hollar, der Kupferstecher des Barock, Wien-Leipzig 1936 [české vydání Praha 1937]
- Sprinzels Franz: Hollar — Handzeichnungen, Wien — Prag 1938.
- 4 Springell Francis C.: Connoisseur and Diplomat. The Earl of Arundel's Embassy to Germany in 1636 ... with a catalogue of the topographical drawings made on the journey by Wenceslaus Hollar, London 1963.
- Grossmann F. G.: katalog výstavy Wenceslaus Hollar 1607—1677, Drawings, Paintings and Etchings, Manchester 1963.
- Hlaváček Luboš: Kosmografie Václava Hollara, Umění XV, Praha 1967, 545—585.
- Volková Jiřina: katalog výstavy Václav Hollar, kresby — lepty, Praha, Národní galerie 1969.
- Erde Katherine S. van: Wenceslaus Hollar, Delineator of his Time, The University Press of Virginia 1970.
- Pav John I.: Wenceslaus Hollar in Germany, 1627—1636, The Art Bulletin LV, March 1973, New York 1973.
- Metzner Paul: Wenzel Hollar in Bonn und Umgebung, Bonner Geschichtsblätter, 27, Sonderdruck, Bonn 1975.
- Denkstein Vladimír: Hollarovy rané kresby z let 1625—1630, Umění 3, roč. XXV, 1977, 193—219.
- Denkstein Vladimír: K prvním počátkům Hollarova uměleckého růstu, Umění 5, roč. XXIX, 1981, 377—392.
- 5 Neumann Jaromír: Karel Škréta, 1610—1674, katalog výstavy v Národní galerii v Praze 1974, 16, 17, 195.
- Geissler Heinrich: Zeichner am Württembergischen Hof um 1600 in: Jahrbuch der Staatlichen Kunstsammlung in Baden — Württemberg VI, München — Berlin 1969, 118.
- 6 Přesný deník cesty vedl podrobně W. Crowne. Cestopis byl vydán v Londýně roku 1637 bez Hollarových ilustrací.
- 7 Borovský F. A.: Hollar a české Hollareum, Dílo 5, 1907—1908, s. 142.
- 8 Jůza Vilém: katalog výstavy Václav Hollar, Lukasova sbírka, Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku 1981.
- 9 Z tohoto počtu je nutno odečíst pět listů — Ptáci podle Barlowa (P 2131, P 2132, P 2133, P 2136, P 2137), které podle Partheyova doplňku z roku 1858 vytvořil P. v. Lisebetten podle originálních rytin Hollarových. Dále pak 15 listů Ptáků podle Barlowa (P 2155 — P 2158), které Fr. A. Borovský nepovažuje za dílo Hollarovo, ale dílo F. Placeho (viz.: Borovský F. A.: Wenzel Hollar, Ergänzungen zu G. Parthey's beschreibendem Verzeichniss seiner Kupferstiche, Prag 1898). Ve sbírce olomoucké galerie je kompletní.
- 10 Boháčová Yvonna: Grafika Augsburského okruhu ve sbírkách Olomoucké galerie, Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, 1980, č. 207, s. 25.
- 11 Jednotlivé listy jsou řazeny podle Partheyova popisného seznamu z roku 1953, názvy leptů jsou převážně překlady z téhož seznamu, rozměry označují velikost obrazu a jsou udány v milimetrech, písmena D, DG, G s číslem jsou inventární čísla grafické sbírky Oblastní galerie výt. umění v Olomouci. Písmena S (střed), P (pravá strana), L (levá strana) označují umístění signatury nebo textu.
- 12 Není vždy možné určit ze kterého vydání pocházejí jednotlivé listy, jelikož pro velký zájem byly některé tištěny několikrát ještě za umělcova života, ale i v 18. a 19. století.
- 13 Šafařík E. A.: The Origin and Tate of the Imstenraed Collection, SPFFBUF 8, 1964, str. 171 n.
- 14 Názvy listů použity z knihy „Ezop“ Václava Hollara, Sfinx (Bohumil Janda) Praha 1936.
- 15 PM celkové charakteristice Hollarova díla je možné tyto lepty (8—16) hodnotit jako ukázky ilustračního díla podle cizích předloh a jako technicky dobře provedené práce. Veškerá tato tvorba je bezvýznamná pro Hollarův umělecký růst.
- 16 Volková Jiřina: katalog výstavy Václav Hollar, kresby — lepty, Praha, Národní galerie 1969.
- 17 Podle F. A. Borovského nejsou všechny lepty této řady zhotoveny Hollarem.
- 18 Název použitý z knihy E. Dostála, Václav Hollar, Praha 1924.
- 19 Dolenský Antonín: Dodatky k seznamům Hollarových leptů, Veraikon I, 1912.
- 20 Volková Jiřina: katalog výstavy Václav Hollar, kresby — lepty, Praha, Národní galerie 1969.
- 21 Mádl K. B.: Nová kresba Václava Hollara, Hollar, roč. VI, 1930, str. 93.
- 22 V olomoucké sbírce není zastoupena
- 23 Volková Jiřina: katalog výstavy Václav Hollar, kresby — lepty, Praha, Národní galerie 1969.

AUTORSKÝ REJSTŘÍK ČESKÝCH VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ KE SBÍRCE UŽITÉ GRAFIKY V OGVU V OLOMOUCI

(I. část: UG 1—12 000)

Zpracoval kolektiv pracovníků olomoucké galerie

Sbírka téměř 40 000 listů užité grafiky (exlibris, novoročenky a jiná drobná grafika) v OGVU v Olomouci je v ČSSR ojedinělým a v jistém smyslu reprezentativním souborem užitkové grafiky, časově vymezeným prvními Alšovými exlibris ze sedmdesátých let 19. století a šedesátými lety 20. století (Euro Exlibris Olomouc 1966).

Celá sbírka vznikla z různých zdrojů (staré sběry bývalých olomouckých muzejí, konfiskáty, dary, koupě) a její podstatná část — 35 000 listů — byla původně sbírkou Josefa Hladkého z Hranic, koncem padesátých let přešla do vlastnictví herce a sběratele Bedřicha Vrbského v Praze a po jeho smrti byla v roce 1967 prodána olomoucké galerii.

Aby bylo možno využívat tohoto fondu ke studijním a výstavním účelům, přistoupila galerie k jeho zpracování formou katalogizace na základě dlouhodobého projektu. Doposud by o uvedeným způsobem zpracováno 9030 listů (k 31. 12. 1982) a dalších 2970 listů bylo vyčleněno, utříděno a osignováno ke katalogizaci v roce 1983, takže je zatím podchyceno 12 000 listů, což je asi třetina uvedené sbírky.

Prvních víc než 4000 listů jsou převody z někdejší sbírky volné grafiky a kresby, dalších téměř 8000 listů představuje drobnou grafiku českých výtvarných umělců v početnějších souborech. Katalogizace bude pokračovat v dalších letech tak, že bude ukončeno zpracování české užité grafiky a v další fázi bude následovat práce na drobné grafice německé provenience, na užité grafice sovětské a evropských socialistických zemí, ze západní Evropy, ze skandinávských zemí i mimoevropské (USA, Japonsko, Austrálie apod.). Závěrem bude zpracována užitá grafika tematicky členěná (například exlibris heraldická, lékařsko-lékařnická, knihoven a muzejí, herecká, erotická apod.).

Rozhodli jsme se uveřejnit rejstřík českých výtvarných umělců k prvním 12 000 z katalogizovaných listů, aby bylo možno využívat alespoň zpracované části sbírky ke studijním a výstavním účelům, k čemuž už porůznu docházelo (např. interní využití souborů užité grafiky Karla Svolinského a Františka Tichého, participace na výstavě „České exlibris z přelomu století“ v Gottwaldově, kam bylo zapůjčeno téměř 250 listů zakladatelských osobností české grafiky).

Rejstřík obsahuje jméno umělce, v závorce celkový počet jeho dosud z katalogizovaných listů a signatury. Výběr autorů je omezen nacionálně (česká užitá grafika) a kvantitativně (jsou zastoupeni autoři s větším počtem než 10 listů).

ALEŠ Mikoš (65)

UG 1201, 2007, 2008, 2158, 2180, 2185, 2392, 2394, 2422, 3437, 3440, 5101—5154

AMBROŽOVÁ Vlasta J. (39)

UG 2146, 3442, 4036, 5559—5594

BARTOŠÍK Dolfa (16)

UG 3448—3463

BARUCH Jožka (137)

UG 1129, 1130, 1269, 1270, 1445, 1586, 2216, 2442, 3464, 3466, 3467, 4041—4166

BERAN Aljo (64)

UG 1877, 2094, 2101—2103, 2112—2117, 2119, 2155—2157, 2198, 2257—2262, 2891,

V. Preissig: *Exlibris Louis Caron*, 1900, litografie, r 69 mm, OGVU Olomouc č. UG 10 791, snímek J. Schubert

2263—2265, 2267, 2271—2273, 2275—2282, 2285, 2286, 2289, 2292—2294, 2302, 2305—2308, 2311—2313, 2321, 2326, 2488, 3472—3481

BERAN Jaro (173)

UG 1131, 1389, 1543, 2154, 2218, 2223, 2224, 2245, 2886, 2888, 3048, 3082, 3488, 3504, 4387—4545

BÍLEK František (49)

UG 1391, 1718, 1872, 1873, 1947, 3511, 4732—4774

BILOVSKÁ Dobroslava (83)

UG 4167—4249

BOCHOŘÁKOVÁ — Dittrichová Helena (58)

UG 1154, 1963, 3131, 3516, 4250—4303

BOUDA Cyril (109)

UG 1041, 1042, 1132, 1352, 1472, 1474, 1701—1703, 1894, 1913, 1914, 1951, 2021, 2022, 2038, 2228, 2254, 3517, 3519, 4775—4863

BROŽ Leo (95)

UG 2363, 3232, 3233, 3520—3528, 4304—4336

BURKA Antonín (192)

UG 1428, 1463, 1517, 2166, 3540, 3542, 4546—4731

CINYBULK Vojtěch (240)

UG 1772, 1878, 3543, 4864—5100

DANIHELKA F. V. (11)

UG 3612—3622

DILLINGER Petr (131)

UG 1052, 1387, 1422, 1622, 1751, 1943, 2059, 2409, 2421, 3355—3360, 5155—5270

DOBROVOLSKÝ Jaroslav (85)

UG 2861, 2893, 3050, 3051, 3084—3087, 3095, 3103, 3563—3565, 3567, 3595, 5271 až 5340

DOLEŽAL Antonín (221)

UG 1218, 2367, 2391, 2515, 2753, 3629—3642, 3644—3655, 5341—5530

DUŠA Ferdiš (51)

UG 1466, 1691—1693, 1855—1860, 1861—1870, 2092, 2963, 3658, 5531—5558

*F. Kobliha: Exlibris Rudolf Karajs, 1911, dřevoryt, 87 X 110 mm, OGVU Olomouc
č. UG 7236, snímek J. Schubert*

FLEISSIG Vítězslav (423)

UG 2168, 2176—2179, 3056, 3081, 3676—3690, **5595—6000**

FLORIAN Michael (345)

UG 196, 215, 216, 1518, 1767, 1768, 2057, 2465, 3708—3714, **6001—6330**

HERRMANN Robert (62)

UG 3879—3940

HODEK Josef (344)

UG 1153, 1769, 2056, 2207, 2859, 3052, 3172, 3225, 3263, 3758—3770, **6331—6650**

HRABAL Arnošt (134)

UG 1103—1113, 1155, 1184, 1201, 1220, 1262, 1308, 1311, 1312, 2396, 2400, 2507, 3053,

3735—3754, 3796, **8941—9030**

HRADEČNÝ Bohumil (46)

UG 2854, 3732—3734, **6692—6733**

JÁŠKA Jiří (69)

UG 2184, 3863, **6734—6800**

KAMENÍK Antonín (58)

UG 2190, 2369, 2398, 3855—3859, **6801—6850**

KAREL Oldřich (233)

UG 1278, 2122, 2124, 2372, 2374, 2376, 2449, 2546—2561, **6851—7060**

KINSKÝ Karel (185)

UG 30, 2059, 2081, 2109, 2237, 2475, 2853, 2890, 3137, 3146, 3846—3854, 4026, 4028,

4032—4035, **7061—7220**

KOBLIHA František (496)

UG 193, 212, 213, 220, 1034, 1708, 1725—1750, 2504, 2541, 2542, 2881, 3145, 3837 až

3845, **7221—7690**

KONŮPEK Jan (653)

UG 901, 903, 1001—1004, 1187, 1234, 1255, 1332—1335, 1349—1356, 1408, 1457, 1601,

1624, 1630, 1639—1679, 1720—1722, 1790—1794, 1796—1798, 1829—1831, 1833,

1834, 1836—1839, 1841—1848, 1881—1892, 1925—1928, 1930, 1932, 1962, 1965 až

2006, 2029, 2030, 2031, 2361, 3817—3823, 3825—3836, **7691—8195**

KOTRBA Emil (199)

M. Švabinský: Exlibris Friedrich Perutz, 1905, litografie, 132 X 75 mm, OGVU Olomouc č. UG 11978, snímek J. Schubert

UG 1762, 1763, 1875, 2578, **8196—8390**

KRS Bohumil (12)

UG 1455, 2024, 2066, 2129, 2481, 2816, 3807—3812

KUBÁT Antonín (13)

UG 2452, 2866, 2867, 3059, 3797—3805

KUBÍČEK Ruda (49)

UG 1336, 1611—1620, 2073, 2127, 2160, 2230, 2476—2480, 2482—2487, 2493, 2530, 3049, 3132, 3214, 3228, 3230, 3715, 3772—3782, 3784, 3785, 3791, 3793

KULHÁNEK Stanislav (319)

UG 1582, 2189, 2944, 3139, 3140, 3869, 3872, 3873, 3876, **8391—8700**

LHOTA Josef (34)

UG 2589—2592, **9226—9255**

LIESLER Josef (46)

UG 1922, **9256—9300**

LUKAVSKÝ Jaroslav (114)

UG 2395, 2407, 2438, 3075, **9116—9225**

MACKOVÁ Anna (275)

UG 1005—1008, 1037, 1247, 1266, 1267, 1409, 1754, 1755, 1789, 1892, 1893, 2055, 2209, 2609—2622, 2819, 2852, 3177, 4012, 4013, **8701—8940**

MAHELKA Jindřich (127)

UG 1509, 1510, 2089, 2091, 2214, 2347, 2350, 2668—2702, 2825—2828, 3069, **9301—9380**

MALÝ Pavel F. (85)

UG 2173, 2628—2630, 2634, 2635, 3134, **9381—9458**

MARÍK Jaroslav (153)

UG 1246, 1248, 2062, 2655, 2661, 3261, **9459—9605**
 MASEK Václav (40)
 UG **9606—9645**
 MENHART Oldřich (75)
 UG 2508, 2662, 2664—2666, **9646—9715**
 MICHALIK Rudolf (15)
 UG 2099, 2645—2653, 2823, 3231, 3963—3965
 MILEN Eduard (158)
 UG 1133, 1134, 1161—1167, 1169—1171, 1230, 1346, 1407, 1473, 1892, 2385, 2626,
 2627, 2631, 2902, 3091, **9716—9850**
 MINÁŘ Karel (33)
 UG 2202, 2642, 2822, **9851—9880**
 MOLÍK František (30)
 UG **9881—9910**
 MORAVEC Alois (146)
 UG 1359, 1367, 1778, 1785, 1786, 2193, 2601—2605, **9911—10045**
 MORÁVEK Antonín (113)
 UG 2058, 2088, 2252, 2354, 2358—2360, 2703—2709, 2711, 2829, 3090, 3605, **10046 až**
10140
 MRACKÝ František (20)
 UG **10141—10160**
 MÜLLER Karel (31)
 UG 1788, **10161—10190**
 NĚMEC Karel (292)
 UG 1098, 1348, 1360, 1704—1706, 2023—2028, 2440, 2454, 2500, 2537, 2713—2725,
 2841, 2855, 3235, **10191—10450**
 NOVÁK Láďa (87)
 UG 1233, 1272—1275, 2727—2730, 3080, 3133, 3194, **10451—10525**
 PAROUBEK Jan (69)
 UG 2740—2743, **10526—10590**
 PAŘÍZEK Miro (62)
 UG 1200, 2379, 2757—2768, 2830, 2831, 2834, **10591—10635**
 PAVELKA František (47)
 UG 2772, 2832, **10636—10680**
 PODHAJSKÁ Minka (26)
 UG 3129, **10681—10705**
 POLÍVKA Václav (70)
 UG **10706—10775**
 PREISSIG Vojtěch (107)
 UG 2769, 2770, **10776—10880**
 RÖHLING Vladislav (79)
 UG 1356, 1587, 2632, 2633, 2794—2797, 3124, **10881—10950**
 RYTÍŘ Václav (341)
 UG 1055, 1083, 1084, 1087, 1088, 1090, 1091, 1093—1096, 1186, 1188, 1189—1191,
 1493—1496, 1498, 1499, 1534, 2175, 2221, 2352, 2467, 2799—2812, 3149, 3288 až
 3296, **10951—11240**
 SLAVÍČEK Antonín V. (31)
 UG 3315—3324, 3607, **11916—11935**
 SVOLINSKÝ Karel (114)
 UG 1139, 1168, 1364, 1365, 1915—1919, 1921, 2381—2383, 3126, **11241—11340**
 ŠIMON Pavel (376)
 UG 181—192, 1800—1829, **11581—11915**
 ŠIMON Tavík F. (83)
 UG 1140, 1585, 1879, 1880, 1895, 1932, 1938—1941, 4004, 4010, 4011, **11511—11580**
 ŠTÁFL Otařar (193)
 UG 1141, 2064, 3146, 3362—3377, 3430—3432, 3751, **11341—11510**

ŠVABINSKÝ Maximilian (84)
 UG 1695—1700, 1713, 1776, 2014—2020, 2035, 2036, 3071, 3396, **11936—12000**
 TICHÝ František (33)
 UG 2010—2012, 9031—9039, **9095—9115**
 VÁCHAL Josef (38)
 UG 1036, 1056, 1337, 1552—1554, 1556, 1576, 1577, 1909, 1910, 2840, 2999—3004, 3006
 až 3013, 3229, 3230, 4014—4021, 4023, 9063
 VALIHRACH Bohumil (35)
 UG 1545, 1555, 2070, 2072, 2193, 2150, 2153, 2164, 2165, 2196, 2197, 2233—2236, 2238
 až 2241, 2296, 2298, 2349, 2355, 2356, 2851, 2856—2858, 2860, 2863, 3097, 3198,
 3199, 3219, 3221
 VELE Ladislav (12)
 UG 2063, 2139, 2981—2988, 3038, 3041
 VIK Karel (34)
 UG 167—180, 1680—1686, 1709—1711, 1849—1854, 2862, 2907, 9050, 9052
 VODRÁŽKA Jaroslav (71)
 UG 205—211, 221, 222, 1347, 1531, 1558, 1559—1567, 1575, 1626, 2079, 2083, 2084,
 2096, 2106, 2111, 2138, 2346, 2365, 2373, 2375, 2418, 2950—2959, 2961—2980, 3035
 až 3037, 3060, 3067, 3187
 VOJNA Jaroslav (21)
 UG 1488, 2067, 2108, 2121, 2128, 2131, 2174, 2222, 2251, 2528, 3025—3033, 3114, 3118
 VOTRUBA Jaroslav (47)
 UG 1948—1961, 2069, 2410, 2411, 2414, 2415, 2468, 2494, 2838, 3055, 3088, 3092, 3408
 až 3429
 WELLNER Karel (97)
 UG 71, 72, 1048, 1049, 1059, 1373, 1423, 1426, 1427, 1594, 1595, 1896—1903, 1904 až
 1906, 1964, 2009, 2169, 2848, 2915—2934, 2937—2941, 2946—2948, 3005, 3966 až
 3970, 3972—3981, 3983—3993, 3995—4003, 4005, 4006, 4008, 4037—4040, 9062

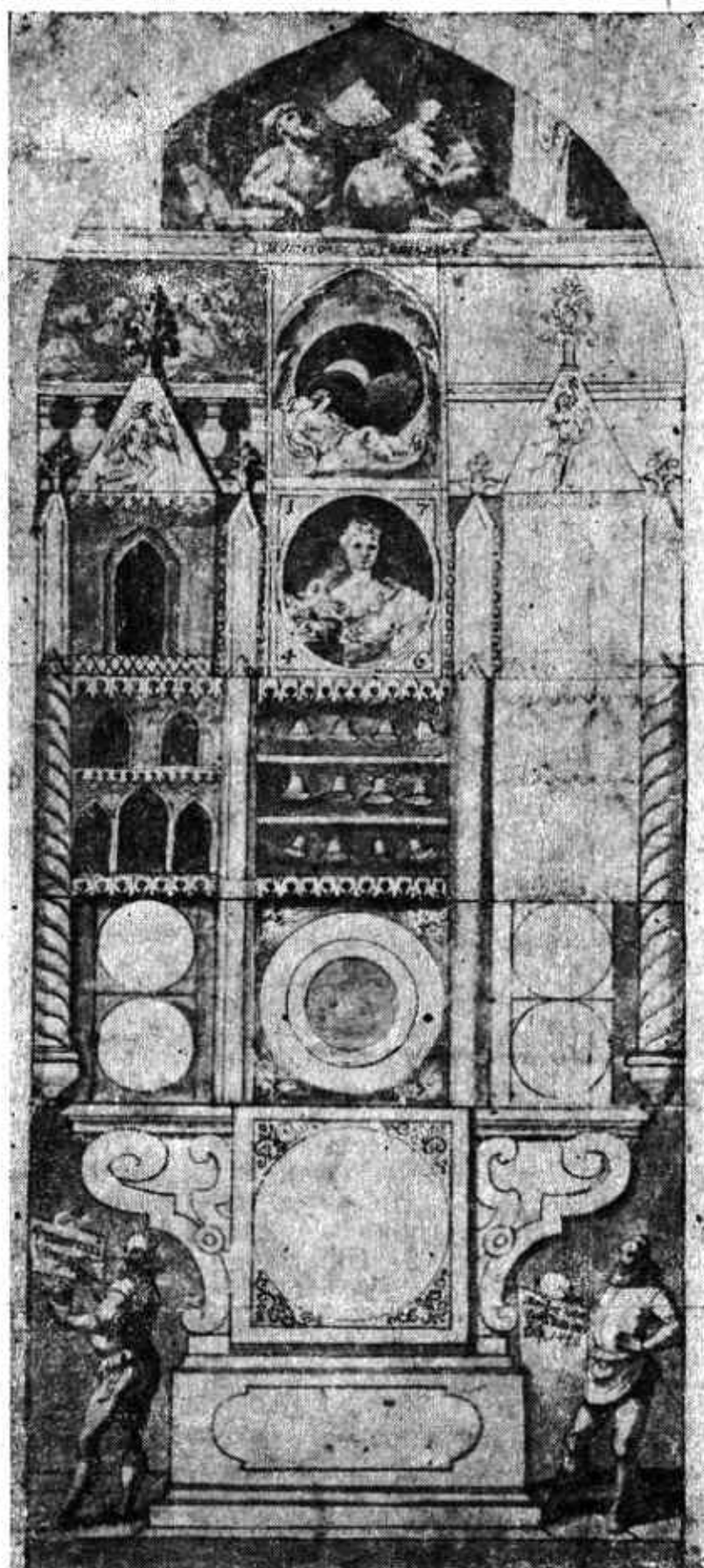
K OLOMOUCKÉ IKONOGRAFII DO ROKU 1900

Pavel Zatloukal

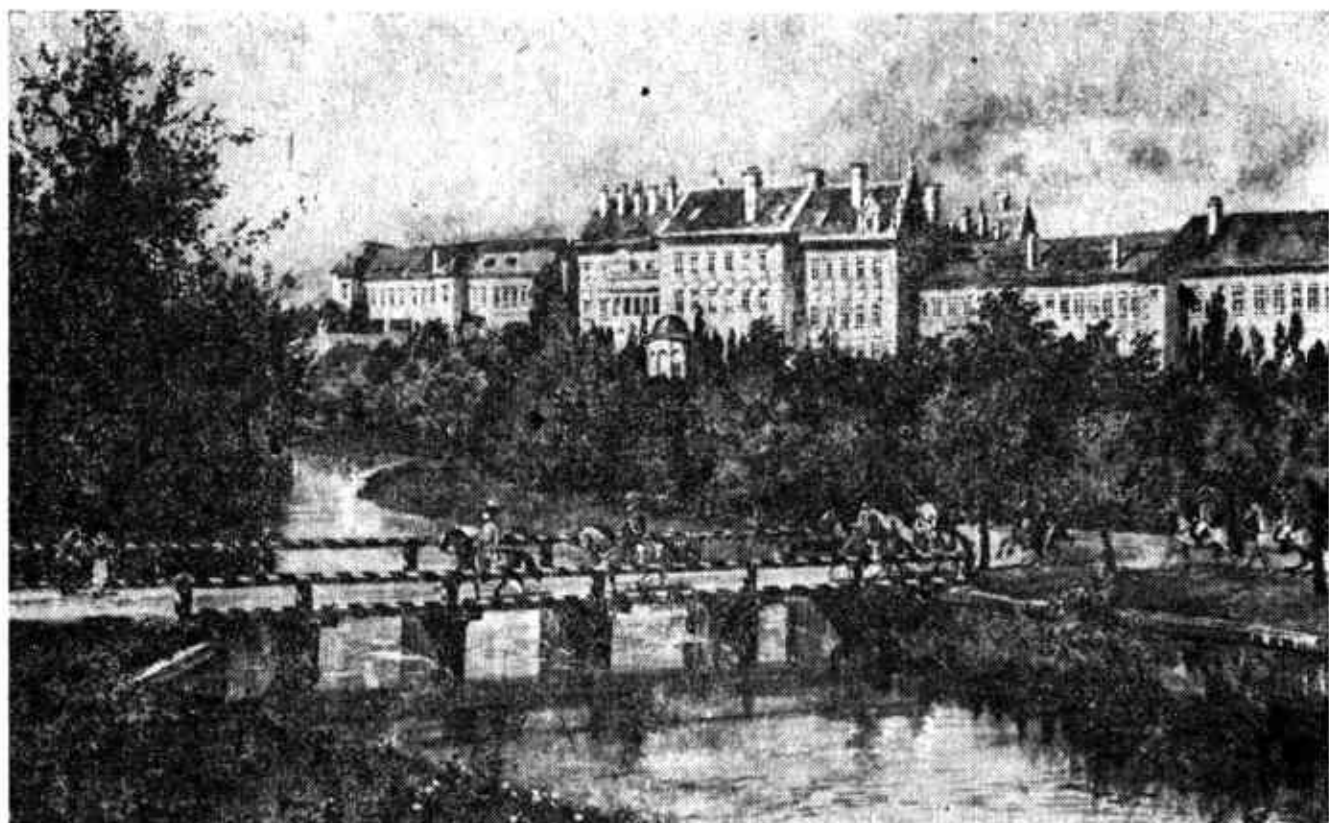
V souvislosti s definitivním uspořádáním sbírky kreseb Oblastní galerie výtvarného umění v Olomouci v předloňském roce je nyní možné z tohoto fondu zveřejnit několik doplňků k olomoucké ikonografii do roku 1900¹.

V roce 1746 začal nejvýznamnější olomoucký barokní malíř Jan Kryštof Handke pracovat na návrzích přemalby olomouckého orloje². Tyto kresebné návrhy jsou většinou zachovány v Okresním archivu v Olomouci³. Autor poslední malířovy biografie uvádí v soupisu jeho díla i kresbu k orloji ze sbírek olomoucké galerie. Zná však pouze její část⁴. Olomoucká galerie totiž vlastní kresby dvě, respektive dvě části jednoho kresebného návrhu čelní stěny orloje⁵. Druhá, dosud neznámá část, unikala pozornosti, protože byla vedena pod vzdáleným inventárním číslem. Sestavíme-li obě součásti, tvoří organický celek, který je ve své celistvosti jedním z nejvýznamnějších ikonografických dokladů k orloji i jednou z nejvýraznějších malířových kreseb. Handke pracoval na orloji, jednom ze svých výjimečných světenských úkolů, v době, kdy se již plně vyhranil jeho malířský styl a kreslířská bravurnost. U naší kresby o tom svědčí především figurální část, které „svou dynamikou, životností postav a zejména bezprostředností projevu předčí mnohé jeho statické a chladné oltářní kompozice“⁶.

Vztah kresby a grafiky bývá obvykle takový, že kresba tvoří předstupeň, podklad pro následné zpracování graficko-technickou. Jednou z nemnoha výjimek proti tomuto pravidlu je i zajímavý ikonografický doklad roku 1848 v Olomouci. Představuje ji kresba vídeňského vedutisty Franze Kopallika⁷. Zachytil na ní žánrovou scénu projíždky budoucího císaře Františka Josefa I. před bývalou Hradskou branou v Olomouci⁸. Kresba vznikla na objednávku jako součást cyklu výjevů ze života a významných okamžiků dynastie asi roku 1887⁹. Autor si scénérii nejel ověřit na místě události — nenalezl by je ostatně v původní podobě — ale převzal ji, jak poznamenává v signatuře, „podle Kaliw dy“. Kopallik provedl volnou kopii podle litografie moravského grafika Františka Kalivody, který zřejmě těsně po císařově korunovaci 2. 12. 1848 vytvořil vzpomínkové dílo¹⁰. Kresba je z grafického listu převzata téměř v poměru 1:1 a zejména z hlediska Kopallikových vedutistických domén také skoro přesně. Zadní fronta arcibiskupského paláce i okolních kanovníckých rezidencí a přírodní rámec tlumočí předlohu s co největší věrností. Pozměněna je především figurální stafáž. Proti grafickému listu byl snížen počet jezdců v panovnickové průvodu, ale přesto i nadále zůstal přehlídkou barevnosti uniforem. Byl vypuštěn žánrový motiv rybářů v popředí a dvě postavy Hanáků byly výrazně zjedno-

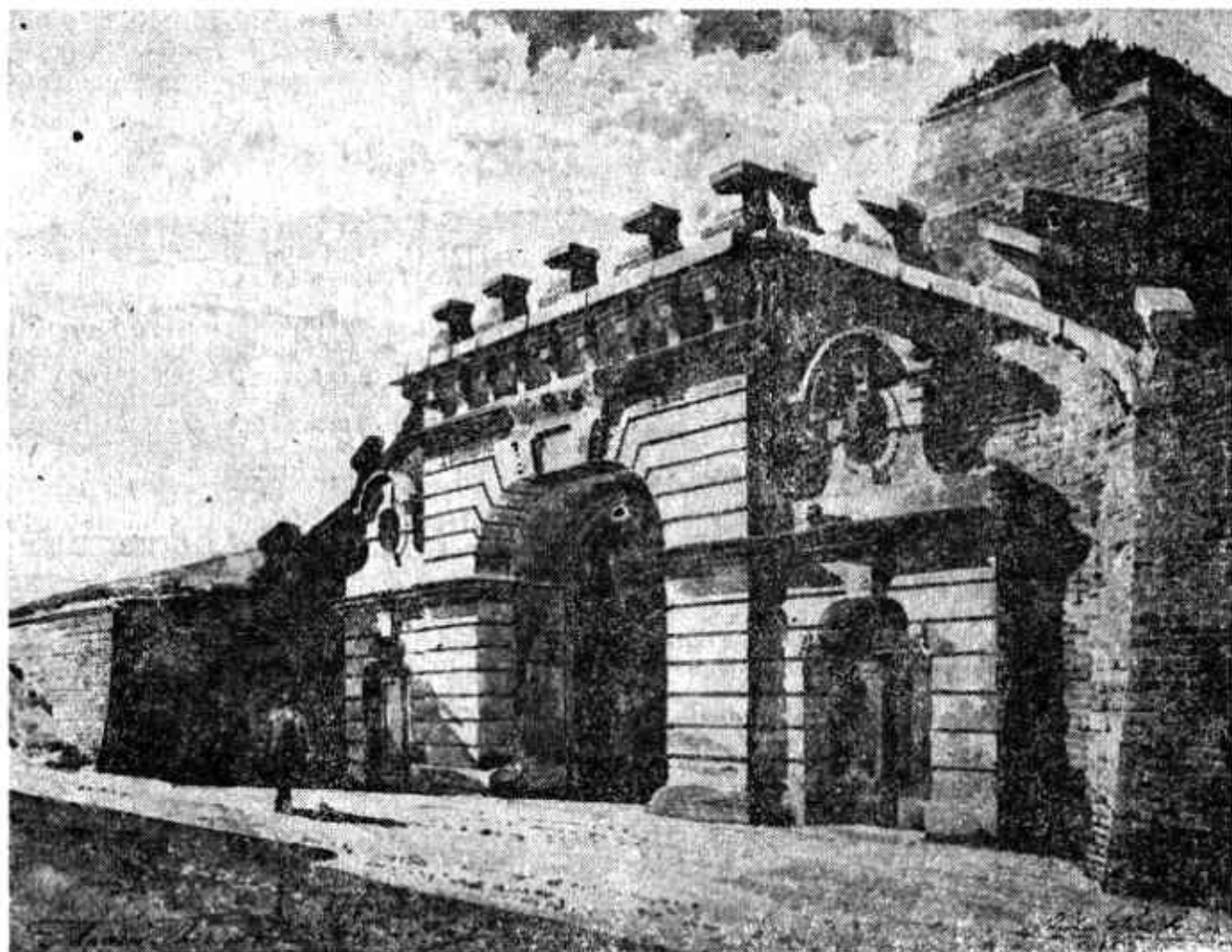
J. K. Handke: návrh čelní stěny olomouckého orloje, 1746, akvarel, 107 × 287 mm, 551 × 291 mm, OGVU OLOMOUC č. 1318 a K 1384, snímek J. Navrátil

F. Kopallik: Projížďka císaře Františka Josefa I. za Hradskou branou v Olomouci roku 1848, asi 1887, kvaš, 206 X 247 mm, OGVU Olomouc č. K 133, snímek J. Navrátil

dušeny a zmenšeny. Kopallikova kresba — jak je to dáno již samou technikou — je oproti Kalivodově předloze živější v barevnosti, ale postrádá jeho schopnosti dramatisace okamžiku i zkušenosti v pojetí lidské postavy a přírodního a architektonického rámce. Grafik zachytil víc než jen žánrový snímek z panovníkovy života, stejnou pozornost jako ústřednímu tématu věnoval i figurální stafáži romantického motivu rybářů a etnograficky pojaté skupince hanáckých venkovanů. Proti jeho pozdně romantickému pojetí je Kopallikův styl zřetelně sušší, schématisující a odvrácený od momentů dramatisujících k dokumentárnosti. Ta se v tomto případě také téměř vyrovná dokumentární hodnotě své předlohy.

Třetím autorem, jehož vztah k olomoucké ikonografii nebyl dosud zhodnocen, je vídeňský malíř a architekt Erwin Pendl¹¹. V roce 1895 nakreslil akvarelovaný pohled na Terežskou bránu v Olomouci¹². Není zřejmě náhodné, že jeho kresba vznikla v době, kdy se začínalo jednat o osudech tohoto pevnostního reliktu. Otázku jeho zachování otevřel o rok předtím autor regulačního plánu Olomouce Camillo Sitte, když na své veřejné přednášce věnované otázkám urbanistického rozvoje Olomouce mimo jiné poukazoval na památkovou hodnotu Terežské brány a apeloval pro její zachování. Z jeho tehdejšího olomouckého pobytu se dochoval i kresbenný pohled na vnější průčelí brány¹³. Od roku 1896 se jednání ujala vídeňská Ústřední památková komise a jeho výsledkem bylo rozhodnutí městské rady zachovat bránu a restaurovat ji. Konzervační práce, které projektoval architekt Robert Dammer, byly ukončeny v roce 1898. Snahy o zachování Terežské brány v Olomouci tvoří významnou kapitolu v dějinách naší památkové péče, zejména uvědomíme-li si převládající dobový i odborný vztah k památkám fortifikačního stavitelství.¹⁴ Vraťme se však k Pendlově kresbě. Autorovou snahou bylo zobrazit objekt co nejvěrnějším způsobem se zřetelným dokumentarizujícím záměrem. Zachytil jej v době, kdy byl ještě dochován v původních souvislostech, nenarušených o ne-

E. Pendl: Terežská brána v Olomouci, 1895, akvarel, 276 X 388 mm, OGVU Olomouc č. K 6174, snímek J. Navrátil

dlouho pozdějšími demoličními zásahy. Je možné, že byl do Olomouce právě za tímto účelem poslán Ústřední komisí, ale je rovněž možné, že si jej, jako proslulého dobového vedutistu, pozvalo město, aby zachytil jeho mizející minulost, která měla ustoupit novodobému rozvoji. V té době totiž na podobném tématu velmi intenzívně pracoval i jiný vídeňský malíř, Ladislav Eugen Petrowits.

Ve sbírce kreseb olomoucké galerie je uchován ještě jeden Pendlův akvarel, zachycující pohled ke Školní ulici v Olomouci¹⁵. Je zajímavé, že je ikonograficky naprosto shodný s podobnou kresbou Petrowitsovou, s níž je svázán i chronologicky, dobou vzniku¹⁶. Přestože není datován, je pravděpodobné, že pochází z téhož roku jako kresba Terežské brány¹⁷. Až puntíčkářsky popisná kresba je jedním z prvních zpracování později velmi frekventovaného malebného olomouckého motivu, jehož půvab spočívá v kontrastu drobné nenáročné zástavby v popředí s monumentální radniční věží, pointující starosvětskou uličku. Zákoutí oživuje několik charakteristických postav, jejichž úkolem je — poněkud toporně — dodat záběru zdání žánrové bezprostřednosti. Jak Kopallikova práce, tak Pendlovy akvarely, jsou typickým příkladem umělecky nepřiliš ambiciózní dobové vídeňské vedutistické produkce, zřetelného ohlasu myšlenkového pozitivismu, jejichž význam je především dokumentární z hlediska ikonografického.

Erwin Pendl se do Olomouce dostal ještě v roce 1911. Na místě někdejšího hotelu Goliath měla být tehdy proražena obchodní třída z hlavního náměstí k evangelickému kostelu jako protiváha sousední české pasáže. Autor zde tentokrát vy-

stoupil v roli architekta, ale jeho projekt byl obecní radou z finančních důvodů zamítnut a místo po demolovaných objektech bylo zastavěno budovou banky¹⁸. Někdejší obdivovatel krás staré Olomouce se téměř stal symbolem jejího rozrušení v jednom z nejcitlivějších míst.

Poznámky:

- 1 Srv.: Burian, Václav: Ikonografie Olomouce do roku 1900 (I. část). In: Sborník Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, odd. B. Společenské vědy, IV/1956—1958. Olomouc 1959, str. 371—421.
- 2 Jan Kryštof Handke, nar. 18. 2. 1894 v Janušově u Rýmařova, v letech 1708—1712 se učil u malíře Daniela Langeru v Bruntále, v letech 1712—1714 u malíře Christiana Davida v Moravské Třebové a v roce 1714 u malíře Ferdinanda Nabotha v Olomouci. Od téhož roku se usadil v Olomouci, v roce 1720 byl přijat do malířského cechu a stal se olomouckým měšťanem, zemřel zde 31. 12. 1774. Srv. zvl.: Krampl, Jan: Olomoucký malíř Jan Kryštof Handke (1694—1774). I. část. In: Výroční zpráva Okresního archivu v Olomouci za rok 1980. Olomouc 1981, str. 83—120. — II. část. In: Výroční zpráva Okresního archivu v Olomouci za rok 1981. Olomouc 1982, str. 91—150.
- 3 Soubor návrhů pro výmalbu bočních stěn a klenby orlojové niky na nichž jsou alegorie věd z roku 1746. OAO, XXXII/26, 1—9. Srv.: Krampl, J.: c. d., II. část, str. 137—138, č. kat. 151—161.
- 4 Srv.: Krampl, J.: c. d., II. část, str. 137, č. kat. 150 inv. č. G—3581.
- 5 J. K. Handke: Návrh čelní stěny olomouckého orloje, 1746, kresba perem sepí modrošedě lavirovaná akvarelem, ruční papír, a) inv. č. K 1318 (staré G 2980), 107x287 mm, b) inv. č. K 1384 (staré G 3581), 551x291 mm. S nahoře perem sepí: Strabo (Ptolomeus) Inventores astronomiae. P dole perem sepí: Meister Hans Pohl van der Olsz, 1422. L dole perem sepí: Aeternitati Pingo. Dat. v rozích podobizny Marie Terezie 1/7/4/6. Získáno z bývalého městského muzea v Olomouci r. 1952.
- 6 Krampl, J.: c. d., II. část, str. 138.
- 7 Franz Kopallik, nar. 4. 1. 1860 ve Vídni, v letech 1876—1884 navštěvoval učitelský kurz malování na vídeňské uměleckoprůmyslové škole u M. Riesera. Do roku 1919 působil jako profesor kreslení na vídeňských středních školách. Vytvořil řadu vídeňských vedut, především v akvarelu, v 80. letech 19. století maloval řadu výjevů ze života posledních Habsburků. Zemřel 19. 1. 1931 ve Vídni. Srv.: Thieme, Ulrich—Becker, Felix: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler XXI, Leipzig 1927, str. 292—293. — Wien 1850—1900. Welt der Ringstrasse, kat. výstavy. Historisches Museum der Stadt Wien 1973, str. 46, 76, 107, 121. — Fuchs, Heinrich: Die österreichischen Maler des 19. Jahrhunderts, G—K, sv. 2, str. 128. Za poslední cit. děkuji dr. M. Schenkové.
- 8 F. Kopallik: Projížďka císaře Františka Josefa I. za Hradskou branou v Olomouci roku 1848, asi 1887, akvarel a kvaš, papír, 276x388 mm (pasp. 420x535 mm), L dole štětcem barvou: F. Kopallik nach Kaliwoda. Inv. č. K 133 (staré D 1093), získáno 1959 z propadlého majetku.
- 9 Thieme, U. — Becker, F.: c. d.
- 10 F. Kaliwoda: Arcibiskupský palác v Olomouci, po r. 1848, kolorovaná litografie, papír, 404x305 mm. Srv.: Burian, V.: c. d., str. 404, č. kat. 190.—OAO, 3734/XXXII, 39.
- 11 Erwin Pendl, nar. 18. 10. 1875 ve Vídni, malíř a architekt, zapisovatel rakouského Künstlerbundu. Nakreslil a vydal tiskem soubor vídeňských vedut „Wien aus der Vogelperspektive“. Srv.: Dressler, Willy O.: Dresslers Kunstjahrbuch 1909. Rostock i. M., 4. Jg., 1909, str. 192 a 617.
- 12 E. Pendl: Terežská brána v Olomouci, 1895, akvarel, papír, 206x247 mm, P dole perem inkoustem: Erwin Pendl/1895, L dole perem inkoustem: Theresien Thor in Olmütz. Inv. č. K 8174, převzato z bývalého Historického muzea v Olomouci (č. 2398).
- 13 OAO 384/III, 3.
- 14 Srv.: Zatloukal, Pavel: Práce Camilla Sittého v Olomouci. In: Výroční zpráva Okresního archivu v Olomouci za rok 1979. Olomouc 1980, str. 28—40, kde jsou uvedeny i další prameny a lit.
- 15 E. Pendl: Pohled ke Školní ulici v Olomouci, asi 1895, kresba tužkou a akvarel, papír, 134x137 mm, P dole perem tuší: A. Erwin Pendl. Inv. č. K 1218 (staré G 2878), získáno 1952 z Městského muzea v Olomouci. Repr. in: Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, 1982, č. 217, zadní str. obálky. — SÚRPMO v Olomouci, kat. výstavy, Olomouc 1982, str. 18.
- 16 OAO 334/VIII, 28. Srv.: Burian, V.: c. d., str. 408, č. kat. 250.
- 17 K provenienci: akvarel tvořil součást sbírky W. Seethalera v Olomouci, z níž jej zřejmě získalo olomoucké muzeum. Srv.: M. (sic) Pendl: Schulgasse in Olmütz. Aquarell. In: Katalog der ersten Ausstellung von Gemälden, Kupferstichen etc. etc. aus öffentlichem und privatem Besitz in Olmütz. Mai 1900. Olmütz 1900, str. 83, č. kat. 316.
- 18 Kresba E. Pendla z 11. 11. 1911 in: OAO 388/V, 89. Srv.: Kšir, Josef: Hostinec „U modré hvězdy“ a rozšíření Národního domu v Olomouci. In: Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci, 1963, č. 114, obr. 2 (oproti akvarelu z OAO reprodukuje zjednodušenou, patrně novinovou kresbu).

(Dokončení ze Zpráv Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, roč. 1981, č. 213)

Vladimír Šlapeta

BF, Brno 11. 8. 1925

Mám teď velmi naspěch. Dodělávám stavební plány Zemanovy kavárny¹ a v tom hrozném vedru se to tak těžce pracuje. Dělam tam první „hříby“ v Brně. Masnou burzu² začínáme stavět, máme mnoho vody v základech. Přitom se vytrvale tahám o rovné střechy.

BF, Brno 31. 8. 1925

Stavíme burzu, pak začnu co nejdřív onu kavárnu na Kolišti a žiji stále v samém betonu; na úřadě máme ještě letos začít s výkrovní kaplí³; stále to mám jako silo a ne kapli. Už se ani nepokouším o nějaký „kapelní“ dojem. Je nám to vše po čertech vzdáleno. Na dvojici rámu jsem položil strop, obezdil krásnými cihlami z Poštorné (na burze je mám také), místo oken opatřil škvíry skleněnými cihlami, vydláždil mramorem a hotovo! S tou Paříží jsem jistě pohořel hůře než Ty. Pavilón byl postaven⁴, panu Štěrbovi se zdálo, že k těm jeho slováckým šuhajům z Vršovic se architektura jeho nehodí a doplnil pavilón na vlastní vrub československým dekorem. Jako např.: horní hrana římsy — atd. Prý je to hanebné! A to vše se dalo za přítomnosti celého Svazu. Snad si to může někdo vykládat tak, že jsem si dělal z celé té věci blázný. Ať je to jak chce — ostuda tu jest! ... V Černých Polích staví „Bytová společnost“ — Vaněk + ... + ... + ... já první standardní typy rodinných domků⁵ se zařízením, do výše 46 000 Kč. Ale do Stavitele to prozatím nedáme. Což jest jasné. Stavíme za velkou ohradou. A až přijedeš, budeš mrkat!

JŠ, Praha 3. 10. 1925

Nemohl jsem ani přijet do Brna ani psát. Splašil jsem se i s ateliérem a srazili jsme stavební plány školy⁶, detaily vily⁷ a Odboj⁸. Ale už je to nadlidská práce. Teď vezmu do práce detaily školy a nějakou adaptaci v Lounech⁹. Byl jsem tam především a plně Louny zvěsti, že Katz zemřel týž den v pražském sanatoriu, po odehnuv při operaci slepého střeva. Narkóza a slabé srdce. Jest to tragické. Měl před svatbou s chudým děvčetem. Těšil prý se na stavbu své vily¹⁰ — přece bych to snad býval stavěl. Včera mne zavezli na stavbu v Roudnici¹¹, za měsíc jsme pod střechou. Mám z toho ale zatra rýmu, otevřeným vozem už nepojedu. Sháním práci pro pozdějšek tak na dva — tři měsíce by bylo co dělat. Jinak se mi pracuje příjemně, mám dobře zorganizovaný ateliér, jenom s telefonem se mi to hatí, šel jsem na ně „citově“. Včera jsem mluvil s Březou, odevzdával Frantovi pozvání na porotu do Ostravy! Nevěděli jeho adresu. Už si z těch pomníků dělám psinu — nutně k tomu musím dospět, na všech stranách nám to předhazují tu naši ukrutnou serióznost a nedostatek lehkosti. Přál bych si, aby některá varianta získala Březovi práci, které teď nemá. Jinak Ti chci sdělit, že příští týden podle všeho pojedeme na Moravu se ženou a podíváme se na Vás s Alenkou. Budeme hledět Vás o tom blíže uvědomiti, ale jinak si žádných starostí nedělejte. Jednalo by se mi jen o to, abys mě během toho dne co nejvíce nového v Brně ukázal respektive někam poslal. Dámy už se zabaví, ušetříme je těch architektonických rozumů. Zprávy ze spolku dostáváš, už jsem nebyl dlouho ve schůzi. Ale snad to v nich dobře chodí. Těším se, že si toho povíme více.

BF, Brno 13. 10. 1925

Vaňkovy sériové domky¹² se skorem dokončují, od 15. t. m. budou některé zařízeny nábytkem, což umí Vaněk skutečně udělat. Víme dnes dobře, co je na tom

dobré a co špatné, to všechno jen ukáže hotová věc. Přes zimu se to všechno zrekapituje a na jaře začneme stavět en gros. Pozemky jsou, lidé chodí také. Věc se prodává, až je komplet hotová, jinak by se nepostavilo nic. Stavebník je věc nevyzpytatelná, a to solnesovské „mám mu stavěti dům, což jej znám“ neplatí na naše malé lidi. To jsi všechno zkusil na vlastní kůži. Však bychom si o tom všem popovídali, kdybys jen přijel.

Žiji teď celé dny na stavbě. Začínám na Kolišti kavárnu, třikrát jsem předělával projekt. Jednou námitky ze strany města, podruhé jsem měl zase málo peněz. Mám velké starosti se železnými posunovacími okny, snad to nakonec dobře skončím. Na masné burze betonujeme zrovna 1. patro. A ještě musíme být letos pod střechou a mrazy máme na krku. Luštíme teď absolutně dobrou rovnou střechu. Snad i tu nějak provedeme. Dnešní můj vztah k architektuře je ten, že celé dny hledám a studuji materiály, cihly, kámen, umělé materiály, asfalty, skla, kovy a na co si vzpomeneš. Pak také snadně postřehneš tu přemíru diletantismu v té celé naší moderní architektuře.

Zrovna jsme skončili výstavu návrhů na krematoria¹³. Janák se velmi otočil a má velmi vážného konkurenta ve Wiesnerovi, který se věcí velmi houževnatě drží. Úplný rozdíl v myšlení. Wiesner skutečně přinesl nový názor na stavbu krematoria, Janák je stále pod vlivem křesťanské ideologie.

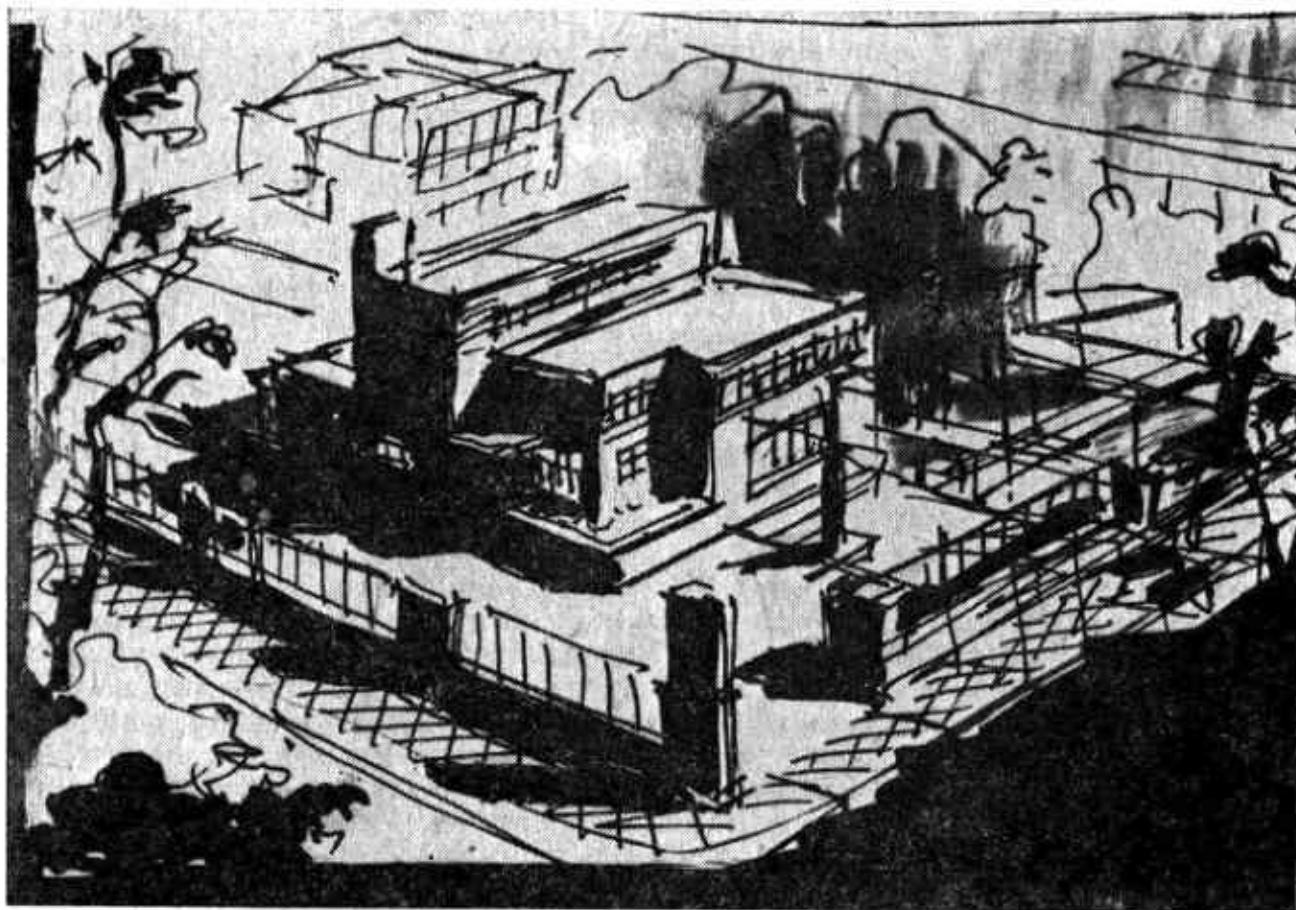
Luhačovice vypsalý soutěž na regulaci. Jak jsem letos v Luhačovicích byl, viděl jsem tolik nových škod, které už jim soutěž¹⁴ nespraví. Přesto si o podmínky napíši. Bude-li k tomu čas, nevím. Brno vypíše do měsíce soutěž na regulaci asanačního území starých kasáren, krásná výtvarná úloha, která by byla rozhodně zajímavější.

Ale všechny mé stavby jsou mi přednější, soutěž je skutečně nevděčná věc. Při našich krematoriích jsem k tomu přišel znovu.

BF, Brno 7. 12. 1925

Žiji teď trvale ve věcech převážně technických. Instalace, kanalizace, topení, přebírám klotety, dlažby, parkety, kamenické práce, železné detaily, hledám cihly a nové a laciné materiály, dokonalé krytiny, odstraňuji klempíře, nemohu najít po chuti skla, linolea atd. To jsou skutečné problémy architektonické, s kterými ovšem „nejmladší konstruktivisté“, jak o nich píšeš při zmínce o spolkových schůzích, nemají co dělati. Ale běh života nebude nikdy jiný. Jsme všichni stejní. Před léty nezatežoval nás technický problém stavby tak mnoho jako dnes, protože jsme nestavěli. Když jsem nyní dostal oběžník „Stavitele“, mám-li nějaké přání o redigování listu, chtěl jsem o tom všem něco napsat. Ale nechal jsem toho. Jednak by to bylo velmi „staré“, a celkem je to zbytečné. K tomu musí každý dospět sám... Masnou burzu i Zemanovu kavárnu jsme dohnali stěží pod střechu a dnes jsme zastavili obě stavby. Vytrvale mrzne. Kavárnu jsem detailně dopracoval, zadávám zrovna řemeslnické práce a tím jsou prozatím všechny moje privátní akce skončeny. Nic nového není, prozatím, na obzoru a věnuji se tudíž také jiné činnosti, o níž Ti poví přiložený prospekt (Vaňkova bytová společnost — pozn. red.)¹⁵. V úřadě začali jsme přípravy k stavbě obřadní síně.

Podmínky k Luhačovicím jsem si koupil. Napáchali tam vloni tolik nesmyslů, že na řadu let jsou některé žádoucí korektury znemožněny. Chtěl bych na tě soutěži zaměstnat mého mládence, velmi šikovného, a kterého bych si kvůli stavbě kavárny velmi rád udržel přes zimu. Kdybychom pracovali na „dištanc“, trvala by práce velmi dlouho; nejsem sto jednou za měsíc napsatí dopis. Kdybys jen byl trochu blíže. Ale myslím, že by bylo nejlepší, abychom **pracovali oba** a doufejme, že se nám podaří dvě prvá místa urvat¹⁶. Já bych se za tuto alternativu velmi přimlouval a dostalo by se nám tím také jakési satisfakce. Podle podmínek, programu a pomůcek nemůže konkurent, neznající dokonale místní poměry a různé domácí požadavky, s úlohou vůbec hnout. Přemýšlej o tom. Rád bych dostal kladnou odpověď od Tebe. Prozatím Vás všichni upřímně pozdravujeme a na zahájení Kotěrový výstavy¹⁷ bychom se rádi objevili v Praze.

J. Štěpánek: návrh vily Katz v Lounech, 1924, snímek archív V. Šlapety

BF, Všechnovice 4. 1. 1926

... mám hodně práce v úřadě, mimo to budu asi dostavovat Zemanovu kavárnu, snad budu také dělat malý, asi 45pokojevý hotýlek¹⁸...

BF, Brno 14. 2. 1926

Dlouho jsem ničeho nepsal. Na výstavu jsem se stále připravoval, ale vždy cestu něco oddálilo. Snad se konečně do té Prahy dostanu. Nějakou práci pořád nemohu letos sehnat. Poměry jsou stejně mizerné jako v Praze. Dělal jsem malý domek pro učitele v Poličce¹⁹, jinak samé náčrty, výpočet nákladu, řada jednání a dost. U nás se jedinečně rodí školy pro architekty a profesori na nich, mnoho proletariátu a žádná práce. Na brněnské technice byl jmenován Kroha²⁰, po Liebsche-rovi²¹ a Babáňkovi²² znamenitý doplněk. Na jaře dodělám I. etapu Zemanovy ka-várny, na podzim dostavíme verandu a věc je hotova. V „Bytové společnosti“²³ bazírujeme na nedostatku peněz, nekonečně se vyjednává s pražským „Spořilo-vem“, ředitel spořitelny i Mölzer byli zde naše typy prohlížení. Čekáme na pro-vedení zadaných 38 typů Nekvasilovi (projekt Polívka — Brožek — samí doktoři — móda dneška či maska nigramotnosti?), abychom ukázali na nemožnost tak-o-vého stavění.

V úřadě jsem v samém vypisování prací a detailů. Až úmorné to je. Burzu snad letos doděláme a začne se snad stavěti můj projekt obřadní síně na ústředním hřbitově. Věc z betonu, náplně ze žlutých cihel, okna z „Luxfer-prismatů“, plochá střecha, železné dveře a vrata, ani kousek dřeva v celé stavbě. Na tuto stavbu se velmi těším, seženou-li naši financ-ministři do té doby peníze. Jinak připravujeme soutěž na radnici (veřejnou)²⁴, v místech dnešní radnice, hlavní průčelí do Zelné-ho trhu, věž staré radnice se zachová. Ty památkářské hypochondry jsme úplně

odstavili... Partiální regulace na území staronovoměstských kasáren padla, byla zadána Králíkovi přímo. Skutečně tam není vlastně co regulovat! Stát připravuje pro Brno vypsání Nejvyššího soudu²⁵, hlavní průčelí do Husovy třídy proti Špilberku. Mezinárodní soutěž na Velké Brno²⁶ chtějí vypsati ještě letos — já už bohu-
dík nemám s regulací co dělat.

„Reakce“ se zde velmi roztahuje, boj je zlý. Teige mi především vyprávěl (měl v Brně přednášku o Rusku)²⁷ — jak těžce těch několik lidí drží „Stavbu“ před náporom Špalků — Adámků — Slámů — Liebscherů atd. Jen ať ji ti dostanou do ruky! Poslední mostní číslo „Stavitele“ je velmi zajímavé. Jen ty strašné intervaly ve vycházení.

JŠ, Praha 16. 3. 1926

Do Brna jsem nepřišel z toho důvodu, že v poslední chvíli jsem se rozhodl poslat soutěžní práci z Prahy²⁸, protože moje anonymita se mi zdála lépe dodržena odesláním práce z Brna. Takto dojde z Prahy asi málo věcí, tuším starý Mašek²⁹ a já, bude snadno poznat čí co jest. Co dělat nevím, zda to bude ku prospěchu či ku škodě věci. Tak zase oddálení Brna. Ale snad ne na dlouho, podle toho, jak se vyvinou věci v naší spolupráci s Klárovem³⁰. Minulý týden jsem se nikoho na nic neptal, nechtěl jsem se odvádět myšlenkově od soutěže, dnes jsem však mluvil s Urbanem³¹ a pak s Hübschmannem³². Urbanovo stanovisko by bylo podle jeho řeči jednoduché: kooperace soutěžníků³³. Ovšem poměry jsou jiné a tak mi říkal, že jsi měl již včas oznámit volbu spolupracovníka a tím by se stala spolupráce možnou. Upokojil jsem ho konstatováním, žeš to Mülzerovi učinil. Tak mi vysvětlil, na koho ze členů regulační komise mám se obrátit a to na Hübschmanna. Tomuto jsem objasnil stav věci, že naprosto nemíním se do toho vnucovat, že jsi byl u mne a již jsi předsedu na spolupracovníctví upozornil. Z jeho rozkladu jsem nabyl tohoto dojmu: regulační komise nemůže se nechat omezovat ve volbě projektanta, což se již stalo. Tím by byla věc vyřízena. Jako důvod, proč nevyzývá ostatní akcionáře „Břehů“: jest to pouze část a na celek soutěže krom toho jest dán program budov. To už jest konečně lapálie, když vidím celou situaci a jsem rozhodnut se zúčastnit, vlastně jest to jediné východisko vůči M. (Moudrému — pozn. red.), abys to dosta’ zadáno sám a oznámil volbu moji, jako spolupracovníka. Otevřeně řečeno: spojení nás tří by věci vůbec neprospělo, naopak mezi námi při práci nikdy nebylo diferencí. H. (= Hübschmann, pozn. red.) mi pravil, že je to čistě Tvoje věc, chceš-li mítí společníka, regulační komise nebude činit naprosto námitek, bude jednat s Tebou. Jest jasné, že nebude jednat se třemi projektanty, kteří firmu netvoří. Doporučuje, aby bylo oznámeno dopisem, k němuž pak míníš odpovědi odeslat moje spolupracovníctví, k tomu aby byl připojen můj podpis, ergo všechno tak, jak jsi mi to vyložil. Jak jsem se zmínil, chci se zúčastnit a učinil bych to, kdybych i práci měl jinou. Vůči M. (= Moudrému, pozn. red.) nemohu si dělati hypercitové předhůzky, kvůli tomu architektem nejsem, ani se mi to nevyp’atilo.

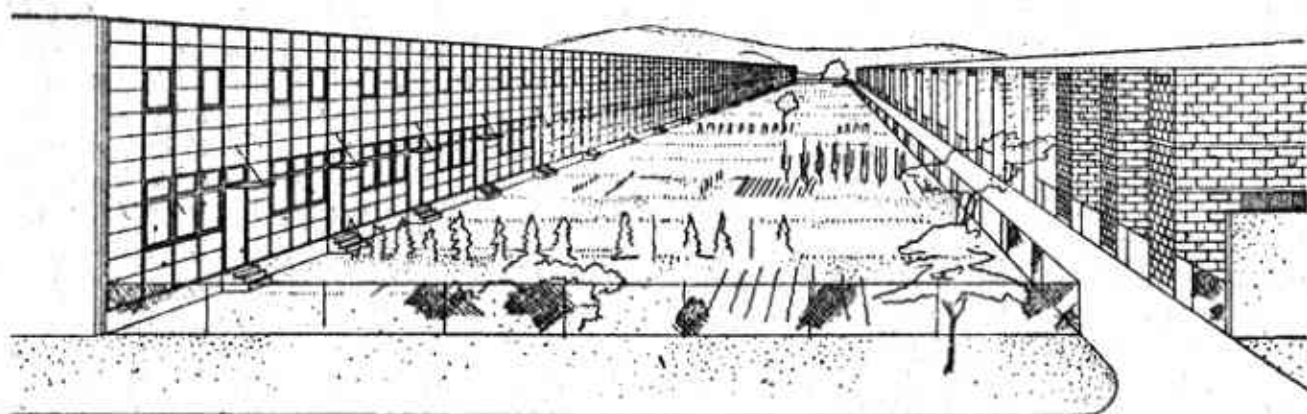
Do podmínek dodej něco o kontaktu s regulační komisí po čas projektování, bude nutno nenechat ji volné ruce až do posuzování hotového projektu po předložení. Mám v tom směru své zkušenosti. Tak buď zatím zdráv. Tvoje zprávy pro toto číslo (Stavitele — pozn. red.) použity býti nemohou, jest uzavřeno.

BF, Brno 17. 3. 1926

Luhačovice³⁴ jsem dodělal úplně bez chuti, perspektivami až na jednu nedoloženou. Jsem teď stavbami trochu mnoho zaměstnán. Ale u takové jury panuje jen nálada a štěstí.

JŠ, Praha 23. 3. 1926

Sděl mi laskavě, kdy by bylo nejúčelnější přijeti do Brna ku vyřízení všech otázek s regulací Klárova spojených. Nevím totiž, hodila-li by se Tobě na to neděle nebo lépe některý všední den. Bude k tomu zapotřebí několika hodin, abychom si

B. Fuchs: návrh na dělnickou kolonii v Lískovci, 1929, snímek archiv V. Šlapety

smluvili pevný postup a hlavně termíny, což jsme dosud neudělali. A pak, je dosud volný čas, že by se mohlo něco urazit. Čekám nějakou práci. Dostal jsem I. cenu v soutěži na obecnou a občanskou školu v Tučapech — úplně odlehlá soutěž, pro nedostatek času urobená ve 4 dnech — tak jest naděje na zadání. Kromě toho mám tu ideový projekt kolonie vinohradských kumštýřů, ovšem gratis, nějakou pěknou perspektivu.

Není mi dosti jasné, co všechno v té regulační komisi chtějí, neznám všechny textové podmínky a kopie grafická ukazuje návrh školácký. Tak mi prosím Tebe odpověz obratem a lístkem třebaš, abych mohl event. s nedělí nebo některým dnem počítat.

JŠ, Praha 8. 4. 1926

Zašel jsem si dnes na regulační komisi, vadí to v práci, že není program budov. Nebude to moc platné stanovit si nové regulační čáry a pak je rušit. Dali mi přiložený program kontrolního úřadu, který Ti in originali posílám. Ostatní řešerše podniknu a až přijedeš, uděláme si nový plán pro zaopatření programů; kdyby to šlo úřední cestou, bude to dlouho trvat. Zadávací list jsem tam četl, bude Ti poslán. Praxe se vyvine tak, že pomůcky mi budou dávat zde a já Ti je budu posílat, neúředně a rychleji.

BF, Brno 11. 4. 1926

Za gratulaci k Luhačovicím³⁴ Ti děkuji; to už tak je, když něco dělám pořádně, projedu to, a co odbudu, to vyhraju.

BF, Brno 4. 5. 1926

Byl jsem skutečně teď velice zaměstnán stavbami, hlavně Zemanova kavárna mne strašně zaneprazdňovala. Teď mám již více klidu a pracuji na Klárově. Maluji si komunikační diagramy a celý obrazec regulace jsem zjednodušil do krajnosti. Má-li zde býti moderní ulice, a té je zde velmi zapotřebí, pak musí všechny staropražské rizality a všelijaké výstupky zmizet.

JŠ, Praha 30. 6. 1926

V pondělí dopoledne byla smluvena schůzka s předsedou Mülzerem v regulační komisi, aby řekl, co s tím — řešení Klárova podle izometrie, na níž jsme se shodli. Zamlouvá se mu to, patrně že by se postavil za tento způsob řešení, ale pro varování se nových debat v komisi, jež jistě nastanou po předložení tohoto projektu doporučuje, abychom se přidrželi návrhu a kompromisu regulačního a model i půdorysy řešili na tento způsob. To by nám vlastně bývalo mnoho práce nedalo, tedy prosím Tebe, abys co nejrychleji jejich řešení oblékl do kabátu, já navrhuji

variantu naši a dáme oba projekty. (Podařilo se mi v debatě zjistit s Janákem, že za kompromisním řešením regulační komise příliš nestojí a že by mu bylo docela vítáno, kdyby se objevilo řešení nové.) Kromě toho mne předseda upozorňoval na to, že elektrické podniky by moc rády stavěly co možná nejdřív a kdyby naše pojetí a úprava transformační stanice³⁵ vyhovovaly, budou s námi jednat o provedení plánů. Slíbil jsem jemu, že zajedu ještě tento den do Brna a elaborát přivezu a také jsem se se vším vyvalil na odpolední rychlík a přijel večer do Brna. Teprve v elektrice mi napadla možnost, nebudeš-li snad v Luhačovicích a to se ví, že ano. Tak jsem jel zpátky a původně jsem počítal, s tím, že budeme pracovat přes noc a den, abychom to v základních kótách složili, zatím jsem to natahoval zpátky do Prahy.

Bude nutno: dělej podle jejich půdorysu budovy v ose mostu a vedle Strakovky pergolu si můžeš vynechat. Já udělám tutéž alternativu a kromě toho transformační stanici, kterou jsem slíbil Mölzerovi od Tebe přinést: máš-li snad, pošli tedy, nemáš-li, tak se s tím nezdržuj, jen se obuj pořádně do modelu. Posílám Ti také současně, co bys snad mohl upotřebiti pro svůj postup.

BF, Brno 4. 7. 1926

Posílám náčrt podle oficiální regulace. Několik vysvětlivek k transformační stanici: náměstí před Klárovem by mělo vlastně 3 niveau: 1. na kótě 193,0, postupující před budovu Klárova, kterouž by bylo možno jen nepatrně zasypat, aby nebyl porušen její nepoměr. 2. Elektr. dráha stoupá rovnoměrně s niveau chodníku na svém vlastním tělese, proti ulici zvýšeném a odděleném nízkým kamenným parapetem. Těleso dráhy v zákrutu na serpentinu jede těsně kolem rohového domu, bylo by asi nutno pěší frekvenci odvésti tunelem na druhý chodník ku stezce úvozem jdoucím. 3. K ulici Valdštejnské náměstí klesne na kótu 192,10, odtud je vjezd do stanice. Stanice je proti projektu původnímu asi o jedno pole zkrácená. Bylo by nutno část budovy směrem ke Klárovu zvednout o jedno patro, kdežto střecha strojovny mohla by býti jako terasa přístupna přímo ze Zámeckých schodů. Tramvajové couvnutí je příhodné. Celý ten náčrt přenáším do „dvoustovky“ a ve středu začne můj modelář na modelu zase pracovat. Jisté je, že model nebude do 15. hotov. Snad by měl býti tak rozkladatelný, abychom do něho mohli vmontovat i alternativu. ...

BF, Brno 15. 7. 1926

Pracujeme na modelu. Je to krkolomná práce, ale jde to uspokojivě.

Než odjedeš do Brna, zaměř nám pro model tyto věci:

1. Výšku zdi u Klárova směrem ke Strakovce.
2. Výšku a formu pylonu na mostu Mánesově a vůbec formu pobřežního pilíře s dnešním podjezdem.

BF, Brno 29. 8. 1926

Ve Stavbě vyšly Vaňkovy domky³⁶. Ten půdorys je úplně jiný, je to jedna z prvních studií, skutečnost je na jiných principech provedená.

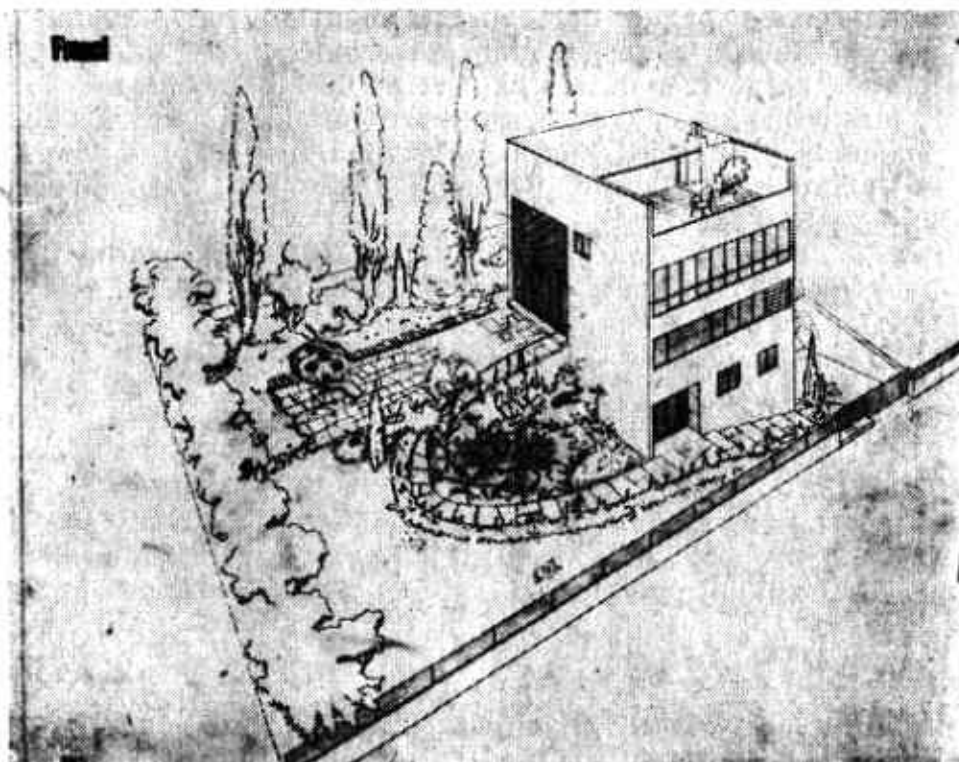
Kuba³⁷ má rukovat, nevím tudíž, jak to bude s modelem na Petřín, budu ho velmi těžko ztrácet.

BF, Brno 26. 9. 1926

Z vídeňských věcí k otisknutí bych doporučoval jedině³⁸: **Siedlung „Am Wasserturm“**, Arch. F. Schuster — F. Schacherl, Wien V., Brandmayergasse 39.

Hlavně vnitřky domů, které jsou řešeny s nábytkem, jsou dobré (Tessenowovi žáci).

Siedlung Heuberg by snad zapůčil vídeňský magistrát. Ostatně uvažte sami, stálo by to za to.

J. Štěpánek: návrh rodinného domu pro výstavní kolonii Svazu československého díla v Praze na Babě, 1930, snímek archiv V. Šlapety

BF, Brno 25. 10. 1928

Oud se informoval u Víška, co je „Stavitel“. Víšek mu dnes doporučuje reprodukovat ve „Staviteli“ a píše, že mu „Stavitel“ současně posílá 2 čísla k nahlédnutí³⁹. Prosím Tě, kdybyste to tak zařídili. Poslal už Behrens svolení? Vystavoval ten hotel v Berlíně.⁴⁰ ...

V Brně začal vycházeti „Horizont“,⁴¹ což je ostatně z prospektů známo. Po dlouhých a mnohých řečech nebylo možno odřici nějaký příspěvek, jde i jaksí o prestiž Brna, a rozdělili jsme s Wiesnerem materiál tak, aby z něho dostal část „Stavitel“ a část „Horizont“. Z mých věcí bude mít otištěn přední a zadní pohled, boční nikoliv, z Wiesnerovy vily úplně jiné pohledy, lepší jsem vybral pro „Stavitele“. Bylo mi řečeno, že první číslo je už hotovo a že vyjde 15. XII., vyšly by tyto věci pravděpodobně ve „Staviteli“ dříve.⁴² Posílám proto jenom fotografie bez půdorysů, abyste sami rozhodli. Brněnské poměry se značně krystalizují a nebylo nám skutečně možno úplně odřici, v Praze je o žurnály lepší výběr.

S textem by bylo lépe nepočítat. Snad jen pár technických vysvětlivek.

N. B. „Horizont“ bude vycházeti ve 250 exemplářích, takže v odborné veřejnosti nebude ani mnoho rozšířen.

Tak se na mne nezlob, musíš naši situaci zde uznati.

JŠ, Praha 25. 11. 1928

Stran materiálu do prvního čísla „Stavitele“⁴³ příštího ročníku Ti zvlášť píšeme za redakci. Jen to dejte s Wiesnerem dohromady a pošli včas, do poloviny prosince, jsou pak vánoce a minus v pracovní době štočkovacích ústavů. Kromě Vás dám Lúdeckého, velice šikovný tapetovaný interiér. Dr. Markalous má ctižádost něco tam napsat snad o nejmladší Francii. Přirozeně, uznáte-li ku svým věcem podati trochu textu, bude jen věci na prospěch, speciálně konstruktivního a stavebního rázu.⁴⁴ Dodá-li Schneck⁴⁵ ze Stuttgartu pokračování svého strojového procesu výrobního, jak nám slíbil a bude-li to k čemu, bylo by dobré ukázkové první

číslo. Do druhého čísla přijde domovina s menšinovými školami od Hilgerta, Moudrého⁴⁶ a snad Kabeše a kromě nich staré štočky od Raymonda a Krejcarův článek.⁴⁷ Co potom, zatím nemám starost, jst bez toho tlačenice.

Klárov běží předpokládanou cestou. Státní regulační komise nechce sloužit zadarmo a dělá modely předměstí: Engel, Hübschmann a Nový, ovšem každý zvlášť, zapletlo se to dokonale. Prozatímni výsledek není znám. Snad později budu mít styky, kterými vyzpytuji více.

Dělám drobnější věc, sem tam něco se připravuje a prozatím není beznaděj. Jsem teď lépe spojen se světem, mám telefonní číslo 281-9-5. Jest to hned ve-selejší...

BF, Brno 13. 12. 1926

Poslední „Stavitel“ byl velmi četný, poslední „Stavba“ zase velmi „nečetná“.⁴⁸

BF, Brno 17. 2. 1927

Návrh honoráře na transformační stanici: Doporučoval bych použití sazebních tabulek inž. komory pro ČSR, které jsou na polovici mezi státními sazbami a mezi honorářovými ustanoveními spolku I. A. (SIA = Spolek inženýrů architektů, pozn. red.)

1. Transformační stanice:

za úplný elaborát dle třídy II. při obnosu 2 000 000 činí honorář 3,1 %, při složitější konstrukci možno použít tř. III., pak činí honorář 4,2 %. Z výsledného obnosu činí

náčrt 14 % celkové odměny

návrh 24 %

rozpočet 14 %

detaily 18 %

provedení 20 %

přehlídka 10 %

Odpadne i náčrt a přehlídka, dle přesného znění oferty, což bys přesně stanovil.

2. Cínžovní dům:

pro náklad 600 000 dle stup. II. činí honorář 4,6 %. Zde odpadne asi rozpočet a přehlídka dle předchozího rozdělení.

3. Terasa a zahrada:

náklad 120 000 dle tř. III. honorář 12 %. Zdá se to vysoké, ale tyto práce stávají mnoho práce.

Lhůta dodací dle úmluvy.

Při konečné cifře můžeš snad obnos zaokrouhlit.

Chystám se k detailním plánům hotelu. A snad i letos nějakou vilu začnu stavět.⁴⁹

Při pražském krematoriu⁵⁰ jsem byl vyloučen pro situování na jiném místě. Tentýž osud stihl ještě tři autory. Bouček⁵¹ byl vyloučen také pro to. Kroha⁵² věc dělal také, zjistili jsme, že naše pomůcky byly neúplné, budeme se tudíž dožadovati náhrady. Mohli byste ve „Staviteli“ při reprodukci Boučkově a moji tuto poznámku uvést. (Totiž o neúplnosti podmínek.)

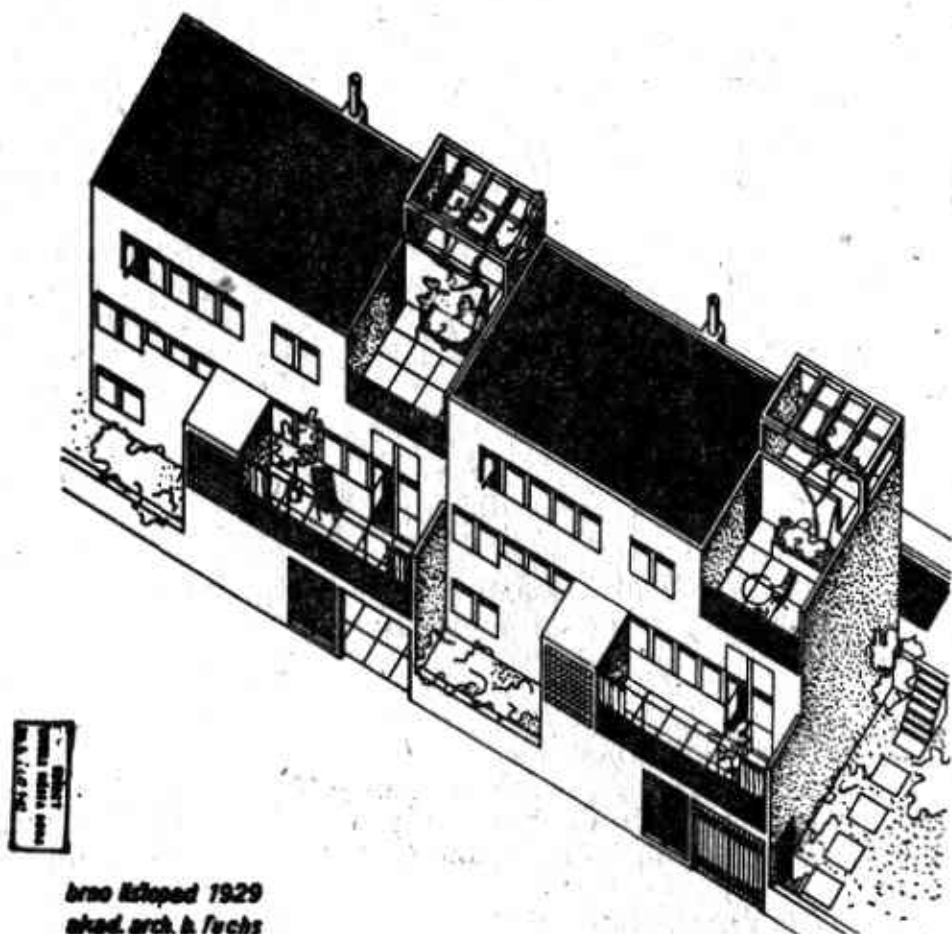
Snad ještě tento týden přijedeme do Prahy. Pak více ústně.

Neměl bych Pešánkovi⁵³ dopsat, aby nás u Mölzera potlačil?

JŠ, Praha 25. 2. 1927

Tak jsem jim to do Elektrických podniků podal, vyšla mi paušální suma 85 tisíc kaček. Ohlásil jsem naši firmu pro případ zadání práce. Nebylo by na škodu psát Pešánkovi o přitlačení, ovšem není-li mezi zúčastněnými jeho kompañon Chochol⁵⁴, škodit to snad v žádném případě nemůže, udělej to.

Jinak Ti pošlu oficiální „vynadání“ za kolízi prvního čísla „Horizontu“ s naším,⁵⁵ což se přes moje vysvětlování u nás nelibě nese. Byl u mne Gahura⁵⁶, víš v jaké

Brno listopad 1929
arch. B. Fuchs

B. Fuchs: návrh na dvojdom pro výstavní kolonii Svazu československého díla v Praze na Babě, 1929, snímek archiv V. Šlapety

záležitosti, snad se uvidíme ve Zlíně, sháněl mne už Gočár, abychom jeli, dosud však jsem žádné pozvání nedostal. Stojí to vůbec za to?

Čekáme na Vás, zašli bychom si do Společenského klubu zatancovat, totiž Vy, my máme silné podrážky.

Dělám poštu,⁵⁷ člověk by neřekl, jak je to dispozičně obtížné. Mám soud s domácí, chce, abych vyklidil najatou chodbu, snad budeš volán za svědka, pamatuješ-li se, co mluvil kdysi starý Černý, otec naší domácí u nás v ateliéru. Důsledek instalace telefonu přes její odpor. ... Ve Vršovcích stavíme činžovní dům,⁵⁸ při tom se zjistilo, že soused stojí 1,50 m na našem pozemku, to bude zbudnuté!

BF, Brno, nedatováno (asi 25. 2. 1927)

Uveřejněte, prosím — možno-li ještě v druhém čísle — přiložený článek prof. Opřta.⁵⁹ Je velmi akutní a důležitý, poněvadž na průmyslové školství, které znamená vlastně největší část našeho stavebnictví, jsou podnikány útoky čím dál větší. Zrovna tyto dny se znovu jejich osnova okleštuje ve prospěch školství umělecko-průmyslového. Otiskněte, prosím, věc beze změny, možno-li jako titulní článek, garmondem. Za svou osobu jsem prof. Opřtovi slíbil, že věc jistě otisknete. Zašlete přímo na adresu prof. J. Opřt, odb. škola stavitelská, Kounicova tř. 30 separátů (jen článek).

(Žádané věci jsem odeslal redakci přímo.)

BF, Brno 1. 3. 1927

Chtěl by (prof. Opřt — pozn. red.) z této školy vytvořit jakýsi Bauhaus-miniatur a slíbil jsem, že ho budeme v této věci podporovat. V brněnských poměrech je to

obzvlášť nutné, poněvadž technika a ta nová škola řemesel jsou „minus“. Proto bych Tě ještě jednou prosil, abyste mu to otiskli beze škrtů.

Když jsem dával materiál „Horizontu“, bylo přesně mnou rozděleno vše tak, aby čísla přinesla rozdílný materiál. Proti mým dispozicím „Horizont“ úmluvu nedodržel a vybral si od fotografa věci disponované i pro Stavitele. Z těchto důvodů jsem další příspěvky odřekl. Věc je to nemilá, ve Staviteli to vypadá daleko lépe a je také daleko čtenější než „Horizont“...⁶⁰

Začnu příští týden detailní projekt hotelu Kostelecký.⁶¹ 8,50 m široká parcela, 35 m dlouhá, 8 pater. Celá věc z betonu, na střeše zahrada. V přízemí automat, v dalších dvou patrech kavárna, dále 2 klubovny, 40 pokojů, byt a příslušenství. Ta historie s Baťou bude „bluť“, jako je celé jeho stavitelství ve Zlíně.

BF, Brno 11. 5. 1927

Tento měsíc budu mít fotografie burzy i obřadní síně a mohu vám je dát k dispozici.

Jsem nyní velmi zaměstnán na polírních plánech hotelu Kosteleckých, zrovna jsme už na rozpočtech. Mimo to dělám malé porodnické sanatorium pro Brno.⁶² Na městě stavíme školu⁶³ a jsme už na nábytku.

BF, Brno 6. 6. 1927

Na urgenci redakce zasílám aspoň část materiálu.

Obřadní síň: 7 fotografií (4 z průčelí, 3 z interiérů). Průčelí budou mít pro odborný časopis snad mnoho okolí, můžeš je dle potřeby upravit. Půdorysy a detaily se teprve upravují, do konce týdne budeš mít asi celý materiál i s textem.

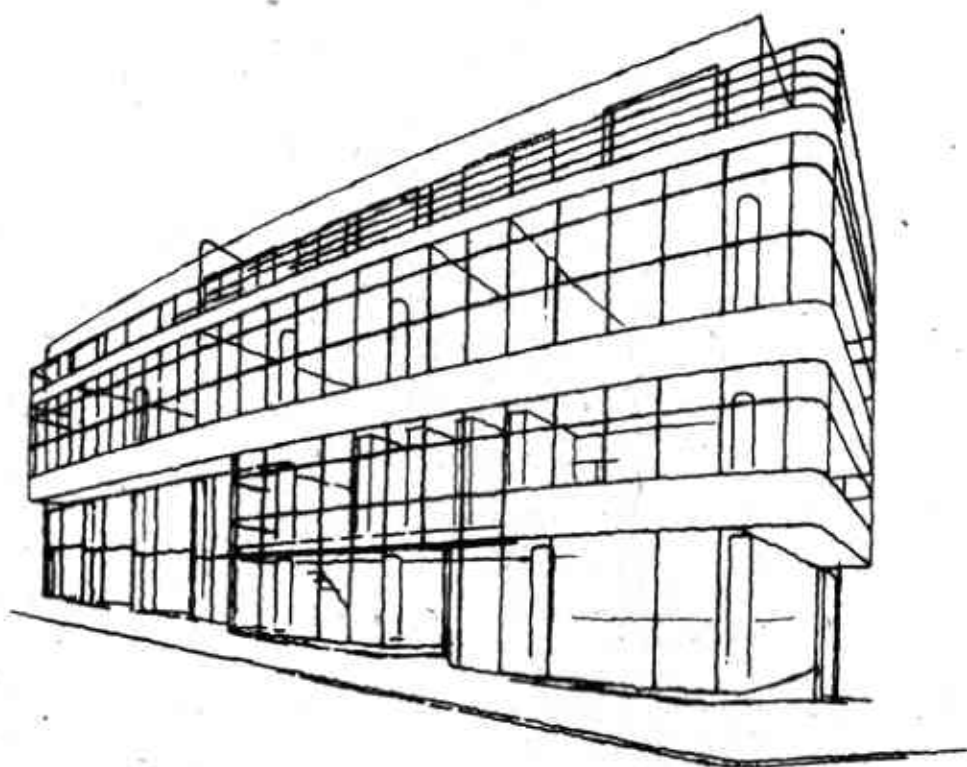
Masná burza: 7 fotografií z interiérů. Průčelí budu fotografovat teprve tento týden. Zašlu s materiálem předešlým. Bylo by dobře, aby obě věci byly v jednom čísle. Napřed burzu, pak teprve obřadní síň. Je to logičtější: od jídla ke smrti!...⁶⁴ Jinak mám letos hodně práce. Jen o všech věcech je trochu neurčitosti, budou-li se stavět. Do týdne se rozhodne stavba hotelu Kostelecká, mám již hotové padesátky. Sanatorium budu muset asi předělat, měníme místo. Školu na Křídlovské začínáme omítat, jest to vlastně jediná věc, kterou mám nyní ve stavbě. A pak malou mateřskou školu.⁶⁵ Od škol budu moci dát „Staviteli“ na rok na jaře celé číslo, mám také nějaké návrhy. ... Článek o střechách není hotov. Psal jsem Gropiovi o svolení k přetištění některých jeho reprodukcí k rovným střechám (z ankety Bauweltu).

BF, Brno 23. 7. 1927

Ještě poznámka pro „Stavitele“. Na obřadní síni kreslil stále Polášek,⁶⁶ je-li možno, vsuň někde do textu, že na projektu, který byl proveden v městské stavební kanceláři, spolupracoval Josef Polášek.

Měl jsem nyní mnoho práce. Na hotel Kostelecký jsme ještě sháněli peníze a začnem snad do týdne stavět. Zrovna jsme také začali stavět sanatorium pro porodnické věci, asi 1,5 mil. náklad. Velmi dlouho jsem na tom pracoval, asi třikrát jsem to předělal. Mimo to ještě náčrty na jiný hotel, z toho snad nic nebude. Pro Výstavu soudobé kultury dělám jen městský pavilón,⁶⁷ oficiální expozice má všechny tzv. „odstavená generace“ (Syřiště, Mráček, Fischer, Janák, odborné školy atd.). Bude to po stuttgartské výstavě⁶⁸ veliká ostuda. Naši někteří mládenci již ve Stuttgartu byli, bude to velmi zajímavé. Chci tam jet se ženou. ...

Byli jsme letos jen 5 dní v Luhačovicích, na cestě ze Stuttgartu se zastavíme zase jen na pár dní někde na Dunaji, jinak nepojedeme letos nikam. Na rok bychom chtěli do Itálie. To jsou jenom dispozice. Chceme na rok stavět, tak nevím, budou-li na výlety peníze.

J. Štěpánek: návrh družstevní knihtiskárny v Hranicích na Moravě, 1932, snímek archív V. Šlapety

BF, Brno 5. 10. 1927

K Tvému lístku sděluji: do „Mánesa“ pošlu 11 zasklených foto,⁶⁹ pravděpodobně v pátek nebo v sobotu. Je třeba poslati zvláštní přihlášku?

Bijeme se nyní za samostatnou stavitelskou školu v Brně, otiskněte nám přiložené články!⁷⁰

Ze Stuttgartu dostanu tyto dny oficiální ilustrovaný katalog, tak bych napsal zprávu později.⁷¹

BF, Brno 24. 10. 1927

Stavitel Uherka chce postavit kolonii rodinných domků,⁷² dle Weissenhofsiedlungu, ovšem s ohledem na naše stavební možnosti. Poslal Ti také na moji intervenci pozvání. Chtěl bych velice, abys s námi stavěl. Doposud od Tebe postrádám odpovědi. Myslím, že pozvání přijmeš a odpověď dáš staviteli co možná ihned. Byl u nás včera Gahura, povídali jsme o pražských věcech a vzpomněli jsme několikrát na Tebe. Baťa bude asi stavět brněnský mrakodrap⁷³ a byl jsem s ním proto u starosty i náměstka. Obec mu potíží dělat nebude.

Jinak nic nového. Stavíme pilně a myslím, že když se přijedeš podívat na místo kolonie,⁷⁴ uvidíš v Brně zase několik nových věcí.

BF, Brno 23. 11. 1927

Sděluji Ti hesla k soutěži na vršovický kostel:

Bouček — Foltýn⁷⁵: Heslo 2 P.

Žák (Gočárův žák)⁷⁶: Heslo Říjen 1927.

Prosím Tě, abys je laskavě příležitostně sdělil Roškotovi. Nezapomeň zatelefonovat o ty gumové abecedy. Potřebuji je již velmi nutně. Na kolonii se nám začínají scházet plány. Zrovna také doděláváme. Je velmi pravděpodobné, že bude kolonie zvětšena a pozvali bychom také Krejčara.⁷⁷ Psal mi, že by o to velmi stál. Zítra máme ohlášenou návštěvu Baťovu s Gahurou.

BF, Brno 7. 12. 1927

Firma Uherka-Ruller mne urguje o Tvé plány. Prosím Tě, aby jsi nám je brzy — do soboty — určitě odeslal, chceme je v pondělí podat na úřad.⁷⁸ Odpusť mé urgenci.

Jinak pracujeme pilně. Počasí přeje stavbám a bylo by si jej přát celou zimu takové!

JŠ, Praha 8. 12. 1927

tak Ti konečně posílám žádané plány. Mám čas hodně rozházený, dělám si dosud všechno sám. Teprve od včerejška mám výpomoc. Na jednoho jest toho dost nazbyt, proto sem tam váznu. Kromě toho mne zdržela porota na kostel, kde funguji za Láblera, tak výsledek ten, že připravené plány ne a ne odeslat včas. Tak to prosím přijmi na vysvětlenou. Jako základ pro návrh domku použil jsem dimenzí materiálu Isostone i pro konstrukci, stropy mohou být Calofrig nebo hodonínský Neo Simplex, jsou na stejných principech založeny, jde pouze o cenu materiálu. Dispozičně chtěl jsem využít jak jižní fronty tak i sousedství lesa, to při bližší prohlídce poznáš, pokud se týče zakreslení kanalizací, k tomu jsem neměl jiného podkladu než zmínku o centrální žumpě. Detaily zařízení kuchyňského až v padesátinách, sděl mi laskavě lhůtu jejich dodání. Práce mne velmi těší, jsem zvědav na celkovou dispozici všech staveb v kolonii.

Teď něco o kostelích Brňanů.⁷⁹ Zkrátka, nepodařilo se je udržet. Žák se dostal do třetího kola, což při 49 projektech jest dobrý úspěch, Bouček až do užšího výběru. Včera jsem byl přehlasován při snaze dostat tuto práci do odměn, a to všemi hlasy, nepodařilo se přesvědčit ani Roškota ani Cibulku, se kterými se jinak ideálně pracuje. Projekt jest přeněžnělý, s nepopíratelnou láskou a vkusem, úmyslná negace veškeré katedrálnosti kostela, který jest určen pro velký počet návštěvníků, zavedla ho příliš daleko, k malým kostelíkům slovenským. Narážení frekvence na pilíře, rozbíjení půdorysu i prostoru podporami při dnešních technických možnostech nepřesvědčuje. Bylo by škoda, kdyby autor, který projevuje výtvarné schopnosti neuměl se koncentrovat k jednoduchosti pojetí a nenalezl mez před dekorativností.

Žák zápasí o primernosti, bude to pro něj ještě tvrdá škola. Bazilikální půdorys, celkem bez espritu, kónické kaple, nenalezly u poroty žádný poměr, architektura neosvobozená od úzkosti.

Celkový průměr soutěže slabý, většina dobrých prací vybíjí se pouze graficky a ne kompozičně.

BF, Brno 2. 1. 1928

Po skončení soutěžní práci⁸⁰ jsem se konečně dostal k dopisu. Byla to úmorná práce, celé svátky „v tahu“, ani na den jsme nikam nevyjeli. Nedalo se to v mnoha věcech zvládnout a věc se mnohdy drobí. Jde o zásadní myšlenku. Bude se vidět, pokud jsme správně myslili. Počítá se asi s dvanácti projekty. Kdybys byl v porotě, byl bych velmi rád. Jde o jurory, kteří Brno skutečně znají. Vždyť z těch Pražáků žádný Brno neviděl a ti budou znamenati moderní křídlo.

První schůze je svolána na 9. ledna a na tentýž večer chce stavitel Uherka-Ruller svolati architekty k poradě. Plány jsou podány k obci, jediný Syřiště je doposud nedodal a věc velmi zdržel. Plány detailní s popisem nebo s rozpočtem nutno dodat do konce ledna. Však bychom se o postupu dohodli, když bys dojel. O porotě jednejte rychle.

JŠ, Praha 7. 1. 1928

Posílám Ti po Kopeckém⁸¹ přiložené kopie typů pro kolonii, na schůzi architektů nepříjedu, prosím Tebe, abys mne omluvil. Později přijedu a všechno mi řekneš. Mám tah se ZOO,⁸² vyhodil jsem si o svátcích z kopýtka a teď mi to schází.

B. Fuchs: varianta návrhu na zimní lázně v Olomouci, 1939, snímek archiv V. Šlapety

Podotýkám, že technický popis a výpočet nákladu nemám dosud hotov, pošlu ihned po dokončení. Prosím Tebe, abys to firmě laskavě oznámil.

Jinak vše při starém. Přeji Ti nejlepší úspěch pro Brno.⁸³

BF, Brno 29. 3. 1928

Stavitelé Uherka-Ruller mne vytrvale urgují o plány Tvého dvojdomu a stěžují si, že nemohou od Tebe dostat odpovědi. Prosím Tě velmi, abys nám dal dispozici pro stavbu. Všechny stavby pokračují pilně, jen Tvou nemáme dosud založenu. Odpusť, že Tě s tím trápím.

Během tohoto týdne ještě Ti zašlu fotografie a plány ze školy na Křídlovské ulici.

Jinak žijeme ve výstavní nervóze a není možno se dostat k dopisu.

BF, Brno 12. 4. 1929

26. února t. r. jsem Tě vyzval k účasti na výstavě „Wohnung und Werkraum“ ve Vratislavi,⁸⁴ dosud jsem však nedostal zprávu, zdali se výše uvedené výstavy zúčastníš.

Upozorňuji Tě, že se jedná o výstavu moderního bydlení, kde budou zastoupeny všechny evropské státy a je tudíž záhodno, aby Československo bylo také zastoupeno tím spíše, že jeho stavební průmysl vyniká nad niveau okolních států z hlediska moderní architektury.

Proto Tě znovu žádám, abys práce souhlasné s programem výstavy (problém bydlení) zaslal nejpozději do 20. dubna t. r. Veškerý materiál zašli nenalepený, bude jednotně upraven v Brně.

Příslušné texty k výkresům laskavě poznamenej.

BF, Brno 8. 12. 1929

Do Svazu (= Svazu československého díla, pozn. red.) jsem poslal náčrt dvojdomu,⁸⁵ nevím, máme-li v práci pokračovat, či bude věc podléhat nějaké porotě?

„Stavitel“ mne žádal o reprodukce. Chci jím nabídnouti, aby svěřili redakci hlavní části obsahové brněnské filiálce, věc by dělal Rossmann,⁸⁶ máme skvělý materiál a jistě bychom jím „Stavitele“ postavili na nohy. Po roce by si jej mohli redigovati opět v Praze. Zprávy, soutěže atd. (hlavně řeči o věcech pražských) by mohla dělati pražská redakce dále. Lidovky jsou pěkné proto, že je dělají redakce dvě.

JŠ, Praha 8. 8. 1933

Prosím Tě, abys přijal moji omluvu pro případ, že nezúčastním se brněnského sjezdu⁸⁷ a výstavy pro nákladnost zájezdu a pobytu. Nezazlíš mi tento pochopitelný důvod.

Doufám, že Tvoje rodina jest zdráva a že i ty sám jsi, pokud poměry to dovolují, spokojen.

BF, Brno 12. 3. 1940

Byl jsem velice potěšen Tvým milým dopisem.⁸⁸ Váže nás přece tolik starých vzpomínek! Jak jsem v Praze začínal! Já polekaný Moravan — Ty už Prahou sběhlý. Pak spolupráce na regulacích a toulky po Moravě. Ty byly nejmilejší. Poslední dobou jsem se Hanou často obíral a vzpomínal jsem na to často.

Přijmi můj opravdu upřímný dík...

JŠ, Praha 10. 5. 1940

Ministerstvo školství vypíše soutěž na projekty lidových staveb, v referátě akcí má pan ministerský rada Dr. Jiří Placht. Chci se dostat do poroty⁸⁹ — čímž přerušit už jednou postávání na vedlejší koleji — i prosím Tebe, abys mi k tomu pomohl.

Dle doslechu prý není zájem o spolkový klíč, ne prý o městské a především o pražské architekty v sestavě poroty. Závažná role má připadnout zástupcům Moravy. Rád bych se zas nějak spojil s Hanou. Nadějně jest, že nejsem v žádném architektonickém spolku — Mánes za takový nepovažují — takže bych nebyl vázán než těm, kteří by svoji práci věnovali Haně, a to budou moravští architekti.

Proto Tě prosím o dopis p. min. radovi a několik vět v něm, jimiž bys mne jako přítel a Moravan do poroty navrhnul. I přes možnost, že bys sám do poroty šel, je v ní pro mne místo. Tvůj návrh mi velmi prospěje, pro úplnost však Tě zpravuji o tom, že totéž přátelství mi prokázalo několik významných Moravanů.

BF, Brno 4. 6. 1940

Děkuji za dopis i listek. Přišli jsme s touto věcí trochu pozdě. I práce brněnské odbočky celkem přišla ministerstvu nevhod. Budeme snad moci některé naše poznatky uplatnit v porotě.

Pokud vím, pražský svaz připravuje ještě soutěž na nábytek pro tyto vypsané typy. Jak jsou daleko nevím, ale měla tato akce přece běžet souběžně.

Při této příležitosti jsem prohlížel staré „Stavitele“ a našel jsem Tvoji hanáckou hospodu.⁹⁰ Nijak to nezastaralo — naopak — už tehdy se myslelo správně. Je v tom tolik kouzla rodného kraje.

P o z n á m k y

1 Zemanova kavárna na Kolišti byla přes protesty architektonické veřejnosti bezdůvodně zbořena v roce 1964. Viz: DR-BS, zadní strana obálky nebo Jan Dvořák: K zániku některých brněnských staveb a boj o záchranu dokladů moderní architektury v Brně. In: Ochrana památek moderní architektury. KSSPPOP Brno 1972, s. 50–52.

2 Viz Šlapeta pozn. 53.

3 Jde o obřadní síň na brněnském hřbitově, Koněvova 188. Viz: Stavitel, r. 8 (1927), s. 73 až 75, Rossmann, str. 16–17, ZK-BF, s. 83, ZK: BA 1919–1928, vyobr. 25, DR-BS, s. 48, Kubínský, obr. 4.

4 Jde o potravinářský pavilón na Výstavě dekorativních umění v Paříži r. 1925. Viz: Rossmann, s. 24 nebo ZK-BF, s. 126. Josef Štěpánek navrhoval pro tutéž výstavu nábytek pro oddělení bytové kultury v československém pavilónu, pravděpodobně však nebyl realizován.

5 Realizované domy vyšly ve Staviteli teprve v ročníku VII (1928), č. 4–5, s. 66–67, avšak bez půdorysů. Viz též Šlapeta pozn. 79, nebo ZK-BA 1919–1928, vyobr. 16 a DR-BS, s. 68, kde je však uveřejněn půdorys, který neopovídá realizovanému stavu. Viz též pozn. 12.

6 Jde pravděpodobně o návrh obecné školy v Zárušanech z let 1925–1926.

7 Pravděpodobně návrh Katzovy vily v Lounech. Viz též dopis Josefa Štěpánka Bohuslavu Fuchsovi ze dne 4. 8. 1924.

8 Šlo o 2. soutěž na Památník odboje a Žižkův pomník v Praze na Žižkově, společně se sochařem Rudolfem Březou.

9 Pravděpodobně šlo o návrh přestavby a přístavby továrních budov v Lounech.

10 Viz pozn. 7.

11 O jakou Štěpánkovu stavbu v Roudnici šlo, se mi doposud nepodařilo zjistit.

12 Viz Šlapeta pozn. 79 a dále pozn. 5. K provádění ve větším měřítku však nedošlo, pravděpodobně pro finanční těžkosti, které postihly Standardní bytovou společnost Jana Vaňka a které vedly mimo jiné k přerušení vydávání časopisu Bytová kultura a k Vaňkově pozdějšímu přesídlení do Prahy.

13 Soutěž na brněnské krematorium proběhla ve dvou fázích. K první byli vyzváni Pavel Janák, Arnošt Wiesner, Antonín Blažek a Vladimír Škára, poté k užší soutěži jen Pavel Janák a Arnošt Wiesner, který potom stavbu realizoval. Viz: Jbs (=J. B. Svrček): Brněnské krematorium. In: Pásmo, r. 2 (1925–1926), č. 1 (říjen 1925), s. 13, dále Stavba, r. 4 (1925–1926), s. 76–78, Styl, r. 6 (11) (1925–1926), s. 69–70 a r. 7 (12) (1926–1927), s. 4–5, Marie Benešová: Pavel Janák. NČSVU Praha 1959, vyobr. 25, Vladimír Šlapeta: Arnošt Wiesner 1890 až 1971, architektonické dílo. Katalog výstavy Olomouc 1981, zde další literatura.

14 Tato soutěž byla vypsána k termínu odevzdání 15. 3. 1926.

15 Viz Šlapeta pozn. 79, dále pozn. 5 a pozn. 12.

16 Viz pozn. 14 a Šlapeta, pozn. 7.

17 Výstava Kotěrova díla v Obecním domě hl. m. Prahy byla zahájena 6. 1. 1926. Viz: Jan Kotěra (1871–1923). Cl. výstava S. V. U. Mánes. Praha–Obecní dům (Katalog), autor – Zdeněk Wirth.

18 Jde o hotel Avion postavený v letech 1927–1928 na České ulici č. 20.

19 Viz: Rossmann, s. 69.

20 Jiří Kroha (5. 8. 1893 Praha – 7. 8. 1974 Praha) se stal záhy vůdčí učitelskou postavou brněnské školy architektury. K jeho dílu viz: Jaroslav B. Svrček: Jiří Kroha. Verlag Meister der Baukunst Genf 1930; Jaroslav B. Svrček: Jiří Kroha. Praha 1959; Josef Čísařovský: Výstava celoživotního díla národního umělce Jiřího Krohy. Katalog výstavy Brno–Praha 1984; Josef Čísařovský: Jiří Kroha a meziválečná avantgarda. Praha 1967. K jeho pedagogické práci obzvláště viz: Jiří Kroha: Sociologický fragment bydlení. KSSPPOP Brno 1973.

21 Adolf Liebscher (3. 5. 1887 Praha – 27. 9. 1965 Praha) byl od roku 1923 profesorem pro obor architektura a stavba měst. Byl vynikajícím znalcem italských renesančních měst. Vedle řady regulačních plánů realizoval pavlačový obytný dům v Brně, Střední 55, Staňkova 18a, nemocniční budovy v Uherském Hradišti a Mladé Boleslavi, soudní budovu v Užhorodě a společně s Arnoštem Wiesnerem školy v Boskovicích. K jeho dílu blíže viz: Bedřich Rožehnal: Vzpomínka na Adolfa Liebschera. In: Štafeta, Prostějov, r. 10 (1978) č. 3, s. 13–14.

22 K významnějším pracem Dušana Babánka patřil vítězný soutěžní návrh na Národní divadlo v Bratislavě z r. 1928 a soutěžní návrh na Národní divadlo v Brně z r. 1936, z realizovaných prací stojí za připomenutí řadový rodinný domek poblíž Kounicových kolejí. Viz: J. E. Koula: Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století. Praha 1940, s. 101.

23 Viz pozn. 5 a 12. Sídliště Spořilov koncipované na způsob zahradních měst projektovali Karel Polívka a V. Brožek. Viz: Architekt SIA, r. 27 (1928), s. 179–199.

24 Soutěž pravděpodobně vypsána nebyla. Tento úkol však řešil pražský architekt Ladislav Zák. Viz: Stavitel, r. 9 (1928), s. 71 a Výtvarné snahy, r. 10 (1928–1929), s. 170–171.

25 Soutěž na Nejvyšší soud byla vypsána teprve v roce 1930.

26 Po určitých dohadách byla vypsána nikoliv mezinárodní, ale vnitrostátní soutěž na regulaci Velkého Brna, původně s termínem do 30. 9. 1927, později prodlouženým do 31. 12. 1927. Viz: Styl, r. 6 (11) (1925–1926), s. 143, 173, r. 7 (12) (1926–1927), s. 19; Stavba, r. 5 (1926–1927), s. 50.

27 Karel Teige přednášel 12. 2. 1926 v Brně na téma „Život a kultura v sovětském Rusku“.

28 Šlo o odeslání soutěžního návrhu na regulaci Luhačovic, heslo „Mezi lesy“.

29 Návrh prof. K. Maška s ing. Schwarzerem získal 2. nejvyšší cenu ex aequo. Viz pozn. 34.

30 Jde o návrh na regulaci předmostí Klárova a Malé Strany. Viz též Šlapeta, pozn. 31.

31 Max Urban (24. 8. 1882 Praha – 17. 7. 1959 Praha), pražský architekt, člen Státní regulační komise. Z jeho samostatného díla vyniká obzvláště regulace Barrandova, restaurace, vila a filmové ateliéry tamtéž. Viz: Alois Kubiček: Max Urban. In: Architektura ČSR, r. 18 (1959), s. 573–574.

32 Bohumil Hübschmann (Hypšman) (10. 1. 1878 Praha – 30. 1. 1961 Praha), pražský architekt absolvent AVU ve Vídni (prof. Otto Wagner), od droku 1906 architektem v Praze, člen Státní regulační komise a dlouholetý předseda Společnosti architektů. Viz: Alois Kubiček: Bohumil Hypšman. NČSVU Praha 1961.

33 Viz Šlapeta, pozn. 31 a dále pozn. 30.

34 Výsledky soutěže na regulaci Luhačovic: 1. cena neudělena, 2. cena prof. H. Mašek s ing. Schwarzerem; B. Fuchs; 3. cena stav. J. Vodňaruk. In: Stavba, r. 4 (1925–1926), s. 166. Viz též pozn. 29.

35 Návrh transformační stanice, který s největší pravděpodobností navrhoval Josef Štěpánek v pražském ateliéru (zatímco regulace a model vznikl v brněnském ateliéru Bohuslava Fuchse), byl odevzdán jako součást projektu regulace předmostí Klárova. Realizace však byla nakonec svěřena pražskému architektu Vilému Kvasničkoví.

36 Stavba, r. 5 (1926–1927), s. 12–13. viz též pozn. 5.

37 Jde s největší pravděpodobností o akad. arch. Viléma Kubu (26. 5. 1905 Nížkovice u Vyškova – 20. 5. 1961 Brno), který po absolvování AVU v Praze u prof. Josefa Gočára vytvořil společně se stavitelem Aloisem Kubou firmu bratří Kubové, proslulou realizacemi četných brněnských obytných staveb. Viz: Podnikatelství staveb akad. arch. a stavitel V. a A. Kuba Brno. Propagační prospekt Brno, nedatováno, asi 1939.

38 Bohuslav Fuchs se zúčastnil téhož roku ve Vídni mezinárodního kongresu pro stavbu měst a zahradní města a doporučil obrazový doprovod k článkům – Josef Setnička: Vídeňské kolonie a Hans Kampffmeyer: Koloniální dům, které skutečně pak vyšly v časopise Stavitel, r. (1927), s. 33–43. Mimoto napsal Bohuslav Fuchs sám článek o kongresové výstavě „Výstava stavby měst ve Vídni 1926“. In: Stavitel, r. 7 (1926), s. 141–143.

39 V pozůstalosti J. J. P. Ouda ve Stichting Architectuurmuseum v Amsterdamu je ve vzor-ně uspořádané korespondenci zachována i řada dopisů českých architektů. Z dopisů Jana

Víška jsou dochovány listy z 22. 12. 1924 a z 9. 5. 1926; dopis, o němž se zmiňuje Bohuslav Fuchs, se nedochoval.

40 Narážka na užší soutěž na mezinárodní hotel Stiassny na nároží Divadelní ulice již se zúčastnili Peter Behrens, J. J. P. Oud, Inno A. Campbell a Arnošt Wiesner. Zákulisí této soutěže a zejména výstavy soutěžních projektů, která byla zahájena dne 10. 4. 1926 v S. V. U. Aleš v Brně odhalil Oudovi dopisem architekt Heinrich Blum rovněž dne 10. 4. 1926.

41 Horizont, revue současné bytové kultury v Československu vydával v Brně Jiří Kroha za redakční spolupráce Artuše Černíka a J. B. Svrčka, později arch. Václava Roštlapila. K významu časopisu Horizont blíže viz: -gb-: Brněnská avantgarda a Horizont. In: Československý architekt, r. 27 (1981), č. 24, s. 4. V prvním čísle prvního ročníku byla obsírně publikována Krohova Okresní nemocenská pojišťovna v Mladé Boleslavi, vila ředitele Múnze od Arnošta Wiesnera, postavená na Hroznové ulici č. 19 v Brně-Pisárkách (zničena přestavbou v roce 1981) a Zemanova kavárna na Kolišti od Bohuslava Fuchse (zbourána v roce 1964).

42 Stavby Arnošta Wiesnera a Bohuslava Fuchse, uvedené v předešlé poznámce, vyšly též v 1. čísle Stavitele, r. 8 (1927).

43 Viz pozn. 42. Josef Štěpánek řídil Stavitele v letech 1926–1928.

44 První číslo Stavitele r. 8 (1927) se lišilo od této propozice. Interiér ložnice G. Lüdeckého vyšel až v jednom z dalších čísel (str. 69), článek „Nová francouzská architektura“, podepsaný značkou fs, v 1. čísle vyšel (na s. 8–9). Publikaci Zemanovy kavárny doprovází krátký technický popis B. Fuchse (na str. 2).

45 Adolf Schneck článek nedodal. V předešlém ročníku však vyšel jeho článek „Základní tvary nábytku“ (Stavitel, r. 7 (1926), s. 70–72).

46 Školy Antonína Moudrého (Kaštany u Teplic), Ludvíka Hilgerta (Brodek u Konice) a Vojtěcha Vanického (Moravská Třebová) vyšly ve Staviteli, r. 8 (1927), s. 54–80.

47 Jaromír Krejcar: Antonín Raymond. In: Stavitel, r. 8 (1927), s. 82.

48 Jde o číslo 10–11, r. 7 (1926) Stavitele, vydané 10. 11. 1926, v případě Stavby se mi nepodařilo přesně datem určit, o které číslo ročníku 5 (1926–1927) šlo.

49 Jde o hotel AVION a s největší pravděpodobností o rodinný dům pana Voženíka, Brno-Obřany, Mlýnské nábřeží 15 nebo o rodinný dům na Březinově ulici (viz Kubinszky, obr. 19).

50 Stavitel, r. 8 (1927), s. 28–29.

51 Stavitel, r. 8 (1927), s. 30–31.

52 O Krohově návrhu z této soutěže se mi nepodařilo nikde najít zmínky.

53 Zdeněk Pešánek (12. 6. 1896 Kutná Hora – 21. 11. 1965 Praha). Sochař a architekt, studoval na odb. škole kamenické v Hořicích a na AVU u prof. Jana Štursy. Zabýval se problémem kinetiky, světelné reklamy a barevného klavíru. Je autorem knihy Kinetismus (Praha 1941).

54 Josef Chochol (Písek 13. 12. 1880 – 6. 7. 1956 Karlovy Vary). Absolvent ČVUT v Praze, studoval však také na AVU ve Vídni u prof. Otto Wagnera. Zakládající člen Skupiny výtvarných umělců v Praze (1911) a Levé fronty (1929), člen Děvětsilu, SIA, Klubu architektů a S. V. U. Mánes. Blíže viz: Rostislav Švácha: Josef Chochol 1880–1980. In: Umění, r. 1980, č. 4, s. 545 až 552.

55 Viz pozn. 41, 42 a pozn. 44.

56 František Lydie Gahura (10. 10. 1891 Zlín – 14. 9. 1958 Brno), absolvent AVU v Praze (prof. Jan Kotěra), hlavní architekt města Zlína a jeden z tvůrců strukturálního systému zlínské architektury s modulem 8,15×6,15 m. Viz: Vladimír Karfík: Architekt František Gahura. In: Architektura ČSR, r. 18 (1959), s. 39.

57 O jakou poštu šlo se mi nepodařilo zjistit, projekt se nedochoval.

58 Stavba je doložena fotografií v pozůstalosti Josefa Štěpánka.

59 Jaroslav Opit (10. 7. 1887 Louny – 1976 ? Brno) byl profesorem na Státní průmyslové škole – odborné škole stavitelské v Brně. Na této škole vychoval řadu předních projektantů. K jeho žákům patřili např. Jiří Auermüller, Stanislav Tobek, Josef Šolc, Lubomír a Čestmír Šlapetové. Jeho článek pod názvem „Bytová kultura a průmyslové školy stavitelské“ vyšel in: Stavitel, r. 8 (1927), s. 17–18.

60 Viz pozn. 41, 42, 44 a 55.

61 Na projektu hotelu Kostelecký (=AVION) spolupracovali v ateliéru B. Fuchse architekti Vladimír Bouček (blíže viz Alena Lišková: Návrhy ke zdrojům. In: Umění a řemesla, r. 1961, č. 4, s. 63–64) a Josef Kranz (blíže viz Vladimír Šlapeta: Josef Kranz 1901–1968, architektonické dílo. Katalog výstavy Olomouc 1979).

62 Jde o sanatorium Dr. Kropáče na Rybkově ulici. Viz Rossmann, s. 40.

63 Jde o obecnou a měšťanskou školu na Křídlovické ulici 30. Viz Rossmann, s. 47–48; Stavitel, r. 9 (1928), s. 81–84; ADBF, s. 16; DR–BS, s. 49; ZK:BF, s. 66; Kubinszky, obr. 8–9.

64 Obě stavby byly uveřejněny in: Stavitel, r. 8 (1927), s. 73–79, avšak v opačném pořadí než si B. Fuchs přál.

65 Jde o mateřskou školu v Brně-Husovicích. Uveřejněno in: ZK:BF, s. 62; Stavitel, r. 9 (1928), s. 65; Bruno Taut: Die neue Baukunst in Europa und Amerika. Stuttgart 1929, s. 198.

66 Josef Polášek (27. 3. 1899 Boršov u Hodonína – 20. 12. 1946 Brno). Absolvent UMPRUM v Praze (prof. Pavel Janák), od r. 1925 zaměstnán v městské stavební kanceláři. V roce 1927 absolvoval půlroční studijní pobyt v Holandsku. Jako zakládající člen Levé fronty v Brně, Svazu socialistických architektů a československé skupiny CIAM ovlivnil zejména sociální orientací oblast bydlení (tzv. malobytů) stavbami bytových komplexů v Husovicích a Králově Poli a dále oblast školských staveb (např. obecná škola na Kotlářské ulici 4, škola VESNA na Lípové ulici 16–18 společně s B. Fuchsem, dostavba školy na Křídlovické ulici a škola pro ženská povolání na Merhautově ulici).

67 Ve skutečnosti postavil B. Fuchs na Výstavě soudobé kultury nejen Pavilón města Brna, ale též pavilóny Svazu národních jednot, Městské plynárny a elektrárny a prodejní pavilón konzervárny a uzenářství Tomášek. Blíže o celém výstavišti in: Iloš Chronek: Brněnské výstaviště. Výstavba areálu 1926—1968. Brněnské veletrhy a výstavy, Brno 1968.

68 Jde o výstavu německého Werkbundu „Die Wohnung“ spojenou s výstavbou vzorné obytné kolonie Am Weissenhof, jejíž umělecké vedení měl Ludwig Mies van der Rohe.

69 Šlo pravděpodobně o členskou výstavu S. V. U. Mánes.

70 Pravděpodobně jde o text Jaroslava Oplta „Nový zásah do stavitelského školství“, in: Stavitel, r. 9 (1928), s. 152—154.

71 Zprávu o stuttgartské výstavě do Stavitelů však napsal Adolf Benš pod názvem „Výstava bydlení ve Stuttgartu“. In: Stavitel, r. 8 (1927), s. 121—132.

72 Blíže o této výstavě viz Vladimír Šlapeta: Nový dům 1928 a Baba 1932. In: Umění a řemesla, r. 1979, č. 4, s. 19—26, 80—83.

73 S největší pravděpodobností šlo o projekt mrakodrapu do Brna, který postupně navrhovali Jindřich Kumpošt, F. L. Gahura (viz Stavitel, r. 8 — 1927, s. 171), Bohuslav Fuchs (Rossmann, s. 23), Josef Gočár a konečně Vladimír Karfík, který stavbu realizoval. Snad též se rozhovor týkal i projektu Domu služby v Praze na Václavském náměstí 8. Zmínka o Josefu Gočárovi (v dopise JŠ z 25. 2. 1927) může potvrzovat sdělení Vladimíra Karfíka o tom, že Josef Gočár přepracoval firemní batovský projekt a projekt Ludvíka Kysely na tuto stavbu a průčelí je více méně jeho prací. Podle prof. Karfíka by mělo autorství správně znít: Ludvík Kysela, stav. kancelář fy. Bata a Josef Gočár. Gočár se však údajně odmítl podepsat, protože firma nechtěla provést Gočárem navrhované úpravy v půdorysech. (Podle neuveřejněného rozhovoru Štefana Šlachty a Vladimíra Šlapety s prof. ing. arch. Vladimírem Karfíkem ze dne 22. 8. 1981).

74 Viz pozn. 72.

75 Hugo Foltýn (30. 4. 1906 Brno — 24. 8. 1944 Buchenwald), absolvent VUT Brno (prof. Jiří Kroha), v letech 1926—1927 asistent Jiřího Krohy. Od roku 1935 profesor průmyslové školy stavební v Českých Budějovicích. Z jeho díla je nejznámější rodinný dům na výstavní kolonii Nový dům v Brně, Drnovická 4 (zničen přestavbami). Blíže k dílu Hugo Foltýna in: Architektura ČSR, r. 5 (1948), s. 299—300.

76 K dílu doc. ak. arch. Ladislava Závady (25. 6. 1900 Praha — 26. 5. 1973 Praha) blíže viz: Vladimír Šlapeta: Architektonické dílo Ladislava Závady. Sborník NTM č. 14, Praha 1975, s. 189 až 225.

77 K účasti Jaromíra Krejčara na této výstavě nedošlo.

78 Dvojdům Josefa Štěpánka byl postaven v kolonii Nový dům na Petřvaldské ulici 2—4 (narušeno pozdějšími přestavbami).

79 Výsledky soutěže na kostel sv. Václava v Praze-Vršovicích, do níž došlo celkem 49 návrhů: 1. cena — neudělena, 2. cena — heslo „Černé mezikruží“ prof. arch. Josef Gočár, 3. cena heslo „Castellum“ arch. Jaroslav Kabeš, zakoupena hesla „M v kruhu“ arch. Vl. Bolech, „P× černou tuší“ arch. A. Metelák, „M. H.“ arch. Pavel Smetana a arch. Alois Wachsmann a heslo „Pons ad Deum“ arch. Josef Kalous. In: Stavitel, r. 8 (1927), s. 174. Oba v dopise popisované návrhy se nezachovaly a nebyly uveřejněny.

80 Jde o soutěž na regulaci Velkého Brna, skončenou k 31. 12. 1927.

81 Pravděpodobně byl členem poroty ak. arch. ing. Václav Kopecký (10. 9. 1892 Kvělice u Slaného — 17. 9. 1961 Praha). Byl absolventem ČVUT v Praze a AVU (prof. Jan Kotěra), zakladatelem a předsedou Sdružení stavební tvorby (1921), od roku 1923 přejmenovaného na Sdružení architektů.

82 Jde o návrh na ZOO v Praze-Troji.

83 Viz pozn. 80.

84 Šlo o výstavu slezského Werkbundu, známou též pod zkratkou WUWA. Blíže viz: Lubomír und Vladimír Šlapeta: 50 Jahre WUWA. In: Bauwelt, r. 70 (1979), č. 35, s. 1428—1445. Bohuslav Fuchs byl autorem expozice Svazu československého díla na této výstavě, Josef Štěpánek byl v expozici zastoupen.

85 Šlo o návrh dvojdomu pro připravovanou výstavbu bydlení Svazu československého díla v Praze na Babě. Návrh nebyl realizován, byl však uveřejněn in: ZK:BF, s. 12.

86 Zdeněk Rossmann (nar. 3. 9. 1905 Slezská Ostrava), spolupracovník Bohuslava Fuchse v této době, předtím člen brněnského Devětsilu a později žák Ludwika Mies van der Roha na Bauhausu v Dessau. V roce 1930 vedl brněnskou redakci Stavitelů. Jeho grafickou podobu si Stavitel podržel až do konce vycházení v roce 1938. Viz: Vladimír Šlapeta: Bauhaus a česká avantgarda. In: Umění a řemesla, r. 1977, č. 3, s. 29—35, rozšířené vydání německy pod názvem Das Bauhaus und die tschechische Avantgarde in: Form + Zweck, r. 10 (1973), č. 2, s. 36—42.

87 Šlo o účast na sjezdu architektů-projektantů, uspořádaném při příležitosti Výstavy stavebnictví a bydlení v Brně.

88 Jde patrně o reakci B. Fuchse na Štěpánkovu gratulaci ke jmenování Bohuslava Fuchse členem IV. třídy České akademie věd a umění v Praze.

89 Josef Štěpánek nebyl členem poroty, ale omezené soutěže na stavební typy pro vesnici se zúčastnil.

90 Stavitel, r. 2 (1920—1921), s. 90.

Použité zkratky:

ZK:BF = Zdeněk Kudělka : Bohuslav Fuchs, NČSVU Praha 1966

ZK:BA 1919—1928 = Zdeněk Kudělka : Brněnská architektura 1919—1928. Blok Brno 1970.

Rossmann — Zdeněk Rossmann : Architekt Bohuslav Fuchs. Basilej 1930.
 DR—BS = Dušan Riedl, Bohumil Samek: Moderní architektura v Brně 1900—1965. Brno 1967.
 Kubinszky — Mihály Kubinszky : Bohuslav Fusch. Budapest 1977.
 ADBF = Architektonické dílo Bohuslava Fuchse v Brně. KSSPPOP Brno 1970.
 Šlapeta — Vladimír Šlapeta : Bohuslav Fuchs — Josef Štěpánek, výběr z korespondence.
 In: Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, roč. 1981, č. 213, s. 16—31.

Obsah:

Jaromír Lakosil: Výtvarné umění 20. století olomouckého regionu	1
Yvonna Boháčová: Lepty Václava Hollara ve sbírce Galerie výtvarného umění v Olomouci	10
Autorský rejstřík českých výtvarných umělců ke sbírce užité grafiky v OGVU v Olomouci (I. část: UG 1—12 000)	21
Pavel Zatloukal: K olomoucké ikonografii do roku 1900	26
Vladimír Šlapeta: Bohuslav Fuchs — Josef Štěpánek, výběr z korespondence (Dokončení ze Zpráv Krajského vlastivědného muzea v Olomouci roč. 1981, č. 213)	31

Vyobrazení na obálce:

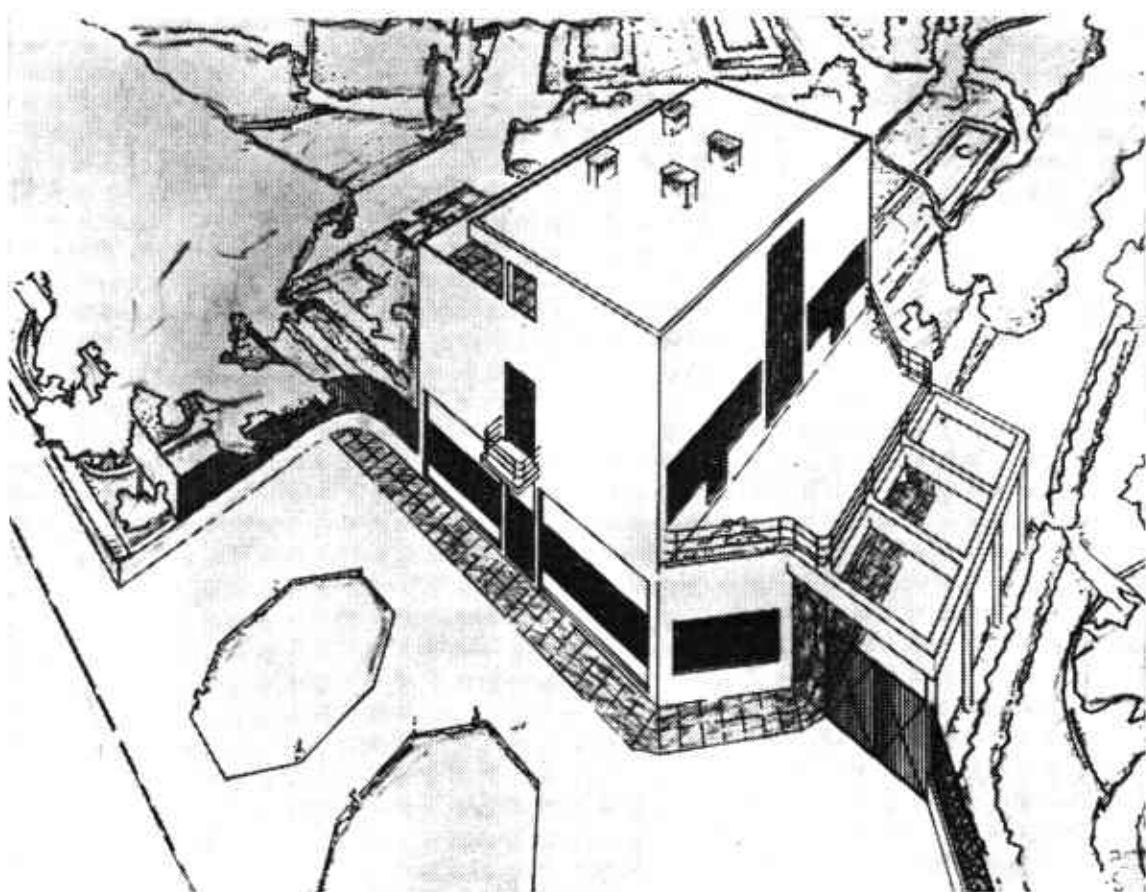
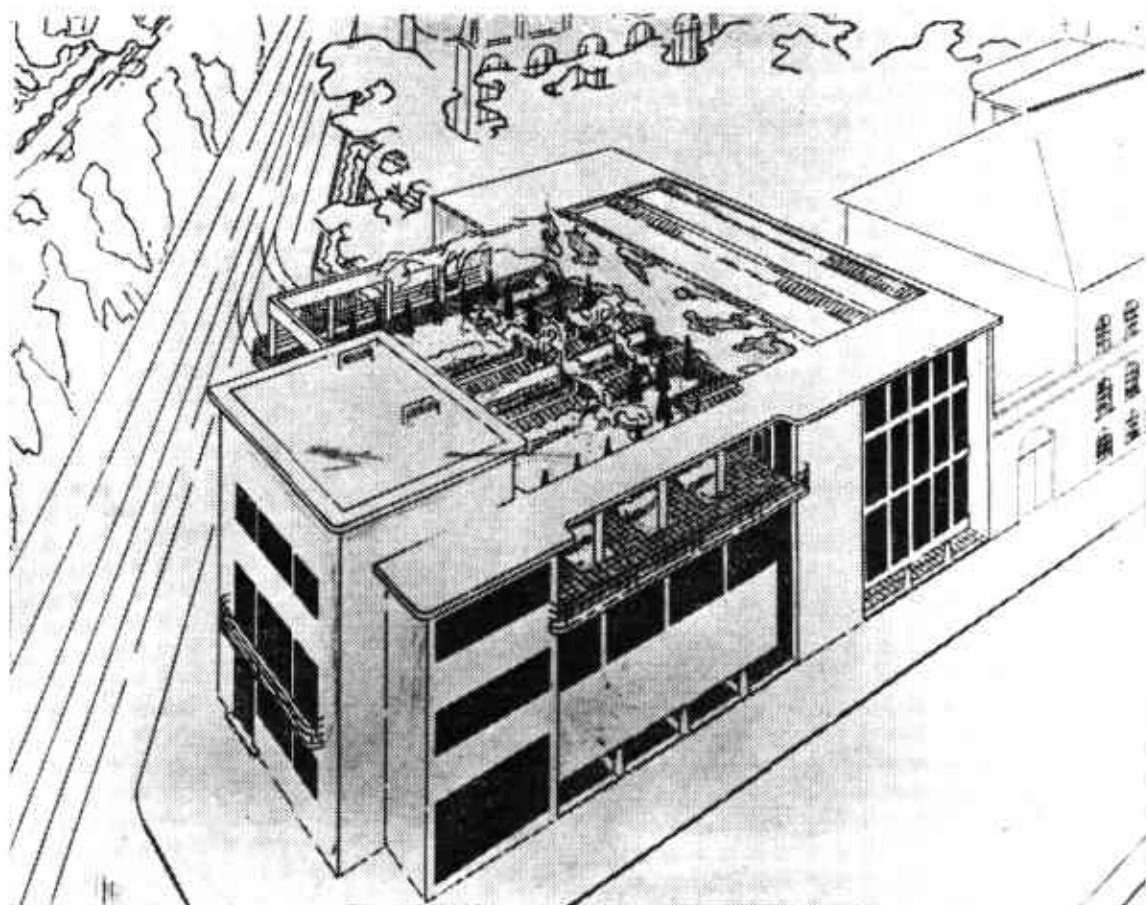
2. strana obálky: Václav Hollar: Hraběnka z Portlandu, 1650, lept podle van Dycka, 232×183 mm, P 1482, OGVU Olomouc č. D 499, snímek GVVU Gottwaldov.
3. strana obálky: Josef Štěpánek: návrh transformační stanice v Praze na Klárově, 1926—27, snímek archiv V. Šlapety.
 Josef Štěpánek: návrh na ZOO v Praze-Tróji, vstupní budova, 1928—29, snímek archiv V. Šlapety.
4. strana obálky: Josef Štěpánek — Rudolf Březka: návrh na pomník B. Smetany v Olomouci, 1924, snímek archiv V. Šlapety.

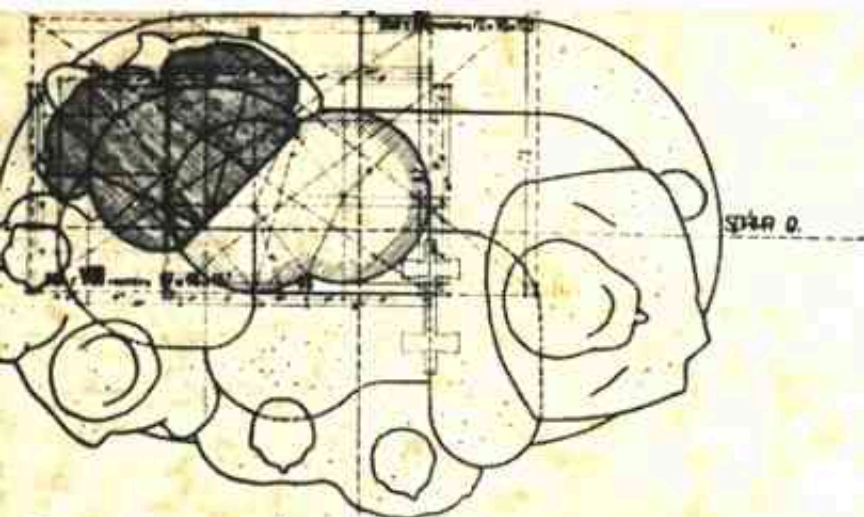
Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci č. 223. Vydalo Krajské vlastivědné muzeum v Olomouci, náměstí Republiky 5/6. Odpovědný redaktor dr. Vlastimil Tlusták. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod 10, třída Lidových milicí 5, Olomouc.

Rukopis odevzdán do tisku 4. 2. 1983

© Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

Reg. zn. RM 134

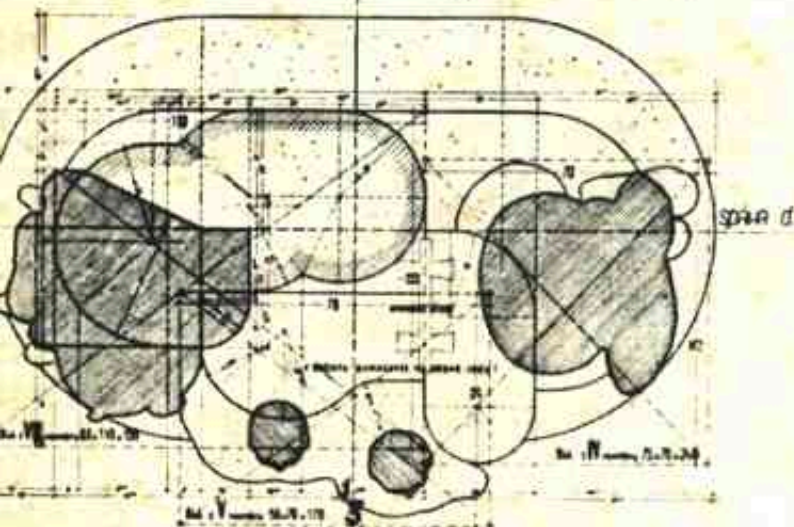

Pomník Bedřicha Smetany v Olomouci

-soch Rud Břez-arch Jos Stěpanek-Prana 1924-

Pomník Bedřicha Smetany v Olomouci.

-soch Rud Břez-arch Jos Stěpanek-Prana 1924- S

